

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS
MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

GABIJA VELIČKAITĖ

II kurso studentė

**KODĖL VISUOMENĖS SUKYLA: KOLEKTYVINIO VEIKSMO PRIEŽASTYS IR
GALIMYBĖS VAKARŲ KRANTE PO 2023 M. SPALIO 7 D. HAMAS ATAKOS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Dr. Lina Strupinskienė

Vilnius, 2025

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

L.Strupinskienė

(v., pavardė)

.....

(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas:

R.Navickaitė

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIS APRAŠAS

Veličkaitė G. Kodėl visuomenės sukyła: kolektyvinio veiksmo priežastys ir galimybės Vakarų Krante po 2023 m. spalio 7 d. Hamas atakos: Tarptautinių santykių ir diplomatijos magistro studijos, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė dr. Lina Strupinskienė - Vilnius, 2025.

Reikšminiai žodžiai: Vakarų Krantas, Palestina, Izraelis, „Hamas“, kolektyvinis veiksmas, Ted Gurr.

Šiame darbe nagrinėjama, kodėl po 2023 m. spalio 7 d. „Hamas“ išpuolio Izraelyje, Vakarų Krante nėra reikšmingo kolektyvinio veiksmo, nepaisant objektyvių priežasčių. Tyrimo tikslas – išanalizuoti šio reiškinio priežastis pasitelkiant Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teoriją, pagal kurią išskiriami keturi teoriniai rėmai: etnokultūrinės tapatybės svarba, kolektyvinės paskatos veikti, galimybės kolektyviniam veiksmui ir taikaus pasipriešinimo galimybės. Darbe taikomas kokybinis atvejo studijos metodas, analizuojami duomenys apie santykinį ekonominį, politinį ir kultūrinį nepriteklių, represijų dinamiką, organizacinių struktūrų būklę, politinių galimybių ribotumą bei pilietinės visuomenės vaidmenį.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas „*Kodėl visuomenės sukyla: kolektyvinio veiksmo priežastys ir galimybės Vakarų Krante po 2023 m. spalio 7 d. Hamas atakos Izraelyje*“ yra:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Gabija Veličkaitė

Turinys

Įvadas.....	6
1. Ted Gurr teorinės prielaidos	11
1.1. Etnokultūrinės tapatybės svarba	12
1.2. Kolektyvinės paskatos veikti	12
1.3. Galimybės kolektyviniam veiksmui	13
1.4. Taikaus tikslų siekimo galimybės.....	14
2. Metodologija.....	14
3. Etnokultūrinės tapatybės svarba	16
4. Kolektyvinės paskatos veikti	19
4.1. Santykinis nepriteklis.....	19
4.1.1. Santykinis ekonominis nepriteklis	20
4.1.2. Santykinis politinis nepriteklis	22
4.1.3. Santykinis kultūrinis ir socialinis nepriteklis	25
4.2. Politinės autonomijos praradimas	27
4.3. Represijos.....	28
4.4. Kolektyvinio veiksmo įrėminimas	32
5. Galimybės kolektyviniam veiksmui	36
5.1. Geografinis susitelkimas.....	36
5.2. Organizaciniai gebėjimai	38
5.3. Koalicijų formavimas ir vidinių skirtumų įveikimas	43
6. Taikaus pasipriešinimo galimybės.....	50
Išvados	53
Literatūros ir šaltinių sąrašas	56
Summary.....	67
DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA	69

Išvadas

Palestinos pasipriešinimo šaknys siekia 1948 m. Nakbą, kai šimtai tūkstančių palestiniečių buvo priversti palikti savo namus,¹ o 1967 m., po Šešių dienų karo, Izraelis okupavo Vakarų Krantą, Gazos Ruožą ir Rytų Jeruzalę, taip pradėdamas dabartinę okupacijos erą.² Ilgus dešimtmečius Palestinos teritorijose vyksta griežtas Izraelio režimo kontrolės ir represijų ciklas. Vakarų Krante ir Gazos Ruože palestiniečiai susiduria su nuolatiniu žmogaus teisių pažeidinėjimu, ekonominių apribojimų, izoliacijos ir atviros prievartos eskalavimu.³ Palestinos istorija nuo pat 1967 m. pilna sukilimų – Pirmoji Intifada (1987- 1993 m.) ir Antroji Intifada (2000-2005 m.), kuriuos lėmė susikaupęs žmonių pyktis dėl nelygybės, kolektyvinių nuoskaudų ir besitęsiančios Izraelio okupacijos. Tai perteikia ir pats sukilimo pavadinimas – Intifada arabiškai reiškia ne tik sukilimą, bet ir „atsikratymą“ (*angl. shaking off*).⁴ Pirmoji Intifada prasidėjo kaip spontaniškas visuomenės sukilimas, pasižymėjęs masinėmis demonstracijomis, streikais ir boikotais ir baigėsi 1993 m. pasirašius Oslo taikos susitarimus. Tuo tarpu Antroji Intifada prasidėjo dėl pastarųjų susitarimų nesilaikymo ir buvo žymiai žiauresnė bei pareikalavo daug daugiau aukų, sulaukė aršesnio Izraelio atsako. Svarbu ir tai, jog Hamas atakos 2023 m. spalio 7 d. taip pat kartais vadinamos naująją Intifada.⁵

Dabartinė krizė ypač paastrėjo Gazoje, kur Izraelio kariuomenės atakos, persekiojimai ir labai sunkios ekonominės bei humanitarinės sąlygos tarptautinės žmogaus teisių gynimo organizacijos „Amnesty International“ analizės⁶ ir Jungtinių Tautų specialaus komiteto raporto⁷ prilyginamos genocidui. Nepaisant ilgametės spaudos, didžiulio tragedijos masto ir tarptautinės bendruomenės bei nevyriausybinių organizacijų kritikos, stebina tai, kad Vakarų Krante vis dar nėra kolektyvinio veiksmo – ginkluoto visuotinio pasipriešinimo. Tuo labiau, kad po 2023-ųjų metų spalio 7 d. įvykusių „Hamas“ (Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų laikoma teroristine grupe) atakų prieš Izraelį, kaimyniniame Gazos Ruože vis dar vyksta aktyvūs kariniai veiksmai.

¹ Ilan Pappé, *A history of modern Palestine* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), 201.

² *Ibid*, 261.

³ Nur Arafah, „Current Situation in Gaza and the West Bank — a Palestinian Perspective“, VIDC, paskelbta 2024 m. rugsėjo 9 d., <https://www.vidc.org/en/detail/current-situation-in-gaza-and-the-west-bank-a-palestinian-perspective>.

⁴ EBSCO, „Intifada“, EBSCO, paskelbta 2024 m., <https://www.ebsco.com/research-starters/history/intifada>

⁵ *Ibid*.

⁶ Amnesty International, „Amnesty International Concludes Israel Is Committing Genocide against Palestinians in Gaza.“, Amnesty International, paskelbta 2024 m. gruodžio 5 d., <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/12/amnesty-international-concludes-israel-is-committing-genocide-against-palestinians-in-gaza/>.

⁷ OHCHR, „A/79/363: Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories“, paskelbta 2024 m. rugsėjo 20 d., <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a79363-report-special-committee-investigate-israeli-practices-affecting>.

Pati „ Hamas“ sulaukia vis daugiau palaikymo Vakarų Krante. Nuo 2023-ųjų metų lapkričio 22 d. iki gruodžio 2 d. palestiniečių analitinio centro „Palestinian Center for Policy and Survey Research“ atlikta viešosios nuomonės apklausa parodė, kad, palyginti su tuo, kas buvo prieš vos kelis mėnesius, parama „ Hamas“ Vakarų Krante išaugo daugiau nei tris kartus.⁸ Nors „ Hamas“ palaikytojai vis dar išliko mažuma, net 70 proc. respondentų teigė, jog ginkluotas pasipriešinimas yra geriausia priemonė Izraelio okupacijai nutraukti. Apklausos duomenimis, po „ Hamas“ išpuolių parama Palestinos valdžios (angl. *Palestinian Authority*) (toliau - PA) prezidentui Mahmoud Abbas taip pat smarkiai sumažėjo, o daugiau kaip 90 proc. palestiniečių Vakarų Krante ragina jį atsistatydinti. Taip pat, tarp Vakarų Kranto aukšto rango pareigūnų prasidėjo ir kalbos apie vieningo politinio fronto su „ Hamas“ naudą.⁹ To pačio analitinio centro 2024-ųjų birželio mėnesį atlikta apklausa parodė, jog 41 proc. Vakarų Kranto gyventojų teigė remiantys „ Hamas“, palyginti su 35 proc. kovo mėn. ir 12 proc. rugsėjo mėn.¹⁰

Prie Vakarų Kranto gyventojų radikalėjimo prisidėjo ir padažnėjusios Izraelio naujakurių atakos prieš vietinius palestiniečius. Nuo 2023 m. spalio 7 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. okupuotame Vakarų Krante užfiksuota mažiausiai 1860 smurto atvejų - vidutiniškai po keturis per dieną, kaip rodo Jungtinių Tautų Humanitarinių reikalų koordinavimo biuro duomenys.¹¹ Daugybę metų rengę taikius protestus prieš Izraelio veiksmus, didelė dalis Vakarų Kranto gyventojų nebetiki, jog pokytis be ginklo yra įmanomas.

Šiame kontekste iškyla pagrindinis **problemnis klausimas**: kodėl, esant tokioms ekstremalioms sąlygoms, kolektyvinio veiksmo Vakarų Krante vis dar nėra? Šiame tyrime remiamasi Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorija, kuri nurodo, kokių prielaidų reikia gyventojų mobilizacijai smurtui. Ted Gurr modelis yra vienas svarbiausių konfliktų studijose ir yra dažnai taikomas nagrinėti tokioms situacijoms dėl savo universalumo ir skirtingų veiksnių įtraukimo – nuo struktūrinių iki individo lygmens. Taikant Ted Gurr teoriją bus siekiama išsiaiškinti, kodėl kolektyvinis veiksmas, nepaisant objektyvių priežasčių, Vakarų Krante neprasideda.

Šis darbas aktualus dėl pasaulyje geopolitiškai itin svarbaus Palestinos ir Izraelio konflikto eskalacijos. Kadangi dėmesio centre nuo 2023 m. spalio daugiausiai yra Gazos Ruožas, šis darbas siekia

⁸ Palestinian Center for Policy and Survey Research, „Press Release: Public Opinion Poll No (90)“, PCPSR, paskelbta 2023 m. gruodžio 13 d., <https://www.pcpsr.org/en/node/961>.

⁹ Lucy Williamson, „Support for Hamas Grows among Palestinians in West Bank“, BBC, paskelbta 2023 m. gruodžio 13 d., <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67695861>.

¹⁰ Palestinian Center for Policy and Survey Research, „Press Release: Public Opinion Poll No (90)“, PCPSR, paskelbta 2024 m. birželio 12 d., <https://www.pcpsr.org/en/node/980>.

¹¹ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, „West Bank Monthly Snapshot - Casualties, Property Damage and Displacement | December 2024“, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, paskelbta 2025 sausio 14 d., <https://www.ochaopt.org/content/west-bank-monthly-snapshot-casualties-property-damage-and-displacement-december-2024>.

analizuoti konfliktui itin svarbias Vakarų Kranto teritorijas, kurios viešojoje erdvėje pastaruoju metu dažnai pamiršamos. Dėmesys šiai Palestinos teritorijų daliai leidžia geriau suprasti konflikto specifiką ir pagilinti jo suvokimą. Kadangi nagrinėjami itin nauji įvykiai, šis darbas leidžia pažvelgti į platesnį konflikto kontekstą ir suteikia požiūrį į egzistuojančią literatūrą kitu kampu – nagrinėjant mobilizacijos trūkumą per kolektyvinio veiksmo teoriją, jungiančią individo ir struktūros lygmenis. Toks analizės kampas gali leisti giliau suprasti socialinės mobilizacijos mechanizmus – tai gali padėti rasti atsakymus ne tik Palestinos, bet ir kitų ilgalaikių konfliktų kontekste.

Literatūroje galima identifikuoti keletą pagrindinių teorinių krypčių, kuriomis remiantis aiškinamas kolektyvinis veiksmas Palestinoje ir panašiuose kontekstuose. Vienas iš požiūrių palestiniečių kolektyvinius veiksmus aiškina per istorinius pasakojimus, atmintį ir bendrą tapatybę. Istorikas Rashid Khalidi palestiniečių pasipriešinimą sieja su ilga istorija - nuo britų mandato laikų iki Izraelio sukūrimo - kuri paskatino bendrą pasakojimą apie praradimus ir siekį atkurti nacionalinį orumą. Tokiuose naratyvuose teigiama, kad kolektyvinius protestus lėmė bendri prisiminimai apie traumas ir praeities neteisybę, skatinantys nacionalinio identiteto ir ryžto jausmą.¹² Vis dėlto, autorius kaip vienintelį būdą palestiniečiams pasipriešinti mato taikų diplomatinį derybų procesą, pabrėžiant tarptautines žmogaus teises ir laisvą tautų apsisprendimą, siekiant užsienio valstybių palaikymo ir pakeičiant JAV monopoliją taikos užtikrinimo procese dėl jos šališkumo. Khalidi taip pat teigia, jog nei „Hamas“, nei „Fatah“ strategijos nepasiteisino, tai įrodo vis didėjanti Izraelio kontrolė. Palestina, kaip silpnajai konflikto pusei, reikia vieningumo.¹³

Postkolonijinės teorijos šalininkai siūlo panašias išvalgas: pavyzdžiui, Frantz Fanon, analizuodamas Alžyro antikolonijinę kovą, pabrėžia, kaip kolektyvinė trauma ir kolonijinės priespaudos palikimas gali tapti vienijančiu naratyvu, skatinančiu masinę mobilizaciją prieš okupacinę jėgą.¹⁴ Milton-Edwards ir Farrell teigia, jog Palestinos atveju net islamistiniai judėjimai pasinaudojo istoriniais pasakojimais, kad mobilizuotų savo žmones. Pavyzdžiui, „Hamas“ savo populiarumą sustiprino kurdami pasakojimą, kuriame praeities kančios siejamos su dabartinėmis politinėmis ir ekonominėmis nuoskaudomis, o religiniai motyvai derinami su nacionalistinėmis nuotaikomis, siekiant sustiprinti kolektyvinį tapatumą.¹⁵ Šie istoriniai pasakojimai atskleidžia giliai įsišaknijusius mobilizacijos motyvus ir bendros tapatybės bei atminties svarbą pasipriešinimui palaikyti. Tačiau istorinio konteksto ir

¹² Rashid Khalidi, *The Hundred Years' War on Palestine: A History of Settler Colonialism and Resistance, 1917–2017* (New York: Metropolitan Books, 2020).

¹³ Ibid.

¹⁴ Frantz Fanon, *The Wretched of the Earth* (New York: Grove Press, 1963).

¹⁵ Beverly Milton-Edwards ir Stephen Farrell, *Hamas: The Islamic Resistance Movement* (Cambridge: Polity Press, 2010).

simbolikos akcentavimas tyrimuose gali tapti iš esmės aprašomuoju - kyla pavojus, kad nebus atsižvelgta į strategines ir struktūrines sąlygas, dėl kurių naratyvai pereina į kolektyvinį veiksmą.

Kitas, dažnai literatūroje randamas, požiūris akcentuoja organizacijų ir institucijų vaidmenį, sudarant sąlygas kolektyviniams veiksams. Bein ir Hajjar Pirmosios Intifados (1987-1993 m.) tyrimuose pabrėžiama, kad decentralizuoti vietos komitetai ir bendruomenės organizacijos buvo organizacinis pagrindas tvariam gyventojų pasipriešinimui. Šie kaimynystėje įsikūrę komitetai koordinavo protestus, socialines paslaugas ir kasdienių sprendimų priėmimą, veiksmingai kurdami savarankišką pasipriešinimo infrastruktūrą.¹⁶ Šis iš apačios į viršų einantis, vietos lygmeniu organizuotas modelis ne tik padėjo sutelkti didelį įsitraukimą kovoje prieš Izraelio okupaciją, bet kartu ir siekė vidinės socialinės transformacijos (pvz., įgalinti moterų grupes ir kooperatyvus) kaip pasipriešinimo pastangų dalį. Antroji Intifada (2000-2005 m.), priešingai, buvo kur kas labiau centralizuota ir militarizuota, jai daugiausia vadovavo ne spontaniškai susikūrusios vietinės tarybos, o įsitvirtinusios grupuotės, tokios kaip „Hamas“ ir „Fatah“. Perėjimas prie ginkluoto sukilimo, kuriam vadovavo oficialios organizacijos, atspindėjo kitokį institucinį modelį, kai hierarchinės kovotojų grupės ir jų ištekliai lėmė kolektyvinių veiksmų pobūdį.¹⁷

Organizaciniai ir instituciniai tyrimai akcentuoja tai, kaip lyderystė, išteklių tinklai ir institucinės struktūros sutelkia kolektyviniam veiksmui. Pavyzdžiui, „Hezbollah“ mobilizacija Libane rodo, kaip organizacijos teikiamos socialinės paslaugos ir naudojimas religinėmis institucijomis gali ilginiui sustiprinti žmonių lojalumą ir politinį įsitraukimą.¹⁸ Tai rodo, kad stiprūs organizaciniai gebėjimai ir socialinės institucijos gali palaikyti ilgalaikius kolektyvinius veiksmus net ir nepalankiomis sąlygomis. Pagrindinė šios stovyklos įžvalga yra ta, kad išteklių sutelkimas ir institucinis įsitvirtinimas daro protestus labiau koordinuotus. Tačiau trūkumas yra tas, kad išskirtinis dėmesys formalioms organizacijoms gali nuvertinti spontanišką, iš apačios į viršų kylančią mobilizaciją. Tam tikromis aplinkybėmis žmonių pyktis gali sukelti neramumus net ir neegzistuojant sudėtingoms organizacinėms struktūroms.

Dalis tyrėjų palestiniečių kolektyviniams veiksams taiko politinių galimybių struktūros sistemą. Sidney Tarrow teigia, kad socialinių judėjimų atsiradimą ir rezultatus lemia platesnė politinė aplinka - tokie veiksniai kaip valstybės represijų lygis, nesutarimai tarp elito, galimybė naudotis institucijomis ir

¹⁶ Joel Bein ir Lisa Hajjar, *Palestine, Israel, and the Arab-Israeli Conflict: A Primer* (Washington, DC: Middle East Research and Information Project, 2014).

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Amal Saad-Ghorayeb, *Hizbu'llah: Politics and Religion* (London: Pluto Press, 2002).

išorinių sąjungininkų palaikymas.¹⁹ Judėjimai dažniau kyla, kai atsiveria galimybės (pavyzdžiui, kai valdžia susilpnėjusi ar išsiblaškiusi), o itin stipriai vyraujant represijoms jie linkę nurimti arba žlugti. Šis požiūris padeda paaiškinti sukilimų laiką ir trajektoriją: pavyzdžiui, 2011 m. Egipto revoliucijos ankstyvajame etape buvo pasinaudota trumpalaikė politinės sistemos krizės suteikta galimybe - senosios tvarkos kontrolės susilpnėjimu ir visuomenės aktyvumu - kuris leido kilti masiniams protestams, kol režimas vėl sutvirtėjo ir šį „galimybių langą“ uždarė. Politinių galimybių akcentavimas atskleidžia, kaip išoriniai apribojimai ir lengvinančios sąlygos - konflikto „struktūra“ - daro įtaką kolektyviniams veiksams. Pagrindinė jos įžvalga - palestiniečių mobilizaciją vertinti platesniame galios santykių ir tarptautinės įtakos kontekste (pvz., JAV ar kaimyninių arabų valstybių vaidmuo).²⁰ Pastebimas šio požiūrio trūkumas yra tas, kad gali būti nepakankamai įvertinta vietos veikėjų veikla ir vidinių motyvų svarba: sutelkiant dėmesį į galimybes ir apribojimus gali būti nepastebėta, kaip aktyvistai atkakliai kovoja ir tada, kai galimybės sukilti yra itin ribotos. Be to, vien tik galimybių struktūros požiūriu negalima iki galo paaiškinti, kodėl žmonės apskritai mobilizuojasi.

Literatūroje analizuojama ir nepritekliaus – nuoskaudų veiksnio įtaka. Pasitelkiama ir šiame darbe naudojama Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorija: Jeremy Pressman taiko Gurr teoriją Antrosios Intifados pradžiai analizuoti, teigdamas, kad didelės viltys, kurias kėlė Oslo taikos procesas (palestiniečiai tikėjosi valstybingumo ir didesnių laisvių) buvo žiauriai sužlugdytos tęstinės okupacijos ir nausėdijų plėtros. Tai sukėlė santykinio nepritekliaus jausmą, kuris pakurstė visuotinį pyktį ir norą sukilti.²¹

Šis darbas remiasi Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorija, tačiau perkelia dėmesį nuo aktyvios kolektyvinės mobilizacijos atvejų į kontekstą, kuriame mobilizacija nevyksta, nepaisant iš pažiūros palankių sąlygų. Taip darbe pasitelkiamas kitoks analizės kampas, nei daugelyje panašius atvejus nagrinėjančios literatūros. Daugumoje tyrimų siekiama paaiškinti, kodėl kyla sukilimai, o šiame tyrime klausiama, kodėl jie nekyla - konkrečiai šiuolaikiniame Vakarų Krante po 2023 m., kur struktūrinė nelygybė, politinės represijos ir kolektyvinis nepasitenkinimas išlieka itin reikšmingais, tačiau kolektyvinių veiksmų iš esmės nėra. Taikant Gurr teoriją, šiuo darbu siekiama patikrinti teorijos aiškinamąją galią tarsi „atvirkštinėmis sąlygomis“. Tai leidžia ne tik nustatyti nepastebėtus kintamuosius, bet ir atskleisti galimus „maskuojančius efektus“ - mechanizmus, kurie slopina mobilizaciją net ir tada,

¹⁹ Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994).

²⁰ *Ibid.*

²¹ Jeremy Pressman, „The Second Intifada: Background and Causes of the Israeli-Palestinian Conflict.“ *Journal of Conflict Studies* 23, No. 2 (2003): 119.

kai teorinės prielaidos rodo kitaip. Tokiu būdu tyrimas prisideda prie kolektyvinio veiksmo teorijų tobulinimo ir platesnio pritaikymo.

Šio darbo **tikslas**: pasitelkiant Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teoriją išanalizuoti, kodėl nėra kolektyvinio veiksmo Vakarų Krante. Tai padės geriau suprasti egzistuojančias prielaidas, dirgiklius, paskatas bei galimybes palestiniečiams mobilizuotis.

Siekiant išsikelti tikslo, bus įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. Paaikškinti Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teoriją ir svarbiausias jos sąvokas.
2. Operacionalizuoti Ted Gurr teoriją pritaikant ją Vakarų Kranto atvejui.
3. Surinkti duomenis apie keturias kolektyvinio veiksmo priežasčių grupes.
4. Įvertinti kiekvieną iš grupių, identifikuojant, kur potencialiai galėtų būti kolektyvinio veiksmo nebuvimo priežastys.

Metodologija, pasitelkiama šiame darbe, yra atvejo studija. Pasirinktas tyrimo laikotarpis nuo 2023 m. spalio 7 d. iki 2025 m. kovo 31 d. Darbe analizuojama medžiaga: naujienų straipsniai, tarptautinių nevyriausybinių organizacijų ataskaitos, apklausų duomenys, moksliniai tyrimai. Be to, siekiant susirinkti naujausią informaciją atliktas ekspertinis interviu. Šio darbo **teorinis pagrindas** yra konfliktų ir taikos studijų lauko Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorija.

Darbe pateikiami du **teoriniai spėjimai**:

1. Santykinis ekonominis, politinis ir kultūrinis nepriteklis, patiriamas Vakarų Krante po 2023 m. spalio, sustiprina kolektyvines paskatas veikti.
2. Silpni organizaciniai gebėjimai, grupės susiskaldymas ir legitimios lyderystės stoka riboja kolektyvinio veiksmo galimybes, net kai egzistuoja priežastys mobilizacijai smurtui.

1. Ted Gurr teorinės prielaidos

Pagal Ted Gurr, kolektyvinis veiksmas - tai bet kokia organizuota veikla, kuria siekiama grupės tikslų, pradedant nuo mobilizacijos. Mobilizavus žmones, dalyvavimas gali būti įvairių formų, priklausomai nuo grupės, politinės aplinkos ir jos lyderių strateginių bei taktinių sprendimų. Veiksmų spektras apima taikų pasipriešinimą (streikai, demonstracijos, neprievartiniai tiesioginiai veiksmai) ir ginkluotą pasipriešinimą (terorizmas, ginkluoti sukilimai, partizaniniai karai, pilietiniai karai). Šiame darbe kolektyvinis veiksmas suvokiamas kaip visuotinis ginkluotas pasipriešinimas.

1.1. Etnokultūrinės tapatybės svarba

Ted Gurr teigia, jog kuo grupės nariams svarbesnė jų etnokultūrinė tapatybė, tuo labiau tikėtina, kad jie apibrėš savo interesus per etnokultūrinės sąvokas ir tuo lengviau lyderiams bus juos mobilizuoti kolektyviniams veiksams. Gurr pažymi, kad etnokultūrinės tapatybės pagrindas paprastai yra bendra kilmė, kalba, istorinė patirtis ir tikėjimas. Šie elementai paprastai būna stipresni ir ilgalaikiškesni nei pilietiniai ar asociatyviniai tapatumai. Gurr teigia, jog kuo labiau grupė skiriasi nuo kitų grupių, su kuriomis nuolat bendrauja, tuo svarbesnė tampa jos tapatybė. Tokie skirtumai dažnai grindžiami ryškiais fiziniais požymiais, kalba, religija. Etnokultūrinė tapatybė tampa svarbesne, kai ji prisideda prie grupės santykinio pranašumo ar trūkumo suvokimo: grupės lygina save su kitomis grupėmis pagal savo kolektyvinę patirtį, mitus arba įsitikinimus apie istorinį ar kultūrinį pranašumą. Jei grupė jaučiasi engiama ar diskriminuojama, ji suvokia save kaip auką ir gali siekti atstatyti teisingumą. Atviras konfliktas su kitomis grupėmis tik sustiprina tapatybės reikšmę. Tokių grupių lyderiai dažnai pasitelkia istorinius prisiminimus ir viktimizacijos simbolius, kurie leidžia sutelkti grupės narius politiniams veiksams, įskaitant ir kolektyvinį smurtą.²²

1.2. Kolektyvinės paskatos veikti

Gurr, kalbėdamas apie kolektyvines paskatas veikti, teigia, kad kuo didesnės bendros paskatos tarp etnokultūrinės tapatybės grupės narių, tuo didesnė tikimybė, jog jie dalyvaus ar bent palaikys kolektyvinius smurtinius veiksmus. Gurr išskiria keturias bendrąsias sąlygas, kurios formuoja grupių paskatas veikti:

1. **Santykinis nepriteklis:** kuo didesni grupės ekonominiai, politiniai ar kultūriniai trūkumai lyginant su kitomis grupėmis, tuo didesnės paskatos imtis veiksmų siekiant pakeisti šią situaciją. Nepriteklis pagal Gurr - tai socialiai nulemta nelygybė materialinės gerovės, politinių galimybių ar kultūrinio statuso atžvilgiu, palyginti su kitomis socialinėmis grupėmis. Nepriteklis skatina imtis priemonių, kad būtų ištaisyta dabartinė padėtis. Jei nepriteklis palaikomas pernelyg diskriminacine politika, nukentėjusios mažumos turi stiprių paskatų imtis veiksmų.

²² Ted Robert Gurr, „Minorities, Nationalisms and Islamists: Managing Communal Conflict in the Twenty-First Century” kn. *Leashing the Dogs of War: Conflict Management in a Divided World*, sud. Chester Crocker et al. (Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2007), 137-139.

2. **Politinės autonomijos praradimas:** paskatos atgauti prieš tai istorijoje turėtą politinę autonomiją skatina imtis kolektyvinio veiksmo. Kuo didesnis autonomijos praradimas ir prieš kuo trumpesnį laikotarpį jis įvyko – tuo didesnės paskatos.
3. **Represijos:** patiriami represyvūs veiksmai trumpuoju laikotarpiu gali sukelti baimę ir atsargumą, tačiau ilginiui sukelia pasipiktinimą ir ilgalaikes paskatas priešintis ir keršyti.
4. **Kolektyvinio veiksmo įrėminimas:** tam tikrų bendrų idėjų (pavyzdžiui, apie tautinę savivaldą ar mažumų kolektyvines teises) naudojimas, kurios suteikia veiksams moralinį ir ideologinį pagrindimą bei padeda mobilizuoti žmones.²³

1.3. Galimybės kolektyviniam veiksmui

Trečioji teorinė prielaida teigia, kad kuo didesnė etnokultūrinės tapatybės grupės sanglauda ir mobilizacija, tuo ilgiau ir labiau ji įsitraukia į politinę veiklą. Darnios grupės yra tos, kurias jungia tankūs bendravimo ir sąveikos tinklai. Mobilizacija kaip kintamasis nurodo, koku mastu grupės nariai skiria savo jėgas ir išteklius kolektyviniams veiksams, siekdami bendrų interesų. Kolektyvinio tapatumo jausmas ir tam tikras bendrų interesų suvokimas yra būtinos mobilizacijos prielaidos. Bendruomeninių organizacijų plačiai naudojama strategija - kurti bendrų interesų jausmą pasitelkiant „rėmus“, į kuriuos įtraukiamos tam tikros nuorodos į bendras tapatybes ir nuoskaudas. Jei žmonių kultūrinis tapatumas ir paskatos bendrai veiklai yra silpnos, lyderiams sunkiai pavyks juos mobilizuoti. Gurr išskiria keturis pagrindinius veiksnius, kurie lemia grupės gebėjimą imtis tvarių ir efektyvių politinių veiksmų:

1. **Geografinis susitelkimas:** sukilimai ir kolektyvinis veiksmas yra įmanomi grupėms, turinčioms aiškų teritorinį pagrindą, tuo tarpu išsibarsčiusioms ar miesto grupėms mobilizuotis sunkiau.
2. **Organizaciniai gebėjimai:** grupės gebėjimas veikti priklauso nuo aukšto ir ilgalaikio bendravimo ir sąveikos tarp grupės narių lygio. Tokius ryšius dažnai sustiprina bendra kalba, religija arba ekonominė niša, taip pat jau egzistuojančios politinės institucijos, kurios sumažina kolektyvinio veiksmo organizavimo kaštus.
3. **Koalicijų formavimas ir vidinių skirtumų įveikimas:** grupės gebėjimas veikti priklauso nuo jos lyderių gebėjimo peržengti siauresnius interesus – klanų, socialinių klasių ar kitų vidinių grupių skirtumus – ir formuoti koalicijas, kurios apjungtų skirtingas frakcijas.

²³ *Ibid*, 139-141.

4. **Lyderių legitimumas:** konkrečių asmenų pripažinimas bendruomenėje kaip teisėtų grupės atstovų yra kritiškai svarbus veiksnys. Autentiški lyderiai efektyviai išnaudoja turimus išteklius, valdo turimus ryšius, simbolizuoja grupės identitetą ir geba suformuoti veiksmingas koalicijas, todėl gali lengviau susitvarkyti su žmonių nenoru įsitraukti į sukilimus ir tapti reikšminga mobilizuojančia jėga.²⁴

1.4. Taikaus tikslų siekimo galimybės

Dauguma kolektyvinių veiksmų, įskaitant ilgalaikes protesto kampanijas, yra nulemti strateginių vertinimų ir taktinių sprendimų, kuriuos priima politiškai sutelktų bendruomeninių grupių lyderiai ir aktyvistai. Politinės galimybės - tai nuo grupės nepriklausantys veiksniai, darantys įtaką jos sprendimams, kaip siekti kolektyvinio veiksmo. Prie ilgalaikių galimybių veiksmų priskiriami: valstybės politinis pobūdis, jos ištekliai ir tai, ar grupė turi ilgalaikių sąjungų su kitomis grupėmis vidaus politinėje arenoje. Šie veiksniai lemia grupių organizavimosi būdus ir turi įtakos jų ilgalaikėms strategijoms.²⁵

2. Metodologija

Šiame darbe taikomas atvejo studijos (angl. *case-study*) metodas. Šis metodas tinkamas nagrinėti vienam konkrečiam atvejui, nes remiasi išsamia vieno atvejo analize ir leidžia ne tik geriau suprasti tiriamąjį įvykį, bet ir išvesti bendresnius teorinius teiginius apie panašių reiškinių dėsningumus. Atvejo studijos paprastai neturi griežtos darbo struktūros.²⁶ Ją šiame darbe suteikia Ted Gurr teorija, aiškiai nurodanti, į kokius aspektus reikia atsižvelgti. Tuo pat metu, nebus ignoruojami ir teorijoje neaprašyti dalykai, siekiant apčiuopti ir į teorijos rėmus nepatenkančius aspektus.

Šio darbo metodologija remiasi teorinių ir empirinių šaltinių analize, siekiant išnagrinėti kolektyvinio veiksmo problemą, priežastis ir galimybes Vakarų Kranto kontekste. Tyrimas struktūruotas pagal keturias pagrindines teorines prielaidas: etnokultūrinės tapatybės svarbą, kolektyvines paskatas veikti, galimybes kolektyviniam veiksmui ir taikaus tikslų siekimo galimybes. Darbe pateikiami du teoriniai spėjimai: (1) Santykinis ekonominis, politinis ir kultūrinis nepriteklis, patiriamas Vakarų Krante po 2023 m. spalio, sustiprina kolektyvines paskatas veikti. (2) Silpni organizaciniai gebėjimai,

²⁴ *Ibid*, 141-143.

²⁵ *Ibid*, 143-144.

²⁶ Raya Fidel, „The case study method: A case study.“, *Library and Information Science Research* 6, No. 3 (1984): 273-274.

grupės susiskaldymas ir legitimios lyderystės stoka riboja kolektyvinio veiksmo galimybes, net kai egzistuoja priežastys mobilizacijai smurtui. Pirmojo teorinio spėjimo rėmuose bus analizuojamos darbo dalys, susijusios su etnokultūrinės tapatybės svarba ir kolektyvinėmis paskatomis veikti, siekiant įvertinti, kaip identitetas ir patiriamos nuoskaudos formuoja mobilizacijos pagrindą. Antrojo teorinio spėjimo kontekste bus nagrinėjamos kolektyvinio veiksmo galimybės bei taikaus tikslų siekimo struktūra, siekiant suprasti, kokie organizaciniai, instituciniai ir politiniai veiksniai gali riboti kolektyvinį veiksmą net esant stiprioms paskatomis.

Kiekvienai iš šių temų bus pasitelkiami angliški ir prancūziški duomenų šaltiniai, leidžiantys išsamiai ir nuosekliai analizuoti pasirinktą atvejį. Kaip pagalbinė medžiaga buvo naudotas valstybės tarnautojo, dirbusio Vakarų Krante ekspertinis interviu. Respondentas norėjo išlikti anonimiškas, tad parengta tik interviu santrauka, saugoma pas autorę. Toks sprendimas priimtas, kadangi transkripcijose matosi asmens tapatybę atskleidžiančios detalės. Tyrimo metu pastebėjus pirminių šaltinių trūkumą, interviu padėjo gauti kontekstinės informacijos, pagilinančios tiriamo klausimo suvokimą ir išvadų legitimumą.

Analizuojant etnokultūrinės tapatybės svarbą Palestinos kontekste, pasitelkiami istoriniai šaltiniai, dokumentai ir literatūra apie Palestinos identiteto formavimąsi, ypatingą dėmesį skiriant istorinėms aplinkybėms. Tiriant kolektyvines paskatas veikti, remiamasi socioekonominiais rodikliais, tokiais kaip ataskaitos apie ekonominę diskriminaciją, užimtumo situaciją ir resursų prieinamumą Vakarų Krante, įskaitant Pasaulio banko, Jungtinių Tautų ir Tarptautinio valiutos fondo duomenis. Nagrinėjami žmogaus teisių pažeidimai, kariniai veiksmai ir sulaikymai, naudojant „Amnesty International“ ir „Human Rights Watch“ ataskaitas. Analizuojant galimybes kolektyviniam veiksmui, pasitelkiami tyrimai apie Palestinos organizacijų struktūrą, strategijas ir mobilizavimo metodus. Naudojama literatūra apie Vakarų Kranto teritorinį susiskaidymą, nausėdijų politiką. Tyrime analizuojami duomenys apie palestiniečių lyderių vaidmenį mobilizuojant visuomenę. Nagrinėjant taikaus tikslų siekimo galimybes, remiamasi literatūra apie Palestinos santykius su tarptautinėmis institucijomis bei jų įtaka taikiam tikslų siekimui. Analizuojant nevyriausybinių organizacijų ataskaitas, nagrinėjami taikūs protestai, pilietinio pasipriešinimo kampanijos ir jų rezultatai. Analizuojama literatūra apie taikaus pasipriešinimo efektyvumą ir Palestinos bendruomenių strateginius sprendimus. Naudojant šiuos šaltinius siekiama visapusiškai išnagrinėti Vakarų Kranto kolektyvinio veiksmo problematiką ir pateikti pagrįstas teorines įžvalgas apie mobilizacijos priežastis ir galimybes.

Šio darbo **ribotumai** kyla iš keleto aspektų, kurie apsunkina išsamų nagrinėjamo klausimo supratimą. Pirmiausia, tyrimo klausimas stipriai veikiamas itin dinamiškos politinės situacijos Palestinos teritorijose. Izraelio – Palestinos konflikto eskalacija lemia tai, jog ne visuomet pavyksta gauti objektyvius ir išsamius duomenis. Nuolat besikeičianti konflikto dinamika gali veikti tyrimo išvadas. Taip pat, dėl itin didelio susipriešinimo tarp skirtingų konflikto pusių tikėtina, kad kai kurie šaltiniai gali būti neobjektyvūs. Tarptautinės organizacijos, vietiniai šaltiniai ir akademiniai darbai pateikia skirtingas perspektyvas, kurios neretai prieštarauja viena kitai. Siekiant apsidrausti, darbe bandoma remtis skirtingais, tarpusavyje nepriklausomais informacijos šaltiniais, identifikuojant pasikartojančias tendencijas. Dėl darbo apimties buvo pasirinkta gilintis tik į Vakarų Kranto teritoriją, dalinai atsiribojant nuo platesnio konflikto konteksto. Šis sprendimas riboja galimybę nagrinėti kolektyvinio veiksmo mobilizaciją visame Palestinos teritorijų ir pasauliniame kontekste. Taip pat darbas daugiausiai remiasi antriniais duomenų šaltiniais - trūksta pirminių duomenų, gautų tiesiogiai iš regiono gyventojų ar aktyvistų. Tai apriboja galimybę giliau suprasti individualių motyvų ir struktūrinių veiksmų sąveiką. Taip pat svarbu pabrėžti ir laiko ribotumą: tyrimas atliekamas praėjus trumpam laikotarpiui nuo esminės 2023 m. spalio mėn. eskalacijos. Tai sukelia sunkumų tiek šaltinių paieškai, tiek ilgalaikių pasekmių bei ateities kolektyvinio veiksmo prognozei. Darbas orientuojasi į esamą situaciją ir dabar turimą informaciją. Ateityje pasirodę darbai galimai turės naujų duomenų ir analizių, kurios praplės arba pakoreguos šio darbo išvadas.

3. Etnokultūrinės tapatybės svarba

Pereinant prie analizės dalies, toliau bus nagrinėjami du teoriniai spėjimai, iškelti remiantis Ted Robert Gurr kolektyvinio veiksmo teorija. Analizė struktūruojama pagal keturis pagrindinius Gurr išskiriamus elementus: etnokultūrinės tapatybės svarbą, kolektyvines paskatas veikti, galimybes kolektyviniam veiksmui ir taikaus tikslų siekimo galimybes. Pirmasis teorinis spėjimas teigia, kad santykinis ekonominis, politinis ir kultūrinis nepriteklus, patiriamas Vakarų Krante po 2023 m. spalio, sustiprina kolektyvines paskatas veikti. Šio spėjimo tikrinimas pradedamas nuo pirmojo Gurr teorijos elemento – etnokultūrinės tapatybės – analizės.

Šiuolaikinės palestiniečių tapatybės formavimasis susidūrė su daugybe iššūkių: tai pripildė ją vidinių prieštarų. XX a. septintajame dešimtmetyje palestiniečių diskursas iš esmės buvo panarabistinis, kilęs iš tikėjimo didesnės arabų tautos egzistavimu. Tuo pat metu buvo teigiama, kad palestiniečiai yra atskira tauta – taip siekiant pasipriešinti sionistiniam diskursui, kuris tvirtino, kad palestiniečiai yra

tiesiog šioje teritorijoje gyvenantys arabai, todėl juos turėtų absorbuoti arabų valstybės. Palestiniečių naudojamas diskursas vienu metu atmetė arabų tautos vienalytiškumo argumentą, tačiau tuo pat metu propagavo tam tikrą arabų nacionalizmo formą.²⁷ Šiandien net aršiausi arabų nacionalizmo šalininkai pripažįsta, kad egzistuoja skirtingos arabų tapatybės, o tarptautinė bendruomenė suvokia palestiniečius kaip tautą. Palestiniečių tapatybės analizavimas sutelkiant dėmesį į praeitį yra svarbus, nes gali padėti formuoti bendrą pasakojimą apie tautos ateitį, nacionalines politinės bendruomenės ribas ir derybų su Izraeliu procesą. Vis dėlto, atlikta gan nedaug tyrimų šiuo klausimu ir visi jie atskleidžia istorikų nesutarimus dėl palestiniečių tautos kilmės ir raidos.²⁸

Palestiniečių istorikas ir rašytojas Elias Sanbar teigia, jog palestiniečių tauta visuomet atsisuka į vieną svarbią datą: 1948 m. Būtent tais metais šalis ir jos žmonės išnyko iš žemėlapių ir žodynų. Iš 1 400 000 palestiniečių, gyvenusių šalyje iki Nakbos („katastrofos“) – liko tik 150 000 – tiek jų buvo surašyta per pirmąją naujosios Izraelio valstybės atliktą gyventojų surašymą. Palestiniečių tauta buvo laikoma nebeegzistuojančia: jie buvo vadinami bendrais terminais, tokiais kaip pabėgėlis, o nedidelė mažuma, kuriai pavyko išlikti šalyje, buvo ir vis dar yra vadinami „Izraelio arabais“.²⁹

Istorikas teigia, jog palestiniečiai daugiausia yra arabai iš rytinės Viduržemio jūros regiono dalies. Nuo neatmenamų laikų jų šalis priklausė vadinamajai istorinei Sirijai, apimančiai regionus, iš kurių vėliau išaugo šiuolaikinė Sirija, Libanas ir Palestina. Jų arabiškumas yra pagrindinė tapatybė, kuri yra bendra šių regionų tautoms. Siejantys veiksniai yra tos pačios kalbos vartojimas, kolektyvinės istorijos egzistavimas ir identiškos socialinės struktūros. Kitaip tariant - ta pati pasaulio vizija. Šie arabai gyveno konkrečioje žemėje - Palestinoje, arabų regione, kuris šimtmečiais buvo tam tikra prasme „paženklintas“ ir todėl yra konkrečių troškimų objektas: Palestinos gyventojai save laiko „Šventosios Žemės žmonėmis“. Jie buvo bendruomenė, kuri laikė save visų dvasinių palikimų, kurių lopšiu ji buvo, saugotoja.³⁰

Palestiniečiai, kaip ir jų kaimynai, siekė modernios ir vieningos valstybės - vyravo arabų tautos idėja (daugialypė ir ne vien tik islamiška, kaip dažnai manoma). Tačiau pirmasis pasaulinis karas nutraukė šią svajonę. Vis dėlto, kaip ir minėta, svarbiausias lūžis tapatybės formavimosi procese buvo 1948 metai - Nakba. Palestiniečiai buvo perkelti į kitas arabų valstybes - nuo to momento jie save pradėjo

²⁷ Rashid Khalidi, *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness*, (New York City: Columbia University Press, 1997), 9-12.

²⁸ Issam Nassar, „Reflections on writing the history of Palestinian identity“, *Palestine-Israel Journal* 8, No. 4 (2001): 1-2.

²⁹ Elias Sanbar, „Out of place, out of time“, *Mediterranean Historical Review* 16, No. 1 (2001): 87.

³⁰ *Ibid*, 88-89.

stipriai sieti su Palestinos teritorija ir suvokti ją kaip neatsiejamą savo tapatybės dalį. Istorikas Sanbar teigia, jog bandydami atgaminti kiekvieną smulkiausią gatvelių detalę žemėlapyje jie jautėsi, tarsi jų istorija ir praeitis buvo paneigta ir liko gyventi tam tikroje tarpinėje būsenoje (angl. *limbo*), kurią sudarė skaudi praeitis ir išsvajota ateitis, siekiant atstatyti status quo.³¹

Itin svarbus etnokultūriniam suvokimui tapo ir pats žodis palestinietis - jie žinojo, jog jei šis pavadinimas būtų visam laikui ištrintas, būtų patvirtintas ir jų pačių išnykimas. Kaip teigia istorikas Sanbar, jie kovojo dantimis ir nagais, kad žodžiai „Palestina“ ir „palestiniečiai“ išliktų. Dabartinei palestiniečių tapatybei itin svarbūs trys elementai – žemė (kuri atgaunama), laikotarpis (kuris atkuriamas) ir pavadinimas (kuris išsaugomas). Šie elementai sudaro tam tikrą „sugrįžimo“ ideologiją, kuri buvo po tremties kilusio tautinio atgimimo pagrindas. Ši ideologija suteikė specifinių bruožų palestiniečiams, išskiriant juos nuo kitų arabų.³² Palestiniečių istorijos neigimas jos atminimą jiems pavertė neatsiejamu tapatybės aspektu. Išaugo „istoriko“ svarba. Itin svarbus tapo istorijos užrašymas, individualių pasakojimų dokumentavimas, įrodymų kaupimas.³³ Palestiniečių etnokultūrinės tapatybės klausimas tapo glaudžiai susijęs su tam tikru individo subjektyvumo atkūrimu – nacionalinis naratyvas buvo kuriamas pasitelkiant pavienių asmenų gyvenimo istorijas.³⁴

Kadangi palestiniečių tapatybė po 1948 m. daugiausiai formavosi pabėgėlių tarpe, būdami kitose valstybėse jie pradėjo save suprasti kaip „kitą“ (angl. *other*) - svetimą toje valstybėje gyvenantiems žmonėms. Visa tai vyko kitų, tuo metu taip pat besiformuojančių, arabų tautų apsuptyje, kas sukūrė dar didesnę atskirties ir kitoniškumo jausmą, tapusiu svarbia tapatybės dalimi.³⁵ Palestiniečių tapatybės samprata, atsiradusi tarp pabėgėlių ir dominavusi šiuolaikiniame nacionaliniame diskurse, iš esmės rėmėsi pabėgėlių stovyklos patirtimi. Pasirašius Oslo taikos susitarimą, atsirado pusiau teisinė sistema, pagal kurią nustatoma, kas yra palestiniečiai, o kas ne, ir kuri buvo sukurta atsižvelgiant į tuo metu Vakarų Krante ir Gazoje gyvenusius asmenis. Tai dar labiau apsunkina būsimus palestiniečių tapatybės tyrimus, nes į juos neįtraukiami palestiniečiai, kurie negyvena šiose teritorijose, dar labiau iškreipiant bendros tapatybės suvokimą ir pabėgėlių indėlį.³⁶

³¹ *Ibid*, 88-90.

³² *Ibid*, 91.

³³ *Ibid*, 92.

³⁴ Ahmad Sa'Di, „Catastrophe, memory and identity: Al-Nakbah as a component of Palestinian identity“, *Israel Studies* 7, No. 2 (2002): 176.

³⁵ Nassar, Issam, 8.

³⁶ Nassar, Issam, 8-9.

Kaip matome, bendra palestiniečių tapatybė susiformavusi per ilgą tautos istoriją yra itin svarbi. Ji apima tiek istorinius, tiek geografinius aspektus ir remiasi siekiu atstatyti status quo. Šios bendros tapatybės puoselėjimas leidžia stipriau susitelkti, atskiriant save nuo kitų tautų ir yra itin svarbus kovojant prieš sionistinius naratyvus. Pagal Ted Gurr teoriją, ši stipri vieninga etnokultūrinė tapatybė didina tikimybę, jog Vakarų Kranto gyventojai apibrėš savo interesus per bendrą tautos suvokimą ir leis lengviau sutelkiami kolektyviniam veiksmui.

4. Kolektyvinės paskatos veikti

4.1. Santykinis nepriteklis

Nuo 1967 m., kai Izraelis karinėmis pajėgomis okupavo Vakarų Krantą, Palestinos gyventojai gyvena pagal atskirą ir labai griežtą valdymo sistemą, kuri skiriasi nuo tos, kuri taikoma Izraelio piliečiams. Izraelio valstybė po 1948 m. ir 1967 m. suskaldė palestiniečių tautą tiek geografiškai, tiek politiškai.³⁷ Vakarų Krante Izraelis įvedė karinį valdymą, o ilgainiui ir dvigubą teisinį režimą, pagal kurį Izraelio naujakuriams ir vietiniams palestiniečiams taikoma skirtinga teisinė sistema. Vakarų Krante gyvenantys naujakuriai (dabar jų yra daugiau kaip 700 000 - apie 10 proc. visos Izraelio žydų populiacijos)³⁸ yra Izraelio piliečiai, kurie naudojami visomis Izraelio valstybės suteikiamomis teisėmis - teise balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, judėti tik jiems skirtais keliais ir naudotis jų valstybės civilinės teisės apsauga. Tuo tarpu Vakarų Kranto palestiniečiai gyvena tam tikruose anklavuose, kuriuos tik dalinai valdo PA.

Dešimtajame dešimtmetyje Oslo susitarimais buvo sukurtas laikinas PA valdymas ribotose teritorijose, tačiau Izraelio nausėdijų (naujakurių teritorijų Vakarų Krante) plėtra nesiliovė, kenkdama numatytam dviejų valstybių sprendimui ir įtvirtindama vis didėjančių nausėdijų mozaiką.³⁹ Amnesty International dokumentuose nurodoma, kad Izraelio sukurta sistema lėmė tai, jog žydų kilmės izraeliečiams buvo suteikiama privilegija naudotis žeme, infrastruktūra ir juridinėmis teisėmis, o

³⁷ Orient XXI, „Amnesty International dissèque l’apartheid d’Israël”, paskelbta 2025 gegužės 10 d., <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel,5346>

³⁸ AJLabs, „Mapping 1,800 Israeli Settler Attacks in the West Bank since October 2023”, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/mapping-1800-israeli-settler-attacks-in-the-occupied-west-bank-since-october-7>.

³⁹ *Ibid.*

palestiniečiams suteikiamas „antrarūšis“ statusas, atimami namai ir žemė.⁴⁰ Ši sistema sudarė prielaidas nuolatinei nelygybei ekonominėje, politinėje ir kultūrinėje srityse, kuri tęsiasi iki šiol. Pagal Gurr, nepriteklus patiriamas šiose srityse lemia didesnę norą imtis kolektyvinio veiksmo ir atstatyti teisingumą.

4.1.1. Santykinis ekonominis nepriteklus

Vakarų Kranto palestiniečių ekonominės sąlygos gerokai atsilieka nuo Izraelio piliečių, tai rodo okupacinės politikos poveikį ir istorinį atsilikimą. 2023 m. Palestinos teritorijų BVP vienam gyventojui buvo maždaug 3458 JAV doleriai⁴¹, o Izraelio – 54 128 JAV dolerių⁴² - tai nurodo didžiulį gyvenimo lygio skirtumą. Pastarojo meto sąlygomis Vakarų Krante skurdo lygis smarkiai išaugo: Pasaulio banko vertinimu, iki 2024 m. vidurio jis padidėjo daugiau nei dvigubai - nuo maždaug 12 proc. iki 28 proc.⁴³ Tuo tarpu skurdas Izraelyje (iki krizės) pagal tarptautinį standartą buvo vienženklis. Šie skaičiai reiškia, kad daugelis Vakarų Kranto šeimų stengiasi patenkinti bazinius poreikius, o izraeliečiai mėgaujasi palyginti patogiu gyvenimo lygiu - tai akivaizdus santykinio nepritekliaus pavyzdys. Palestiniečių ekonominę vystymąsi stabdo struktūriniai okupacijos suvaržymai. Palestiniečiai taip pat tebėra labai priklausomi nuo Izraelio ekonomikos ir tarptautinės pagalbos. Ši priklausomybė yra susijusi su teritoriniu susiskaldymu ir politine dezintegracija, neleidžiančia formuotis savarankiškai ekonomikai.⁴⁴

Vienas iš ryškiausių nelygybės požymių - užimtumo galimybės ir darbo sąlygos. Dėl ribotų galimybių įsidarbinti, didelė dalis Vakarų Kranto palestiniečių ieško darbo Izraelyje arba nausėdijose, dažnai statybų ar žemės ūkio srityse, kuriose atlyginimai yra didesni nei vietinėse darbovietėse. Iki 2023 m. Izraelyje arba nausėdijose dirbo apie 160 000 palestiniečių iš Vakarų Kranto (maždaug 20 proc. visų dirbančiųjų palestiniečių), be to, numatoma, jog dar apie 50 000 dirbo be oficialių leidimų.⁴⁵ Šie

⁴⁰ Orient XXI, „Amnesty International dissèque l’apartheid d’Israël”, paskelbta 2025 gegužės 10 d., <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel.5346>

⁴¹ World Bank Group, „GDP per capita, PPP (current international \$) - West Bank and Gaza”, paskelbta 2023 m., <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=PS>.

⁴² World Bank Group, „GDP per capita, PPP (current international \$) – Israel”, paskelbta 2023 m., <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=IL>.

⁴³ Nazih Osseiran, „In West Bank, Israeli Army Operation Batters War-Depleted Economy”, Context News, paskelbta 2025 vasario 7 d., <https://www.context.news/money-power-people/in-west-bank-israeli-army-operation-batters-war-depleted-economy>.

⁴⁴ Taher Labadi, „Économie Palestinienne : De Quoi Parle-t-on (Encore) ?”, *Revue Des Mondes Musulmans et de La Méditerranée*, No. 147 (2019 m. lapkričio 15 d.), <https://doi.org/10.4000/remmm.14298>.

⁴⁵ Taher Labadi, „Le Colonialisme Israélien Se Déploie Aussi Sur Le Terrain Économique”, *Contretemps*, paskelbta 2023 gruodžio 20 d., <https://www.contretemps.eu/economie-palestinienne-colonialisme/>.

palestiniečių darbininkai už panašų darbą vidutiniškai uždirbo tik 50-75 proc. savo kolegų iš Izraelio darbo užmokesčio ir dirbo gyvybei pavojingomis sąlygomis.⁴⁶

Izraelio darbo įstatymai ir apsaugos priemonės dažnai netaikomos palestiniečiams, ypač nausėdijose, todėl dažnai pasitaiko išnaudojimo atvejų. Tuo tarpu Izraelio piliečiai (ir naujakuriai) naudojami modernia darbo rinka ir teisine apsauga. Izraelio naujakuriams Vakarų Krante taikoma Izraelio darbo teisė ir užtikrinamas minimalaus darbo užmokesčio ir saugos standartų laikymasis, kurio palestiniečiai dažnai negauna. Ši darbo jėgos priklausomybė taip pat turi politinę kainą - Izraelis naudoja darbo leidimus kaip kontrolės priemonę. Norėdamas gauti ar išlaikyti leidimą dirbti Izraelyje, palestinietis turi išlaikyti „švarią“ reputaciją: bet koks dalyvavimas aktyvistinėje veikloje ar pasipriešinimas gali lemti darbo leidimo panaikinimą tiek pačiam darbuotojui, tiek jo giminaičiams. Didelė dalis palestiniečių bijo įsitraukti į pasipriešinimo judėjimus dėl baimės prarasti pragyvenimo šaltinį sau ir savo šeimai. Taip palestiniečių nepriteklis panaudojamas kaip priemonė politiniam paklusimui užtikrinti.⁴⁷ Remiantis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) ir Palestinos centrinio statistikos biuro (PCBS) paskelbtais skaičiavimais, iki 2024 m. sausio mėn. pabaigos visoje okupuotoje Palestinos teritorijoje dėl tebesitęsiančio karo Gazos Ruože buvo prarasta apie 507 000 darbo vietų.⁴⁸

Egzistuoja ir akivaizdi nelygybė, susijusi su galimybe naudotis ištekliais, tokiais kaip žemė ir vanduo bei ribojamos galimybės plėsti infrastruktūrą. Izraelis griežtai riboja palestiniečių statybas ir investicijas į infrastruktūrą daugiau kaip 60% Vakarų Kranto teritorijos (C zonoje, kuri yra visiškai kontroliuojama Izraelio), nors tose pačiose teritorijose plečia viskuo aprūpintas nausėdijas. Izraelio naujakuriai naudojami moderniais keliais, nepertraukiamu elektros ir vandens tiekimu bei pažangia infrastruktūra. Tuo tarpu didelės dalies palestiniečių bendruomenių keliai prasti, elektra tiekama nereguliariai, trūksta vandens. Ryškus išteklių nelygybės rodiklis yra vandens suvartojimas: izraelietis vidutiniškai per dieną sunaudoja 3-4 kartus daugiau vandens nei Vakarų Kranto palestinietis.⁴⁹ Ši disbalansą lemia Izraelio vykdoma bendrų vandeningųjų sluoksnių kontrolė ir apribojimai, neleidžiantys palestiniečiams gręžti šulinių ar importuoti modernios įrangos. Kai kuriuose palestiniečių kaimo

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ International Labour Organization, „ILO Assessment: Palestinian unemployment rate set to soar to 57 per cent during first quarter of 2024“, ILO, paskelbta 2024 m. kovo 18 d., <https://www.ilo.org/resource/news/palestinian-unemployment-rate-set-soar-57-cent-during-first-quarter-2024>

⁴⁹ Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, „Parched: Israel's policy of water deprivation in the West Bank“, B'Tselem, paskelbta 2023 m. kovo mėn., https://www.btselem.org/publications/202305_parched

gyvenvietėse suvartojamo vandens kiekis yra dar mažesnis, nes bendruomenėms neleidžiama prisijungti prie vandentiekio tinklų ir jos turi pirkti brangų vandenį iš cisternų.⁵⁰

Itin didelę įtaką daro ir Izraelio taikomi prekių judėjimo apribojimai, dideli vadinamieji „saugumo“ mokesčiai ir sienos kirtimo punktų kontrolė. Visos šios priemonės slopina palestiniečių prekybą, todėl jų įmonės tampa nekonkurencingos. Didelę Palestinos ekonomikos priklausomybę nuo Izraelio pabrėžia prekybos duomenys: Izraeliui tenka daugiau kaip 64 % Palestinos užsienio prekybos. Izraelis taip pat renka importo mokesčius PA vardu (dažnai juos išskaičiuoja savo nuožiūra).⁵¹

Visa tai nurodo, jog palestiniečiai patiria didelį santykinį ekonominį nepriteklį lyginant ne tik su Izraelio valstybės gyventojais, bet ir naujakuriais. Išgyvenimui būtinų šaltinių, infrastruktūros plėtimo, prekybos ribojimai ir kardinaliai skirtingos darbo sąlygos, pagal Gurr teoriją skatina didelį nepasitenkinimą ir didina grupės norą kolektyviam pasipriešinimui, kartu suvokiant, jog bet koks veiksmas turės didelę kainą (pvz. leidimo dirbti atėmimą).

4.1.2. Santykinis politinis nepriteklis

Politinė praraja tarp Vakarų Kranto palestiniečių ir Izraelio piliečių, ko gero, dar ryškesnė nei ekonominė. Izraelio piliečiai gyvena demokratinėje valstybėje, turinčioje tvirtas institucijas, o Vakarų Kranto palestiniečiai išlieka be valstybės. Izraelio gyventojai turi teisę balsuoti, organizuoti politškai ir kreiptis į civilinius teismus. Tuo tarpu Vakarų Kranto palestiniečiai neturi Izraelio pilietybės, todėl negali balsuoti Izraelio rinkimuose, nors pastarasis palaiko bendrą kontrolę Vakarų Kranto teritorijoje. Juos atstovauja PA, tačiau jų autonomija yra ribota, o nacionaliniai rinkimai nėra rengti nuo 2006 m. Palestinos valdžia nekontroliuoja didžiosios Vakarų Kranto teritorijos, negali užtikrinti pilietinių teisių, o jos sprendimus dažnai vetuoja arba riboja Izraelio kariniai įsakymai.⁵²

Izraelio valdžios institucijos dažnai sulaiko PA gaunamas mokesčių pajamas - 2024 m. Izraelis padidino šiuos nuskaitymus ir kas mėnesį konfiskuodavo apie 500 mln. palestiniečių biudžeto lėšų

⁵⁰ Emily Harris, „The Complications of Getting Running Water in the West Bank”, NPR, paskelbta 2013 m. rugpjūčio 12 d., <https://www.npr.org/sections/parallels/2013/08/12/205736028/the-complications-of-getting-running-water-in-the-west-bank>.

⁵¹ Julien Bouissou, „From Gaza to the West Bank, Palestine’s Economy Is Asphyxiated”, Le Monde, paskelbta 2024 m. spalio 9 d., https://www.lemonde.fr/en/middle-east-crisis/article/2024/10/09/in-palestine-an-asphyxiated-economy-from-gaza-to-the-west-bank_6728700_368.html.

⁵² Freedom House, „West Bank: Freedom in the World 2023 Country Report”, <https://freedomhouse.org/country/west-bank/freedom-world/2023>.

(daugiau nei dvigubai nei anksčiau), todėl PA biudžetas sumažėjo perpus.⁵³ Dėl šio sąmoningo finansinio suvaržymo PA negali mokėti atlyginimų ir teikti paslaugų, o tai dar labiau silpnina Vakarų Kranto politinę valdžią.

Niekur kitur nelygybė nėra tokia akivaizdi kaip Vakarų Krante taikoma dvilypė teisinė sistema. Palestinos gyventojams taikoma arši Izraelio karinė teisė, o izraeliečiams toje pačioje teritorijoje taikoma Izraelio civilinė ir baudžiamoji teisė. Tai iliustruojantis pavyzdys: du kaimynai vaikai - palestiniečių ir izraeliečių naujakurių - mėtantys akmenis ar įsivėlę į muštynes susidurs su visiškai skirtingomis teisingumo sistemomis. Palestiniečių vaikas gali būti sulaikytas ir laikomas kelias dienas, kol jį aplankys karinis teisėjas, jam kelias savaites gali būti neleidžiama naudotis advokato paslaugomis, o izraeliečių vaikas per kelias valandas bus pristatytas civiliniam teisėjui ir turės pilnas teises į advokatą.⁵⁴ Izraelio kariniai teismai, veikiantys nuo 1967 m., persekioja palestiniečius už daugybę skirtingų nusikaltimų (daugelis jų yra politinio pobūdžio), o žmogaus teisių grupių duomenimis, nuteisiama daugiau kaip 99 proc. kaltinamųjų palestiniečių. Kaip teigiama 2019 m. „Human Rights Watch“ ataskaitoje, ištisos palestiniečių kartos yra „gimę be pilietinių teisių“. Pagrindinės laisvės, kurias Izraelio piliečiai laiko savaime suprantamu dalyku - žodžio, susirinkimų ir asociacijų laisvė - Vakarų Kranto palestiniečiams kariniais įsakymais yra nuolat ribojamos. Izraelio kariniuose įsakymuose, priimtuose dar XX a. septintajame dešimtmetyje, pilietinė veikla, pavyzdžiui, priklausymas studentų sąjungoms ar politinėms partijoms arba net palestiniečių vėliavos mojavimas, laikomas kurstymu. Daugiau nei penkis dešimtmečius trunkanti okupacija iš esmės suvaržo pagrindines palestiniečių pilietines teises.⁵⁵

Izraelio teismai palaikė teisinių sistemų atskyrimą, įtvirtindami tai, ką Jungtinių Tautų ekspertai pasmerkė kaip iš esmės diskriminacinę struktūrą. 2024 m. liepos mėnesį specialios procedūros metu JT ekspertai teigė, jog „Ši sistema taip pat užmerkia akis prieš naujakurių smurtą ir nusikalstamumą, leidžia jam augti ir likti nebaudžiamam“. „Nuo pat okupacijos pradžios Izraelio kariuomenė pati dalyvavo arba neapsaugojo palestiniečių nuo smurtinių naujakurių išpuolių okupuotame Vakarų Krante, įskaitant neteismines žmogžudystes, priverstinį perkėlimą, turto naikinimą ir neteisėtą pasisavinimą, diskriminaciją, priekabiavimą ir grasinimus.“ Ekspertai teigė, kad dėl Izraelio kariuomenės vykdomos

⁵³ Julien Bouissou, „From Gaza to the West Bank, Palestine’s Economy Is Asphyxiated“, Le Monde, paskelbta 2024 m. spalio 9 d., https://www.lemonde.fr/en/middle-east-crisis/article/2024/10/09/in-palestine-an-asphyxiated-economy-from-gaza-to-the-west-bank_6728700_368.html

⁵⁴ Michael Schaeffer Omer-Man, „Applying the Law by Ethnicity: Israel’s Dual Legal Systems Explained“, +972 Magazine, paskelbta 2019 m. sausio 18 d., <https://www.972mag.com/israel-dual-legal-systems-explained/>.

⁵⁵ Human Rights Watch, „Born without Civil Rights“, HRW, paskelbta 2019 m. gruodžio 17 d., <https://www.hrw.org/report/2019/12/17/born-without-civil-rights/israels-use-draconian-military-orders-repress>.

žiniasklaidos cenzūros informacija apie žiaurų elgesį su palestiniečiais ir atlaidumą neteisėtiems naujakuriams yra labai ribota.⁵⁶

„Freedom House“ duomenimis Izraelio kontrolės punktai, judėjimo leidimai ir kiti apribojimai ir toliau smarkiai varžo judėjimo laisvę, trukdo prekybai ir riboja palestiniečių galimybes gauti darbą, naudotis ligoninėmis ir mokyklomis. Izraelio pastatyta siena, kurios 85 proc. yra Vakarų Kranto teritorijoje ir kurią Tarptautinis Teisingumo Teismas 2004 m. pripažino neteisėta, atskiria palestiniečių bendruomenes ir sutrikdo paslaugų teikimą.⁵⁷ Izraelio žydai laisvai keliauja į Vakarų Krantą ir iš jo (naujakuriai gali naudotis naujausiais greitkeliais į Izraelį), tačiau palestiniečiai, norėdami nuvykti iš vieno miesto į kitą, turi įveikti Izraelio kontrolės punktų labirintą, o dauguma jų net negali įvažiuoti į Izraelį ar Rytų Jeruzalę be sunkiai gaunamų leidimų. Šie judėjimo apribojimai paveikia ne tik judėjimo laisvę, tačiau trukdo prekybai ir riboja palestiniečių galimybes gauti darbą, naudotis ligoninių paslaugomis ir mokyklomis. Per Vakarų Krantą nusidriekusi 700 km ilgio atskyrimo užtvara – siena, dešimtis tūkstančių palestiniečių atiboja tiek nuo žemės ūkio paskirties vietų, tiek nuo darbo ar studijų.⁵⁸

Leidimų sistema reglamentuoja beveik visus palestiniečių gyvenimo aspektus: keliavimą į užsienį per Jordaniją, šventųjų Jeruzalės vietų lankymą. Net judėjimas iš vieno palestiniečių anklavo į kitą dažnai reikalauja Izraelio suteikiamo leidimo, kuris dažnai neišduodamas be jokio paaiškinimo.⁵⁹ Šio režimo poveikis palestiniečių visuomenei yra didelis - jis skaldo bendruomenes, trikdo ekonominę veiklą ir sukuria bendrą įkalinimo jausmą. Be to, palestiniečiai gyvena patirdami nuolatinį Izraelio kariuomenės stebėjimą, kontrolę ir naktinių reidų grėsmę. Izraelio pajėgos bet kuriuo metu gali prievarta įsiveržti į palestiniečių namus Vakarų Krante, atlikti kratas ar areštus (dažnai be kaltinimų, taikant administracinį sulaikymą)

Palestiniečiai Vakarų Krante, Gurr terminalais, patiria stiprų politinį nepriteklių. Tai lemia dviguba teisinė sistema, suteikiama ribota savivalda tik tam tikroje dalyje teritorijos, ribojama judėjimo ir susirinkimo teisė. Visa tai sukelia stiprų santykinį politinį nepriteklių, kuris yra stiprus veiksnys skatinant visuomenę pasipriešinti ir siekti teisingumo.

⁵⁶ United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „Israel: UN Experts Condemn Decades of Unfair Trials for Palestinians in the Occupied West Bank“, paskelbta 2024 m. liepos 3 d., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/israel-un-experts-condemn-decades-unfair-trials-palestinians-occupied-west>.

⁵⁷ Freedom House, „West Bank: Freedom in the World 2023 Country Report“, <https://freedomhouse.org/country/west-bank/freedom-world/2023>.

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ AJLabs, „Mapping 1,800 Israeli Settler Attacks in the West Bank since October 2023“, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/mapping-1800-israeli-settler-attacks-in-the-occupied-west-bank-since-october-7>.

4.1.3. Santykinis kultūrinis ir socialinis nepriteklus

Be ekonominių ir formalių politinių teisių trūkumo, Vakarų Krante gyvenantys palestiniečiai taip pat susiduria su kultūriniais ir socialiniais apribojimais, kurie netaikomi Izraelio piliečiams. Tai - saviraiškos ir žiniasklaidos laisvės apribojimai, nevienodos galimybės mokytis ir lankytis kultūros objektuose, grėsmės paveldo ir tapatybės išsaugojimui. Izraelio karinio valdymo sąlygomis palestiniečiai negali laisvai reikšti savo pasipriešinimo ar nacionalinių siekių. Izraelio kariniais įsakymais uždrausta daug palestiniečių politinių simbolių ir organizacijų: pavyzdžiui, palestinietis gali būti suimtas už nacionalinės vėliavos iškėlimą Jeruzalėje arba už įrašus socialinėje žiniasklaidoje, kurie laikomi nesantaikos kurstymu.⁶⁰ Priešingai, Izraelio piliečiai turi didelę saviraiškos laisvę, izraeliečiai reguliariai protestuoja prieš vyriausybės politiką, tačiau jiems negresia tokios pat pasekmės. Žmogaus teisių stebėjimo organizacijos „Human Rights Watch“ duomenimis, Izraelis iš daugelio Vakarų Kranto palestiniečių kartų atėmė pagrindines pilietines teises, įskaitant teisę laisvai susirinkti, burtis į asociacijas ir reikšti savo nuomonę.⁶¹ Žurnalistai, Vakarų Krante raportuojantys apie Izraelio karines operacijas ar naujakurių smurtą, dažnai susiduria su persekiojimu, areštu ar smurtu. Tuo tarpu Izraelio žurnalistai gali laisvai judėti, o Izraelio žiniasklaida (pačio Izraelio teritorijoje) yra kur kas mažiau veikiama cenzūros. Palestiniečių tapatybę stiprinanti kultūrinė raiška, pavyzdžiui, Nakbos minėjimas, Vakarų Krante dažnai ribojama.⁶²

Okupacija dažnai trukdo palestiniečių švietimo galimybėms. Izraelio kontroliuojamoje Vakarų Kranto C zonoje esančias mokyklas dažnai nurodoma nugriauti, nes jos neturi Izraelio statybos leidimų (kurių palestiniečiams beveik neįmanoma gauti). Dešimtys palestiniečių mokyklų (kai kurios iš jų finansuojamos Europos Sąjungos lėšomis), buvo nugriautos arba joms gresia pavojus, todėl moksleiviai priversti mokytis palapinėse arba keliauti itin didelius atstumus.⁶³ Reikalaujant kiekvieną rytą kirsti patikros punktus palestiniečių mokiniai ir mokytojai nuolat susiduria su draudimais pravažiuoti arba vėlavimais, o tai turi įtakos lankomumui ir pačiai ugdymo kokybei.⁶⁴ Universitetai Vakarų Krante taip pat veikia nuolatinėje nežinomybėje: Izraelio pajėgos yra surengusios reidus į universitetus, kad suimtų

⁶⁰ Human Rights Watch, „Born without Civil Rights“, HRW, paskelbta 2019 m. gruodžio 17 d., <https://www.hrw.org/report/2019/12/17/born-without-civil-rights/israels-use-draconian-military-orders-repress>.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² Amnesty International, „Human Rights in Palestine (State Of)“, Amnesty International, paskelbta 2023 m., <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/palestine-state-of/report-palestine-state-of/>.

⁶³ Orient XXI, „Amnesty International dissèque l’apartheid d’Israël“, paskelbta 2025 gegužės 10 d., <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel.5346>

⁶⁴ Freedom House, „West Bank: Freedom in the World 2023 Country Report“, <https://freedomhouse.org/country/west-bank/freedom-world/2023>.

studentus, kaltinamus politiniu aktyvizmu. Veikia ir cenzūros mechanizmai: tam tikra akademinė medžiaga ar knygos gali būti laikomos neteisėtomis. Rytų Jeruzalėje palestiniečiai mokosi pagal Izraelio taikom mokymo programą, kurioje pateikiamos savos palestiniečių istorijos ir tapatybės interpretacijos. Tuo tarpu Izraelio universitetai naudojami akademinė laisvė ir dideliu finansavimu - šie švietimo skirtumai daro įtaką ne tik individualiems palestiniečių gyvenimams, bet ir bendram visuomenės investavimui į žmogiškąjį kapitalą.⁶⁵

Kultūros paveldo kontrolė yra dar viena sritis, kurioje palestiniečiai patiria spaudą. Daugelį istorinės ar religinės reikšmės objektų Vakarų Krante kontroliuoja Izraelis, o palestiniečiai dažnai susiduria su ribotomis galimybėmis į juos patekti. Pavyzdžiui, Hebrone esanti Ibrahimo mečetė (Patriarchų kapas) yra perskirta, o Izraelio kariai riboja palestiniečių patekimą į ją, ypač žydų švenčių metu. Palestiniečių bendruomenės Hebrono senamiestyje susiduria su savo kultūrinio paveldo nykimu, nes naujakuriai užima namus, o Izraelis nustato griežtus draudimus judėti - kadaise gyvybingas centras virsta miestu vaiduokliu, kad būtų galima „apsaugoti“ kelis šimtus ten gyvenančių naujakurių.⁶⁶ Rytų Jeruzalėje Izraelio vyriausybės remiami archeologiniai projektai (pvz., Silvane netoli Al Aksos komplekso) buvo kritikuojami už tai, kad marginalizuoja ar tiesiog kasinėja po palestiniečių gyvenvietes, siekdami sustiprinti Izraelio nacionalinį istorinį naratyvą. Kaip pranešė „Amnesty International“, Izraelio politika siekiama „suteikti privilegijų izraeliečiams skirstant žemę ir išteklius ir sumažinti palestiniečių galimybes naudotis žeme“.⁶⁷ Tuo tarpu, Izraelio piliečiai laisvai švenčia ir plėtoja savo kultūros paveldo objektus visoje šalyje, taip pat ir okupuotose teritorijose. Palestiniečių kultūros išsaugojimas dažnai priklauso nuo tarptautinės paramos ir susiduria su tokiais kliūtimis, kaip atsisakymas išduoti leidimus renovuoti istorinius pastatus arba kultūros ikonų (tradicinių drabužių, maisto produktų ir t. t., kurie kartais parduodami kaip izraelietiški) pasisavinimas.⁶⁸

Atsižvelgiant į visus šiuos dalykus, Ted Gurr požiūriu Vakarų Kranto palestiniečiai patiria stiprų santykinį nepriteklių. Jie kasdien mato klestinčią naujakurių populiaciją ir kaimyninę Izraelio visuomenę, kuri naudojami visomis laisvėmis ištekliais, kurie ribojami palestiniečiams. Matomas gan didelis kontrastas tarp lūkesčių ir realių galimybių jas pasiekti tiek lygių žmogaus teisių, tiek ekonominių galimybių ar kultūros išsaugojimo srityse. Ted Gurr teorija numato, jog toks didelis ir ilgalaikis atotrūkis

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Orient XXI, „Amnesty International dissèque l’apartheid d’Israël”, paskelbta 2025 gegužės 10 d., <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel,5346>

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ Nabil Al-Sahli, „Israel Is Falsifying Palestinian History and Stealing Its Heritage – Middle East Monitor”, paskelbta 2019 m. lapkričio 6 d., <https://www.middleeastmonitor.com/20191106-israel-is-falsifying-palestinian-history-and-stealing-its-heritage/>.

kursto didelį nusivylimą ir kolektyvinės nuoskaudas, galinčias tapti svarbiu postūmiu imtis kolektyvinio veiksmo.

4.2. Politinės autonomijos praradimas

Dar viena itin svarbi paskata imtis kolektyvinio veiksmo yra politinės autonomijos praradimas, ypač lyginant jį su prieš tai istorijoje turėta savivaldos teise. Oslo taikos susitarimai, pasirašyti 1993 m. ir ankstyvieji PA valdymo metai nors ir ribotai, tačiau suteikė tam tikrą autonomijos pajutimą. Oslo taikos susitarimai padalino Vakarų Krantą į tris zonas: A zonos kontrolę suteikiant Palestinos valdžiai, B zonos valdymą – bendrai Izraelio ir Palestinos valdžiai, C zoną sudarė vien tik Izraelio administruojamos nausėdijos. Nors pagal susitarimą Izraelis galiausiai turėjo evakuoti šias nausėdijas, jos ir toliau plėtėsi. Be nausėdijų taip pat nuolat kuriasi forpostai – mažesnės, Izraelio valžios neautorizuotos Izraeliečių gyvenvietės. Šiuo metu Vakarų Krante jų yra mažiausiai 196. Forpostai, kurie gali būti fermos, namų grupės ar net karavanų grupės, dažnai neturi apibrėžtų ribų ir yra neteisėti tiek pagal Izraelio, tiek pagal tarptautinę teisę.⁶⁹

Palestiniečiai kurį laiką galėjo valdyti didžiuosius miestus A zonoje ir matė tai kaip žingsnį pilno valstybingumo link. Tačiau Oslo taikos susitarimų taikymo žlugimas ir arši Izraelio politika panaikino šiuos „laimėjimus“. Žvelgiant į Palestinos istoriją, kiekvienas žingsnis atgal kelyje autonomijos link paskatindavo visuomenės mobilizaciją. Po Oslo taikos susitarimų sekusi Vakarų Kranto miestų pakartotinė okupacija Antrosios Intifados metu (pavyzdžiui Operacija „Gynybinis skydas“, vykusį 2002 m.) ir nausėdijų plėtra stipriai paveikė besiformuojančią palestiniečių savivaldą. Palestiniečiai susidūrė su vis didėjančia savo valdžios stagnacija ir dar didesne teritorijos fragmentacija. Izraelio vyriausybė vis dažniau skelbė savo išskirtines ir nenuneigiamas teises į visą žemę „from the river to the sea“ (*liet. „nuo upės iki jūros“*).⁷⁰ Palaipsniui, autonomijos nykimas kėlė jausmą, jog visos kadais turėtos autonomijos viltys buvo sužlugdytos.

Po 2023 m. spalio 7 d. Hamas atakų ši dinamika dar labiau išryškėjo - Izraelio lyderiai ėmėsi dar labiau stiprinti Vakarų Kranto kontrolę. Izraelio radikaliosios dešinės atstovas – finansų ministras Bazalel Smotrich (kuris taip pat užima Gynybos ministerijos paskirtas Vakarų Kranto naujakurių priežiūros

⁶⁹ Jake Tacchi, „Israeli Outpost Settlers Rapidly Seizing West Bank Land“, BBC, 2024 m. rugsėjo 2 d., <https://www.bbc.com/news/articles/c207j6wy332o>.

⁷⁰ James Markin, „Palestine in 2023: The Oslo System Is Collapsing — What Will Replace It?“, Workers' Voice, paskelbta 2023 m. sausio 4 d, <https://workersvoiceus.org/2023/01/04/palestine-in-2023-the-oslo-system-is-collapsing-what-will-replace-it/>.

pareigas) teigė, jog tikisi, kad 2025-aisiais metais bus išplėstas Izraelio suverenitetas Vakarų Kranto teritorijoje, o šiam postūmiui pritars naujoji Donald Trump administracija JAV. Jis taip pat nurodė atsakingoms Izraelio institucijoms pradėti darbus parengiant tam reikalingą infrastruktūrą Vakarų Krante. Palestinos prezidento Mahmoud Abbas atstovas spaudai Nabil Abu Rudeineh sakė, kad Izraelio finansų ministro pasisakymai patvirtino Izraelio vyriausybės ketinimą aneksuoti Vakarų Krantą, pažeidžiant tarptautinę teisę ir pridūrė, jog palestiniečiai laiko Izraelio okupacinę valdžią visiškai atsakinga už šios pavojingos politikos pasekmes.⁷¹

Pagal Ted Gurr teoriją, tokia Vakarų Kranto palestiniečių patiriama vis didėjanti autonomijos ir savivaldos erozija didina paskatas siekti prieš tai turėto status quo. Nors Vakarų Kranto palestiniečiai neturėjo pilnos autonomijos, Oslo susitarimai tam tikru laikotarpiu suteikė dalinės autonomijos pajutimą, ir svarbiausia – viltį ateityje jos turėti dar daugiau. Šio pažado žlugimas palaipsniui didino ir nepasitenkinimą bei pagal Gurr – siekį atgauti prieš tai turėtas teises.

4.3. Represijos

Izraelio pajėgų ir naujakurių represiniai veiksmai Vakarų Krante daro dvejoją ir paradoksų poveikį palestiniečių kolektyviniams veiksams. Trumpuoju laikotarpiu sustiprintos represijos - reidai, masiniai areštai, komendanto valandos, kontrolės punktai, kareivių ir kolonistų smurtas - kelia baimę ir gali trumpam nuslopinti visuomenę. Tačiau ilginiui tie patys veiksmai sukelia pyktį, pažeminimą ir ilgalaikes kolektyvines nuoskaudas. Gurr teorijoje pabrėžiamas šis paradoksas: valstybės prievarta gali laikinai numalšinti nesantaiką, tačiau ji „sustiprina gyventojų jaučiamą nepriteklių“ ir galiausiai sustiprina patį ryšį tarp nuoskaudų ir sukilimo. Kitaip tariant, žiaurios represijos dažniausiai duoda atvirkštinį efektą, nes sustiprina pasipiktinimą ir ryžtą, kurie skatina ilgalaikius kolektyvinius veiksmus.

Kai represijos sustiprėja, iš pradžių Vakarų Kranto palestiniečiai dažnai atsitraukia ir slepiasi, kad išgyventų. Pavyzdžiui, 2023 m. pabaigoje areštų ir reidų bangos Vakarų Kranto bendruomenėse sukūrė apgulties atmosferą. Iškart po spalio 7 d. Izraelis sulaikė tūkstančius Vakarų Kranto palestiniečių, nepateikdamas jiems kaltinimų, taip siekdamas užkirsti kelią bet kokiam sukilimui. Iki 2023 m. spalio 7 d. Izraelis kalino 5192 palestiniečius, kurie buvo priskiriami „saugumo kaliniams“, o apie 1 319 palestiniečių buvo laikomi be teismo kaip „administraciniai kaliniai“. 2024 m. liepos pradžioje Izraelio kalėjimuose ir sulaikymo įstaigose buvo įkalinti 9 623 palestiniečiai, iš kurių 4781 buvo kalinamas be

⁷¹ Reuters, „Far-Right Minister Calls for Israeli Sovereignty in West Bank in 2025“, Reuters, paskelbta 2024 m. lapkričio 11 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/far-right-minister-calls-israeli-sovereignty-west-bank-2025-2024-11-11/>.

teismo, nepateikus jiems kaltinimų ir nesuteikus teisės gintis. Per kelis mėnesius nuo karo pradžios dar tūkstančiai palestiniečių buvo suimti be aiškių kaltinimų. Suėmimo aplinkybės ir pretekstai buvo įvairūs. Tarp suimtųjų, tiek vyrų, tiek moterų, vaikų, gydytojų, mokslininkų, teisininkų, studentų ir politinių lyderių. Kai kurie buvo įkalinti vien už tai, kad reiškė užuojautą palestiniečių išgyvenimams. Kiti buvo sulaikyti karinių veiksmų Gazos Ruože metu, motyvuojant tuo, kad jie patenka į „kovinio amžiaus vyrų“ kategoriją. Kai kurie buvo įkalinti dėl nepagrįstų įtarimų, kad jie yra ginkluotų palestiniečių organizacijų veikėjai ar rėmėjai.⁷²

„B'Tselem“ - Izraelio žmogaus teisių okupuotose teritorijose informacijos centras - surinko 55 palestiniečių, per šį laikotarpį kalintų Izraelio kalėjimuose ir sulaikymo įstaigose, liudijimus. Jie kalbėjosi su „B'Tselem“ po to, kai buvo paleisti iš įkalinimo įstaigų, didžioji dauguma jų nebuvo teisiami. Jų liudijimai atskleidžia sistemine, institucine politiką, orientuotą į nuolatinį visų palestiniečių kalinių išnaudojimą ir kankinimą. Tai apima dažną žiaurų, savavališką smurtą, seksualinę prievartą, žeminimą, priverstinį badavimą, antisanitarines sąlygas, religinių apeigų draudimą, asmeninių daiktų konfiskavimą ir atsisakymą suteikti tinkamą medicininę pagalbą. Šie aprašymai ne kartą kartojasi liudijimuose, yra itin detalūs ir panašūs. Kalinių liudijimai atskleidžia skubaus proceso, kurio metu daugiau nei tuzinas Izraelio karinių ir civilinių kalėjimų buvo paversti stovyklų tinklu, rezultatus. Tokios erdvės, kuriose kiekvienas kalinys sąmoningai pasmerkiamas dideliame, nepaliojamam skausmui ir kančioms, veikia kaip kankinimo stovyklos.⁷³

Po spalio 7 d. šeimos tokiose vietovėse kaip Dženinas, Nablusas ir Hebronas ruošėsi naktiniams kariuomenės įsiveržimams; daugelis jaunuolių pasislėpė, kad išvengtų suėmimo. Izraelio pajėgos taip pat sugriežtino judėjimo apribojimus, įvedė komendanto valandą ir įrengė kontrolės postus, kurie suskaldė bendruomenes ir trukdė bet kokiems masiniams susirinkimams. Šios priemonės, kaip ir buvo numatyta, iš karto atšaldė mobilizaciją. Pavyzdžiui, į 2023 m. spalio-lapkričio mėn. vykusias palestiniečių demonstracijas buvo reaguojama mirtina jėga - tai prisidėjo prie pradinės didelio masto protestų pertraukos, nes žmonės bijojo pasekmių.

Kiekvienas žiaurumo ar neteisybės atvejis prisideda prie kolektyvinės kančios atminties („kankiniai“, kaliniai, sugriauti namai), kuri skatina pasipriešinimą. Kaip teigė Gurr, prievartinė jėga, naudojama „sustabdyti nesantaiką“, gali sustiprinti gyventojų pasipiktinimą. Po 2023 m. įvykusio susidorojimo atsirado daugiau susipriešinusių bendruomenių ir kerštingo jaunimo tinklų nei anksčiau.

⁷² B'Tselem report, „Welcome to Hell: The Israeli Prison System as a Network of Torture Camps“, B'Tselem, paskelbta 2024 m. rugpjūčio mėn., 5-6.

⁷³ *Ibid.*

Vietinės ginkluoto pasipriešinimo grupuotės, tokiose vietovėse kaip Dženinas, iš dalies atsikūrė dėl nesiliaujančių reidų.⁷⁴ Nuolatinių represijų - nužudytų ar įkalintų artimųjų, prarastų pragyvenimo šaltinių, pažeisto orumo - kumuliacinė trauma ugdo pasipriešinimo kultūrą. Daugelis palestiniečių jaučia, kad „nebeturi ko prarasti“ - tai psichologinė riba, kurią peržengus baimė sumažėja, o konfrontaciniai kolektyviniai veiksmai tampa labiau tikėtini.⁷⁵ Nuo 2023 m. spalio 7 d., Jungtinių Tautų Humanitarinių reikalų koordinavimo biuro duomenimis, Vakarų Krante žuvo beveik 900 palestiniečių, iš jų apie 187 vaikai.⁷⁶ Beveik trys ketvirtadaliai šių mirčių įvyko nuo Izraelio kariuomenės šaudomų kovinių šaudmenų. Dauguma jų įvyko Dženino stovykloje ir Dženine. Šios vietovės yra šiaurinėje Vakarų Kranto dalyje, kuri istoriškai buvo palestiniečių pasipriešinimo grupių centras ir kurioje nuo 2022 m. stebėtinai padaugėjo Izraelio naujakurių ir kariškių smurto bei apribojimų. Nuo Izraelio ašarinių dujų, kovinių šaudmenų ir fizinių užpuolimų buvo sužeista beveik 8000 palestiniečių.⁷⁷ Į Nur Šamsio stovyklą Tulkarme buvo surengti bepiločių lėktuvų antskrydžiai ir paleista snaiperių ugnis, per kuriuos žuvo daug civilių. Kiekvienos šių reidų aukų laidotuvės tampa susitelkimo vieta, dažnai virstančia protestais ar susirėmimais su kariuomene. Baimė, jaučiama reido metu, po jo dažnai virsta sielvarto ir pykčio mišiniu, skatinančiu vis daugiau jaunimo prisijungti prie pasipriešinimo grupių ar bent jau protestuoti mėtant akmenis.⁷⁸

2025 m. sausio 21 d. Izraelio veiksmai Vakarų Krante sustiprėjo, paskelbus operaciją „Geležinė siena“, kurią gynybos ministras Israel Katz apibūdino kaip „saugumo strategijos pakeitimą“, kaip „pirmąją pamoką iš pakartotinių reidų Gazoje metodo“. Šis pareiškimas yra vienas iš keleto signalų, kad Izraelis taiko Gazoje išmoktas pamokas - visų pirma, kad Izraelis nebus atsakingas už smurtą prieš palestiniečių civilius gyventojus. Geležinė siena šiuo metu yra ilgiausia Izraelio karinė operacija Vakarų Krante nuo Antrosios Intifados.⁷⁹ Per kelias savaites nuo operacijos „Geležinė siena“ pradžios Izraelio

⁷⁴ Mat Nashed, „The Battlefield Is about to Shift: West Bank Braces for Rising Violence“, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/the-battlefield-is-about-to-shift-palestinians-brace-for-rising-violence>.

⁷⁵ Yara Asi, „The Lessons from Gaza Manifest in the West Bank: Israel’s Escalating Threats to Palestinian Life“, Arab Center Washington DC, paskelbta 2025 kovo 3 d., <https://arabcenterdc.org/resource/the-lessons-from-gaza-manifest-in-the-west-bank-israels-escalating-threats-to-palestinian-life/>.

⁷⁶ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, „Data on Casualties“, paskelbta 2023 m., <https://www.ochaopt.org/data/casualties>.

⁷⁷ Yara Asi, „The Lessons from Gaza Manifest in the West Bank: Israel’s Escalating Threats to Palestinian Life“, Arab Center Washington DC, paskelbta 2025 kovo 3 d., <https://arabcenterdc.org/resource/the-lessons-from-gaza-manifest-in-the-west-bank-israels-escalating-threats-to-palestinian-life/>.

⁷⁸ Edibe Beyza Caglar, „Palestinians March at Youth’s Funeral Following Settler Rampage“, TRT, paskelbta 2023 spalio 3 d., <https://www.trtworld.com/middle-east/palestinians-march-at-youths-funeral-following-settler-rampage-15283238>.

⁷⁹ Simon Speakman Cordall, „What Is Israel’s Deadly ‘Iron Wall’ Military Raid in the West Bank’s Jenin?“, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 23 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/23/what-is-israels-deadly-iron-wall-military-raid-in-the-west-banks-jenin>.

pajėgos ir naujakuriai iš Dženino ir Tulkarmo apylinkių ištrėmė apie 40 000 palestiniečių, įskaitant 90 proc. Tulkarmo ir Nur Šamso stovyklų gyventojų. Tai didžiausias palestiniečių perkėlimas Vakarų Krante nuo 1967 m., kai prasidėjo Izraelio okupacija.⁸⁰ Dauguma teritorijų, iš kurių palestiniečiai pabėgo, buvo sunaikintos per Izraelio reidus, įskaitant namus ir kelius, todėl daugeliui grįžti tapo neįmanoma, ir tik apie 3000 žmonių grįžo namo. Likusieji apsistojo pas draugus ir gimines arba prisiglaudė mečetėse ir mokyklose.⁸¹ Pastaraisiais metais Izraelio pastangos griauti namus taip pat labai suintensyvėjo. Kaip ir Izraelio vykdomi neteisminiai žudymai, namų griovimai Vakarų Krante yra nuolatinis reiškiny. Ypač C zonoje, kur Izraelis išlaiko saugumo ir administracinę kontrolę, Izraelis rėmėsi ta pačia saugumo dingtimi, kurią naudojo pabėgėlių stovykloms apiplėšti ir sunaikinti, kad pagreitinėtų namų griovimo procesą.⁸²

2024 m. lapkričio mėn. duomenimis, Izraelis visame Vakarų Krante, daugiausia Ramalos, Hebrono ir Nabluso apylinkėse, įrengė apie 614 judėjimo kliūčių, įskaitant nuolatinius ir kilnojamuosius karinius patikros punktus, žemės pylimus, kelių užkardas, tranšėjas, vartus ir ištisus kelius, kurie įrengti Izraelio naujakuriams ir neprieinami palestiniečiams. Daugelis palestiniečių, ypač gyvenančių šiaurėje, jau kelis mėnesius nėra palikę savo gyvenamųjų vietovių. Šios kliūtys kartu su naujakurių ir kariuomenės smurtu taip pat žlugdo ir palestiniečių ekonomiką. Daugiau nei 300 000 palestiniečių neteko darbo, todėl nedarbo lygis nuo 12,9 proc. iki 2023 m. spalio 7 d. išaugo iki 32 proc. šiuo metu ir labai apribojo gyventojų galimybes įsigyti maisto, medicininės priežiūros ir kitų būtiniausių reikmenų.⁸³

Be oficialių represijų, Izraelio naujakurių milicijos smarkiai suintensyvino išpuolius prieš palestiniečių civilius gyventojus ir turtą, ypač nuo karo Gazos ruože pradžios. Nuo 2023 m. spalio 7 d. iki 2025 m. pradžios vietos ir tarptautiniai stebėtojai užfiksavo daugiau kaip 1800 naujakurių išpuolių visame Vakarų Krante.⁸⁴ Net Izraelio valdžios institucijos kai kuriuos iš šių įvykių, pavyzdžiui, 2023 m.

⁸⁰ Fatima Abdul Karim ir Patrick Kingsley, „Palestinian Displacement in the West Bank Is Highest since 1967, Experts Say“, The New York Times, paskelbta 2025 vasario 17 d., <https://www.nytimes.com/2025/02/17/world/middleeast/west-bank-palestinian-displacement.html>.

⁸¹ Yara Asi, „The Lessons from Gaza Manifest in the West Bank: Israel’s Escalating Threats to Palestinian Life“, Arab Center Washington DC, paskelbta 2025 kovo 3 d., <https://arabcenterdc.org/resource/the-lessons-from-gaza-manifest-in-the-west-bank-israels-escalating-threats-to-palestinian-life/>.

⁸² *Ibid.*

⁸³ Yara Asi, „The Lessons from Gaza Manifest in the West Bank: Israel’s Escalating Threats to Palestinian Life“, Arab Center Washington DC, paskelbta 2025 kovo 3 d., <https://arabcenterdc.org/resource/the-lessons-from-gaza-manifest-in-the-west-bank-israels-escalating-threats-to-palestinian-life/>.

⁸⁴ AJLabs, „Mapping 1,800 Israeli Settler Attacks in the West Bank since October 2023“, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/mapping-1800-israeli-settler-attacks-in-the-occupied-west-bank-since-october-7>.

vasario mėn. įvykusį Huvaros kaimo padegimą, apibūdino kaip „pogromą“, kurį įvykdė naujakuriai.⁸⁵ Ataskaitoje, kurią paskelbė Palestinos išsivadavimo organizacijos Nacionalinis žemės gynybos ir pasipriešinimo gyvenvietėms biuras, pateikiama daugybė neteisėtų naujakurių pažeidimų, pavyzdžiui, akmenų mėtymas į palestiniečius, jų namus ir transporto priemonės, taip pat bombų sprogdinimai namuose, įmonėse, ūkiuose ir kitoje privačioje nuosavybėje.⁸⁶

Daugelis palestiniečių nemato kito pasirinkimo, kaip tik kolektyviai priešintis, nes ant kortos pastatytas jų bendruomenių išlikimas. Pasipiktinimas nebaudžiamai besielgiančiais naujakuriais taip pat sutelkia platesnę paramą; net tiesiogiai nenukentėję palestiniečiai jaučia bendrą neteisybės jausmą. Apskritai represijos iš pradžių gali sukelti baimę, bet galiausiai priverčia pykti. Akivaizdus represijų ir pasipriešinimo joms ciklas. Griežtos priemonės sukuria apgaulingą ramybę, kuri negali tęstis ilgai, nes pasitelkiami malšinimo metodai skatina kitą kolektyvinio pasipriešinimo etapą. Kaip pastebėjo Gurr, prievarta gali sumažinti patiriančiųjų represijas judėjimus trumpuoju laikotarpiu, tačiau sustiprina jų motyvaciją sukilti vėliau. Vakarų Krante padažnėję reidai, sulaikymai ir prievarta kelia ne paklusnumą, o pasipiktinimą, vienijantį palestiniečius.

4.4. Kolektyvinio veiksmo įrėminimas

Palestiniečių kolektyviniai veiksmai Vakarų Krante jau seniai grindžiami ideologiniais ir moraliniais pasakojimais, kurie sutelkia visuomenės solidarumą ir pateisina pasipriešinimo siekį. Remiantis Ted Gurr teorija - nuoskaudos virsta kolektyviniu veiksmu, kai jos perteikiamos per vienijančią ideologiją arba „pateisinantį mitą“, palestiniečiai savo kovą apibūdino kaip teisėtą kovą už nacionalinį išsivadavimą, teisingumą ir išlikimą. Šie rėmai, kurie apima antikolonializmą, šventą pareigą, pasiaukojimą, vienybę ir žmogaus teises, lėmė tai, kaip palestiniečiai supranta ir perteikia savo padėtį ir telkia paramą kolektyviniams veiksams.

Vienas iš „rėmų“ yra Palestinos problemos vaizdavimas kaip antikolonijinės nacionalinio išsivadavimo kovos. Nuo XX a. vidurio palestiniečių lyderiai ir judėjimai sionizmą laikė kolonializmo forma, o save - tauta, kovojančia už dekolonizaciją ir tautų apsisprendimą.⁸⁷ Palestinos išsivadavimo

⁸⁵ Times of Israel, „Settler Extremists Are Sowing Terror, Huwara Riot Was a ‘Pogrom,’ Top General Says”, paskelbta 2023 m. vasario 28 d., <https://www.timesofisrael.com/settler-extremists-sowing-terror-huwara-riot-was-a-pogrom-top-general-says/>.

⁸⁶ Ikrame Imane Kouachi, „Cisjordanie : Bilan Alarmant Des Violations Par Les Colons Israéliens – 5 350 Incidents En 10 Ans.”, Anadolu Agency, paskelbta 2023 m. kovo 22 d., <https://www.aa.com.tr/fr/monde/cisjordanie-bilan-alarmant-des-violations-par-les-colons-isra%C3%A9liens-5-350-incidents-en-10-ans/3517471>.

⁸⁷ Chronique de Palestine, „Palestine : Unité de La Terre, Du Peuple et de La Lutte.”, paskelbta 2024 m. kovo 28 d., <https://www.chroniquepalestine.com/palestine-unite-de-la-terre-du-peuple-et-de-la-lutte/>.

organizacija (PLO) savo ankstyvuosiuose įstatuose aiškiai apibrėžė savo ginkluotą pasipriešinimą kaip nacionalinį išsivadavimą, prilygindama jį antikolonijinėms revoliucijoms kitose šalyse.⁸⁸ Toks apibrėžimas suteikia kovai tam tikrą moralinį teisėtumą: palestiniečiai priešinasi svetimam dominavimui kaip ir kitos kolonizuotos tautos. Šiuolaikiniame palestiniečių diskurse ir toliau remiamasi šia analogija. Pavyzdžiui, 2024 m. bendrame palestiniečių paskelbtame pareiškime smerkiama „daugiau nei šimtmetį trukusi sionistinė kolonizacija“ bei „apartheidas“, tvirtinant, kad palestiniečių tauta tvirtai laikosi savo žemėje ir niekada jos neatsisakys. Pareiškime teigiama, kad Izraelio kolonijinės pastangos suskaldyti ir nužudyti palestiniečius žlugs, kaip žlugo kolonijiniai režimai „visų kitų nacionalinio išsivadavimo kovų metu“.⁸⁹ Įtraukdami savo judėjimą į pasaulinių antikolonijinių kovų liniją, palestiniečiai savo siekį įvardija kaip pasaulinį ir universalų - kovą ne tik už savo valstybingumą, bet ir prieš rasizmą bei kolonijinę neteisę apskritai.⁹⁰ Ši ideologinė pozicija ypač išryškėjo pastaraisiais metais, kai palestiniečių aktyvistai Izraelio praktiką dažnai vadino apartheidu ir ragino „dekolonizuoti Palestiną“.⁹¹ Toks diskurso formavimas svarbus ir siekiant tarptautinės paramos.

Religija ir nacionalinis identitetas susipina Al Aksos mečetės rėmuose. Jeruzalės senamiesčio širdyje stovinti Al Aksos mečetė, kurios pavadinimas arabiškai reiškia „tolimiausia“ arba „aukščiausia“, laikoma trečia svarbiausia ir švenčiausia vieta musulmonams, po Mekos ir Medinos. Musulmonai visame pasaulyje kiekvieną Izraelio išpuolį prieš šią šventovę laiko išpuoliu prieš patį Islamą.⁹² Palestiniečiams tai - kultūrinio paveldo branduolys ir susitelkimo simbolis. Dėl grėsmės Al Aksai ne kartą kilę masiniai sukilimai. Pati Antroji Intifada dažnai vadinama „Al Aksos intifada“, nes prasidėjo po provokuojančio Izraelio politiko apsilankymo mečetės komplekse. Mečetė tebėra kovos dėl įtakos laukas, nes palestiniečiai baiminasi, kad Izraelis ją užims ir pavers sinagoga, taip įtvirtindamas savo viršenybę.⁹³

2021 m. balandžio-gegužės mėnesiais, Izraelio policijos reidai prieš Al Aksos maldininkus Ramadano metu tapo židiniu, kuris įžiebė protestus Jeruzalėje ir greitai peraugo į visos šalies sukilimą,

⁸⁸ Rachad Antonius, „Au-Delà Du Discours Sur Les Droits Humains En Palestine“, Ligue des droits et libertés, paskelbta 2020 m. gruodžio 12 d., <http://liguedesdroits.ca/au-dela-discours-droits-humains-palestine/>.

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ Yara Hawari, „Defying Fragmentation and the Significance of Unity: A New Palestinian Uprising“, Al-Shabaka, paskelbta 2021 m. birželio 29 d., <https://al-shabaka.org/commentaries/defying-fragmentation-and-the-significance-of-unity-a-new-palestinian-uprising/>.

⁹¹ Rachad Antonius, „Au-Delà Du Discours Sur Les Droits Humains En Palestine“, Ligue des droits et libertés, paskelbta 2020 m. gruodžio 12 d., <http://liguedesdroits.ca/au-dela-discours-droits-humains-palestine/>.

⁹² TRT „Al Aqsa Mosque: Why is it so special in Islam?“, TRT World, <https://www.trtworld.com/magazine/al-aqsa-mosque-why-is-it-so-special-in-islam-66850>.

⁹³ Thanvir Khan, „Al-Aqsa Mosque: A daily battleground for influence“, Middle East Monitor, <https://www.middleeastmonitor.com/20250502-al-aqsa-mosque-a-daily-battleground-for-influence/>

vardinamą „Vienybės intifada“.⁹⁴ Iš tiesų Jeruzalė ne kartą buvo dvasinė ir simbolinė palestiniečių kolektyvinių veiksmų šerdis.⁹⁵ Po 2021 m. šis Al Aksos „rėmas“ tik sustiprėjo: Palestiniečių giesmėse ir pareiškimuose dažnai minima Al Aksos mečetė. Spalio 7 d. „Hamas“ išpuolis taip pat buvo pavadintas kodiniu pavadinimu „Operacija Al Aksos potvynis“.⁹⁶ Viešame pareiškime, siekiančiame pateisinti šį išpuolį, „Hamas“ kaip vieną iš pagrindinių provokacijų, reikalavusių ginkluoto atsako, įvardijo Izraelio planus judaizuoti palaimintą Al Aksos mečetę ir pastangas ją padalyti ir kontroliuoti.⁹⁷ Taigi, daugeliui palestiniečių kolektyviniai veiksmai - tiek taikus protestas, tiek ginkluotas pasipriešinimas - yra šventos kovos, kuria siekiama apsaugoti šventas vietas ir nacionalinę-religinę tapatybę, dalis. Tai suteikia konfliktui moralinį bei religinį aspektą, sustiprina ryžtą ir pritraukia platesnę musulmonų pasaulio paramą.

Kitas svarbus palestiniečių kovos rėmimo aspektas yra kankinystė ir pasipriešinimo reikšmė. Palestiniečių visuomenėje bet kuris Izraelio pajėgų nužudytas asmuo - neginkluotas protestuotojas, kovotojas ar tiesiog praeivis - paprastai pagerbiamas kaip „šachidas“ (kankinys). Per konflikto dešimtmečius susiformavo tam tikra simbolinė „kankinystės kultūra“, kurioje žuvę palestiniečiai suvokiami kaip nacionaliniai didvyriai, paaukoję savo gyvybes vardan bendro tikslo.⁹⁸ Tai ne tik religinė, bet ir nacionalinė kankinystės samprata: net sekuliarios nacionalistinės grupuotės garbina kankinius kaip įkūnijančius pasipriešinimą.⁹⁹ Kankinių atminimas viešai pagerbiamas visur. Einant per bet kurį Vakarų Kranto miestą ar pabėgėlių stovyklą matomi ant sienų ir parduotuvių vitrinų išklijuoti kankinių plakatai su per konfliktą žuvusių palestiniečių atminimo portretai. Šiuose plakatuose asmens atvaizdas dažnai derinamas su patriotiniais simboliais, tokiais kaip Palestinos vėliava, ir kovingais šūkiiais, tokiais kaip „Revoliucija iki pergalės“ ir „Liaudies kankiniai tiesia kelią į išsilaisvinimą“.¹⁰⁰ Tokie vaizdiniai perduoda stiprią žinią: individualios istorijos yra didesnio pasakojimo apie galutinę pergalę ir sugrįžimą

⁹⁴ Akram Salhab ir Dahoud al-Ghoul, „Jerusalem Youth at the Forefront of 2021's Unity Intifada“, Middle East Research and Information Project, paskelbta 2021 m. lapkričio 10 d., <https://merip.org/2021/11/jerusalem-youth-at-the-forefront-of-2021s-unity-intifada/>

⁹⁵ *Ibid.*

⁹⁶ Hüseyin Muhammed Mercan, „Operation Al-Aqsa Flood: A Rupture in the History of the Palestinian Resistance and Its Implications“, SETA, paskelbta 2024 m. sausio 1 d., <https://www.setav.org/en/opinion/operation-al-aqsa-flood-a-rupture-in-the-history-of-the-palestinian-resistance-and-its-implications>.

⁹⁷ Hamas Media Office, „Our Narrative - Operation Al-Aqsa Flood“, paskelbta 2024 m. sausio 21 d., <https://www.palestinechronicle.com/wp-content/uploads/2024/01/PDF.pdf>

⁹⁸ Linda Pitcher, „„The divine impatience”: Ritual, narrative, and symbolization in the practice of martyrdom in Palestine“, *Medical Anthropology Quarterly* 12, No. 1 (1998): 8-11.

⁹⁹ Virginia Pietromarchi, „Why Do Some Palestinian Teens in Jenin Dream of ‘Martyrdom’?“, Al Jazeera, 2023 m. liepos 14 d. <https://www.aljazeera.com/news/2023/7/14/why-do-some-palestinian-teens-in-jenin-dream-of-martyrdom>.

¹⁰⁰ Alaa Daraghme, „A Brief History of Palestinian ‘Martyr Posters’“, VICE, paskelbta 2017 m. gruodžio 4 d., <https://www.vice.com/en/article/a-brief-history-of-palestinian-martyr-posters/>.

dalis. Kankinių pagerbimas skatina išeiti į gatves – jų laidotuvių dažnai virsta didelėmis nacionalistinėmis demonstracijomis.¹⁰¹

Palestiniečiai taip pat naudojami plačia pasipriešinimo simbolių paletė, kad palaikytų kolektyvinius veiksmus. Palestinos vėliava, uždrausta Izraelio, protestų metu iššaukiančiai mojuojama kaip vienybės ir pasididžiavimo simbolis. Net kasdieniai daiktai įgavo prasmę: perkeltiems pabėgėliams senas 1948 m. prarastų namų durų raktas itin svarbus kaip teisės sugrįžti ženklas. Raktas dažnai naudojamas mitinguose ar meno kūrinuose, siekiant parodyti, kad vieną dieną namai bus atgauti.¹⁰² Pasitelkdami meną, muziką, grafikus ir folklorą, palestiniečiai įtvirtina tam tikrą tvirtumo ir pasipriešinimo naratyvą, užtikrindami, kad kiekvienas protestas ar sukilimas būtų pagrįstas prisiminta kovos linija.¹⁰³ Šis simbolizmas padeda abstrakčius politinius tikslus paversti išraiškingais ir suprantamais kolektyvinių veiksmų motyvais.

Vakarų Kranto palestiniečiai kuria daugialypį savo problemos rėminimo modelį, kuriame susipina nacionalizmas, religija ir universalizmas. Jie kalba apie savo kovą kaip apie teisėtą sukilimą prieš kolonijinę priespaudą, žemės ir tikėjimo gynimą, duoklę kankiniams ir paveldui, nepalaužiamos vienybės išraišką ir kovą už teises, kuriomis grindžiama tarptautinė tvarka. Kaip teigia Gurr teorija, problemos rėminimas leidžia kurti bendrą naratyvą, kuris skatina norą sukilti. Persidengiantys palestiniečių istorijos rėmai suteikia bendruomenei įtikinamą pasakojimą, kuris ne tik įteisina pasipriešinimą jų pačių akyse, bet ir padeda prašyti išorinės paramos.

Šis problemos rėminimo modelis leidžia daryti išvadą, kad pirmasis teorinis spėjimas yra pagrįstas – kolektyvinės paskatos veikti Vakarų Krante po 2023 m. spalio iš tiesų yra stiprios. Palestiniečių patiriamas santykinis ekonominis, politinis ir kultūrinis nepriteklis, kartu su tvirta etnokultūrine tapatybe ir aiškiai artikuliuotomis nuoskaudomis, sudaro teorines prielaidas mobilizacijai. Gurr teorijoje akcentuojami motyvaciniai veiksniai – kolektyvinė frustracija, istorinės skriaudos, prarastos autonomijos patirtys ir moralinis rėminimas – Vakarų Kranto atveju yra aiškiai identifikuojami, todėl šioje analizės dalyje teorinis spėjimas laikomas pasitvirtinusi.

¹⁰¹ Anas Baba, „All This Blood, All This Death’: Palestinians Protest Israel War with No End in Sight.” NPR, paskelbta 2024 m. spalio 7 d., <https://www.npr.org/2024/10/07/nx-s1-5144289/israel-hamas-gaza-war-palestinians-protest-west-bank>.

¹⁰² Robert Fisk, „I Spoke to Palestinians Who Still Hold the Keys to Homes They Fled Decades Ago – Many Are Still Determined to Return.”, The Independent, 2018 m. birželio 28 d., <https://www.independent.co.uk/voices/palestine-keys-return-home-israel-palestinians-a8398341.html>.

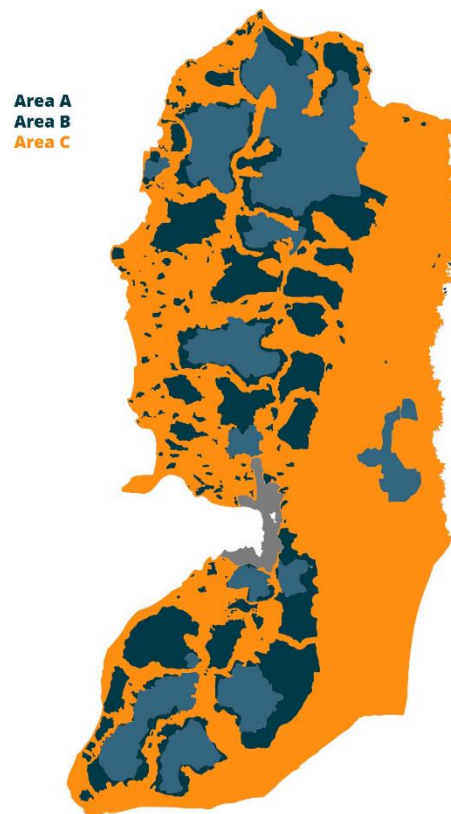
¹⁰³ Tricontinental: Institute for Social Research, „Memory and Resistance in Palestinian Art”, paskelbta 2024 m. lapkričio 29 d., <https://thetricontinental.org/asia/ticaa-03-resistance-palestine-art/>.

5. Galimybės kolektyviniam veiksmui

5.1. Geografinis susitelkimas

Ted Gurr teorija teigia, kad visuomenės ar tam tikros etninės grupės teritorinis susitelkimas gali reikšmingai lemti jos gebėjimą imtis kolektyvinių veiksmų. Geografiškai tankiau pasiskirstę gyventojai gali lengviau suformuoti kritinę masę protestams ar sukilimui, nes gali lengviau koordinuoti veiksmus.

Nors Vakarų Krante palestiniečiai yra tankiai susitelkę, jie gyvena tarpusavyje atskirtuose anklavuose. Vakarų Krante gyvena apie 3 mln. palestiniečių, kurie yra atskirti nuo Izraelio žydų. Pagal Oslo susitarimų teritorinį padalijimą apie 40 % Vakarų Kranto (A ir B teritorijos) yra kontroliuojama palestiniečių civilinės valdžios, joje yra pagrindiniai miestai ir kaimai. Tačiau šios teritorijos nėra vientisos - jos suskirstytos į 166 atskirus anklavus, apsuptus Izraelio kontroliuojamos C teritorijos.¹⁰⁴ Palestiniečių bendruomenės yra susitelkusios tokiuose miestuose kaip Ramala, Nablusas, Hebronas, Džėninas ir aplinkiniuose kaimuose. Tačiau judėjimą tarp šių vietovių riboja Izraelio kontrolės punktai, karinės zonos ir daugiau kaip 220 Izraelio nausėdijų visoje teritorijoje.¹⁰⁵ Toks geografinis susiskaldymas reiškia, kad palestiniečiai dažnai gyvena tarsi tam tikrose „salose“, kurių pasiekiamumas ribotas.

pav. 1: Vakarų Kranto žemėlapis (American Near East Refugee Aid, anera.org)

Istoriškai, tankios palestiniečių koncentracijos vietovės buvo pasipriešinimo židiniai. Pabėgėlių stovyklos yra ryškus to pavyzdys. Šiuo metu Vakarų Krante gyvena daugiau kaip 900 000 registruotų palestiniečių pabėgėlių, maždaug ketvirtadalis jų gyvena 19-oje Jungtinių Tautų agentūros UNRWA stovyklų.¹⁰⁶ Šios stovyklos, tokios kaip Džėninas, Balata ir Dheisheh, yra tankiai apgyvendintos, glaudžiai susijusios bendruomenės. Dėl savo fizinio tankumo ir

¹⁰⁴ Anera, „What Are Area A, Area B, and Area c in the West Bank?“, Anera, <https://www.anera.org/what-are-area-a-area-b-and-area-c-in-the-west-bank/>.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ UNRWA, „West Bank | UNRWA“, paskelbta 2019 m., <https://www.unrwa.org/where-we-work/west-bank#>.

socialinės sanglaudos jos tapo sukilimų centrais praeityje: pavyzdžiui, Dženino stovykla pagarsėjo kaip kovotojų tvirtovė Antrosios Intifados metu.¹⁰⁷ Perpildytose stovyklų gatvėse sukilėliai gali pasislėpti, o gyventojai - greitai susirinkti.

Dideli Vakarų Kranto miestų centrai taip pat sutelkia daug gyventojų, kuriuos galima greitai mobilizuoti. Tokiuose miestuose kaip Hebronas ir Nablusas, santykinai mažose teritorijose gyvena dešimtys tūkstančių palestiniečių. Hebronas, kaip ir Jeruzalė, yra suskaldyti šventieji miestai. Jų suskaldymą lemia tai, kad jie yra „bendros“, arba „dalijamos“ šventos vietos - abu miestai yra šventi judaizmui, islamui ir krikščionybei.¹⁰⁸ Hebronas yra turtingiausias ir tankiausiai apgyvendintas Vakarų Kranto miestas. Įtampa tarp Izraelio naujakurių ir palestiniečių vietinių gyventojų čia itin didėja nuo spalio 7 d. ir dažnai pasireiškia protestais.¹⁰⁹

Izraelis, steigdamas nausėdijas ir statydamas Vakarų Krantą juosiančią sieną, sąmoningai sukūrė tokią geografiją, kuri trukdo palestiniečių masinei mobilizacijai. Nuo 1967 m. Izraelis Vakarų Krante įkūrė daugiau kaip 130 oficialių nausėdijų, todėl teritorijoje įsikūrė apie 430 000 Izraelio naujakurių (daugiau kaip 700 000, įskaitant Rytų Jeruzalę).¹¹⁰ Šios nausėdijos, dažnai įsikūrusios ant kalvų viršūnių ir sujungtos tik Izraelio aplinkkeliais, dalina Vakarų Krantą į daugybę skirtingų anklavų. Nuo 2002 m. Izraelio pastatyta siena nusidriekė per Vakarų Krantą, atibodama daugelį palestiniečių vietovių vieną nuo kitos ir nuo Rytų Jeruzalės. Maždaug 85 % sienos yra Vakarų Kranto viduje (ne pagal 1967 m. žaliąją liniją). Dėl sienos dešimtys palestiniečių bendruomenių buvo izoliuotos, pavyzdžiui, apie 11 000 palestiniečių gyvena kaimuose, įstrigusiuose tarp užtvartos ir 1949 m. paliaubų linijos, ir jiems reikia specialių leidimų judėti.¹¹¹ Toks fizinis atskyrimas mažina galimybę palestiniečiams iš skirtingų vietovių susirinkti vienoje vietoje.

Pavyzdžiui, nelegalus Izraeliečių forpostas Evyataras yra sąmoningas mėginimas padalinti Nabluso - Vakarų Kranto komercinio ir kultūrinio centro - teritoriją ir užkirsti kelią palestiniečių bendruomenės vieningumui. Tai nurodo itin strateginė jo lokacija - Evyataras užbaigia regione išsidėsčiusių gyvenviečių grandinę. Pačiame Evyataro „Facebook“ puslapyje atvirai skelbiama, kad

¹⁰⁷ UNRWA, „Jenin Camp“, <https://www.unrwa.org/where-we-work/west-bank/jenin-camp>.

¹⁰⁸ Marion Lecoquierre, „Hebron: A nested division of sacred spaces.“ Kn. *Contested Holy Cities*, (Milton Park: Routledge, 2019): 120-144.

¹⁰⁹ James Andre ir Julie Dunglehoff, „Focus - in West Bank City of Hebron, Violence Soars between Israeli Settlers and Palestinians“, France 24, paskelbta 2023 m. gruodžio 4 d., <https://www.france24.com/en/tv-shows/focus/20231204-in-west-bank-city-of-hebron-violence-soars-between-israeli-settlers-and-palestinians>.

¹¹⁰ Forced Migration Review, „Territorial Fragmentation of the West Bank - Forced Migration Review“, paskelbta 2024 m. rugpjūčio 27 d., <https://www.fmreview.org/shearer/>.

¹¹¹ Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, „The Separation Barrier“, B’Tselem, paskelbta 2017 m. lapkričio 11 d., https://www.btselem.org/separation_barrier.

gyvenvietės tikslas „sutrikdyti trijų palestiniečių kaimų - Qabalan, Yatma ir Beita - vientisumą“. Šiam norui pritaria ir įtakingi politikai Izraelio vyriausybėje, kurios koaliciniuose susitarimuose numatytas įsipareigojimas apgyvendinti Evyatarą.¹¹²

Per ankstesnius sukilimus geografinė vienybė buvo labai svarbi: per Pirmąją Intifadą protestai beveik vienu metu kilo Gazos Ruože, Vakarų Krante ir Rytų Jeruzalėje. Šiandien Vakarų Kranto šiaurėje – Dženine - gyvenantis palestinietis negali lengvai nuvykti į protestą Betliejuje pietuose, nes tarp jų yra dešimtys kontrolės punktų ir nausėdijų blokų. Izraelis kontroliuoja svarbiausius transporto mazgus, todėl kariuomenė gali suvaldyti neramumus kiekvienoje vietovėje atskirai: pavyzdžiui, per susirėmimus uždaryti miestą, kad protestas neišplistų. Sistema, kai nuo automobilio numerio spalvos priklauso tai, ar galėsi pravažiuoti tam tikru keliu ar tiltu, nurodo stiprią segregaciją.¹¹³ Taigi teritorinis susiskaldymas yra stiprus stabdantis veiksnys: dėl jo didėja kolektyvinių veiksmų koordinavimo sąnaudos už vietos lygmens ribų, o demonstracijų mastas neviršija to, ką kiekvienas anklavas gali suvaldyti savo jėgomis.

Apibendrinant, Vakarų Kranto susiskaldymas suteikia palestiniečiams galimybę susitelkti tankiai gyvenamose ir atskirtose zonose, tačiau labai riboja bet kokio didesnio sukilimo mastą ir plitimą. Gurr įžvalga, kad glaudžiai susitelkusi grupė gali lengviau mobilizuotis, galioja ir mikrolygiu: palestiniečių vietovėse socialinė sanglauda ir artumas leidžia greitai mobilizuotis. Tačiau dėl priverstinio Vakarų Kranto susiskaldymo vietiniams judėjimams labai sunku susivienyti į ilgalaikį, visą teritoriją apimančią sukilimą. Izraelio įrengta sistema gali itin efektyviai užskirsti kelią protestams. Vienoje dalyje kilus neramumams, galima labai lengvai ją izoliuoti ar padaryti apgultį. Didelio masto kolektyvinių veiksmų tikimybė yra didžiausia, kai nepasitenkinimas yra visuotinis (kaip solidarumo su Gazos ruožu atveju) ir koordinaciniai pranešimai pasiekia visus anklavus. Tačiau net ir tokiu atveju kolektyvinio veiksmo ilgaamžiškumą mažina fizinės kliūtys ir bendruomenės izoliuojančios represijos.

5.2. Organizaciniai gebėjimai

Be geografinės padėties, palestiniečių organizaciniai gebėjimai Vakarų Krante yra labai svarbus veiksnys, lemiantis jų kolektyvinių veiksmų potencialą. Gurr teorijoje pabrėžiama, kad stiprūs grupės vidaus tinklai, bendras identitetas ir efektyvios institucijos gali reikšmingai palengvinti kolektyvinio veiksmo galimybes. Kai gyventojai turi patikimus komunikacijos kanalus (pvz., politines partijas,

¹¹² Yair Rosenberg, „From This Hill, You Can See the Next Intifada“, The Atlantic, paskelbta 2023 m. vasario 6 d., <https://www.theatlantic.com/international/archive/2023/02/israel-palestine-west-bank-illegal-settlement-netanyahu/672944/>.

¹¹³ Visualizing Palestine, „Israel’s System of Segregated Roads in the Occupied Palestinian Territories“, <https://visualizingpalestine.org/visual/segregated-roads-west-bank/>.

socialines ar religines institucijas) ir didelę kultūrinę sanglaudą (bendrą kalbą, naratyvą), jie gali lengviau koordinuoti protestus ar sukilimus ir ilgiau juos išlaikyti. Pasak Gurr, tokie grupės ištekliai, įskaitant komunikacijos infrastruktūrą ir valdymo struktūras, didina grupės „mobilizacinį pajėgumą“.

Itin svarbus veiksnys organizaciniams gebėjimams šiais laikais yra socialiniai tinklai, leidžiantys itin efektyviai realiu metu organizuotis. Vienas iš reikšmingų 2021 m. gegužės mėnesį vykusių „Vienybės sukilimo“ pastebėjimų buvo tas, kad „socialinė žiniasklaida yra naujoji geografija“, leidžianti suskaidytoms palestiniečių bendruomenėms veikti „kaip vieniui“, net jei jos yra fiziškai atskirtos. Kitaip tariant, šiuolaikinės komunikacijos priemonės sustiprino organizacinius gebėjimus sukurdamos virtualų ryšį: jauni palestiniečiai plačiai naudojami „Facebook“, „WhatsApp“, „Telegram“ ir „Twitter“, kad dalintųsi naujienomis ir koordinuotų veiklą, taip sušvelnindami kai kuriuos fizinio atskyrimo padarinius.¹¹⁴ Pavyzdžiui, 2023 m. spalio mėn. filmuota medžiaga apie Izraelio bombardavimus Gazos Ruože ir raginimai išeiti į gatves greitai išplito palestiniečių socialinėje žiniasklaidoje ir paskatino vieningus protestus visuose Vakarų Kranto miestuose. Šie informaciniai kanalai dažnai veikia už oficialių struktūrų ribų. Jiems vadovauja jaunimo aktyvistai ar piliečiai žurnalistai, kurie gali greitai mobilizuoti gatvės lygio pasipriešinimą (pvz., žaibišką protestą prie patikros posto).¹¹⁵ Socialinės medijos svarba ypatingai išaugo po „Hamas“ spalio atakų – dėl naujienų portalų šališkumo, palestiniečiai vis labiau pasitelkia socialinius tinklus tiek mobilizacijos, tiek pasaulio informavimo tikslais. Kareen Haddad šiam pasipriešinimo būdai suteikia naują terminą, puikiai atspindintį jo svarbą – „Instafada“.¹¹⁶ Socialinių medijų svarba organizaciniams gebėjimams atskleidžiama ir Oskarą laimėjusiame palestiniečių kūrėjų dokumentiniame filme „Ne jūsų žemė“, pasakojančiame apie savo gyvenvietę nuo Izraelio opresijos bandančius išsaugoti palestiniečius. Įvykių filmavimas ir transliavimas realiu laiku leidžia informuoti pasaulį ir savo bendruomenes, valandų bėgyje susitelkti protestams.¹¹⁷

Tačiau vien komunikacijos kanalų nepakanka: institucinės struktūros atlieka pagrindinį vaidmenį mobilizuojant gyventojų nepasitenkinimą. Palestiniečiai Vakarų Krante turi įvairių organizacinių veikėjų, tiek formalių, tiek neformalių. Oficialiai Vakarų Kranto valdžiai – PA priklauso dauguma pagrindinių palestiniečių frakcijų, tokių kaip „Fatah“ ir Palestinos išlaisvinimo liaudies frontas (PFLP). Palestinos prezidentas Mahmoud Abbas vienu metu vadovauja Palestinos valdžiai, PLO ir savo partijai

¹¹⁴ Zena Al Tahhan, „Analysis: Palestinian ‘Popular Outburst’ in May a Turning Point.“, Al Jazeera, paskelbta 2021 m. spalio 4 d., <https://www.aljazeera.com/features/2021/10/4/october-2000-vs-may-2021-how-palestinians-defied-fragmentation>.

¹¹⁵ Kareen Haddad, „The Instafada: Social Media as Resistance.“ Shado Magazine, paskelbta 2023 m. lapkričio 14 d., <https://shado-mag.com/articles/act/the-instafada-social-media-as-resistance/>.

¹¹⁶ *Ibid.*

¹¹⁷ Yuval Abraham et al. (režisierius), „No Other Land“, (2024).

„Fatah“.¹¹⁸ Prezidentas taip pat atsako už Vakarų Kranto saugumo pajėgas, kurias sudaro policija ir kiti saugumo pareigūnai, tačiau pagal Oslo susitarimus negali sudaryti įprastinės kariuomenės. Pajėgos dirba kartu su Izraelio gynybos pajėgomis (IDF), siekdamos pažaboti „Hamas“ ir kitas ginkluotas grupuotes. Šios pajėgos sulaukė kaltinimų dėl žiauraus elgesio su palestiniečių civiliais, todėl daugelis palestiniečių saugumo pajėgas laiko Izraelio okupacijos įrankiais, o ne teisinės valstybės gynėjais.¹¹⁹ Įdomu tai, jog PA karinės pajėgos treniruotos JAV nuo pat 2007 metų. Per Valstybės departamentą Jungtinių Valstijų saugumo koordinatoriaus biurui buvo teikiama 100 mln. dolerių finansinė parama per metus. Nuo to laiko buvo apmokyta apie 29 000 palestiniečių, kurie padėjo PA palaikyti taiką su Izraeliu. Neturėdama visiškos autonomijos Gazos Ruožo ir Vakarų Kranto atžvilgiu, PA turi ribotus įgaliojimus ekonominės politikos srityje. PA stipriai priklauso nuo tarptautinės pagalbos, kuri paprastai teikiama su sąlyga, kad PA pripažins Izraelį ir įsipareigos nenaudoti smurto. Tačiau pastaraisiais metais kai kurios šalys donorės sumažino pagalbą, motyvuodamos netinkamu PA valdymu.¹²⁰

Pati PA yra oficiali institucinė struktūra, kuri riboja kolektyvinius veiksmus. PA dažnai veikė malšindama neramumus, derindama veiksmus su Izraeliu, dėl saugumo susitarimų. Ši dinamika išryškėjo po 2023 m. spalio mėn.: susidūrusios su neramumais šalyje, PA saugumo pajėgos aktyviai įsikišo, kad protestai neįsisiūbuotų.¹²¹ Pavyzdžiui, po sprogimo Al Ahli ligoninėje 2023 m. spalio 17 d. Gazoje, šimtai palestiniečių užplūdo Ramalos gatves, tačiau juos pasitiko PA pajėgos su ašarinėmis dujomis ir svaiginančiomis granatomis, kad išsklaidytų protestus. Ramalos centre minios pradėjo skanduoti prieš Prezidentą Abbas ir palaikydami „Hamas“. PA susidorojimas pareikalavo aukų: Dženine per spalio 17-18 d. protestus PA policija tragiškai nušovė 12 metų mergaitę.¹²² Šis ir kiti panašūs incidentai sukėlė visuomenės pasipiktinimą. Palestinos valdžios institucijos, nors ir būdamos palestiniečių valdymo forma, tapo kliūtimi vieningam pasipriešinimui - daugelis protestuotojų dabar bijo ne tik Izraelio pajėgų, bet ir savo pačių valdžios institucijų represijų.¹²³ Analitikai pažymi, kad PA motyvas yra „atkurti savo ribotą

¹¹⁸ Kali Robinson, „Who Governs the Palestinians?“, Council on Foreign Relations, paskelbta 2024 m. gegužės 28 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/who-governs-palestinians>.

¹¹⁹ Miriam Berger, „What to Know about Palestinian Security Forces and Their Role in West Bank.“, Washington Post, paskelbta 2023 liepos 11 d., <https://www.washingtonpost.com/world/2023/07/11/palestinian-authority-security-forces-west-bank-faq/>.

¹²⁰ Kali Robinson, „Who Governs the Palestinians?“, Council on Foreign Relations, paskelbta 2024 m. gegužės 28 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/who-governs-palestinians>.

¹²¹ Zena Al Tahlan, „Palestinian Authority Cracks down on Protests over Israel Gaza Attacks“, Al Jazeera, paskelbta 2023 m. spalio 18 d., <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/18/palestinian-authority-cracks-down-on-protests-over-israel-gaza-attacks>.

¹²² *Ibid.*

¹²³ Mat Nashed, „Palestinian Authority’s Raid on Jenin Appeals to Israeli, Western Interests“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. gruodžio 30 d., <https://www.aljazeera.com/features/2024/12/30/the-pa-crackdown-on-palestinians-appeals-to-israeli-western-interests>.

valdžią“ ir įrodyti savo naudingumą Izraeliui ir Vakarų valstybėms slopinant ginkluotas grupuotes. Iš tiesų 2023 m. pabaigoje PA pradėjo reidus prieš kovotojų buveines Dženino stovykloje, tiesiogiai susidurdama su vietos kovotojais, taip siekdama atkurti kontrolę ir užbėgti už akių Izraelio intervencijai.¹²⁴

Vietos bendruomenės lygmeniu palestiniečiai turi saviorganizacijos tradicijas per liaudies komitetus, ypač kaimuose ir pabėgėlių stovyklose. Pirmosios Intifados metu pagrindinis tinklas, pavadintas „Vieninga nacionaline vadovybe“ (sudarytas iš įvairių frakcijų), sėkmingai koordinavo streikus, boikotus ir demonstracijas, naudodamasis skrajutėmis ir apylinkių komitetais. Sekdami šiuo pavyzdžiu, palestiniečiai 2020-aisiais metais taip pat įsteigė „Vieningą nacionalinę liaudies pasipriešinimo vadovybę“. Kai kurie palestiniečiai šios grupės susikūrimą laikė raginimu pradėti naują intifadą prieš Izraelį.¹²⁵ Tokiuose kaimuose kaip Bil'inas, Nil'inas ar Nabi Salehas vietiniai komitetai daugelį metų kas savaitę rengia protestus prieš Izraelio pastatytą sieną ar netoliese esančias nausėdijas. Šiuose protestuose dažnai dalyvauja tos vietovės šeimos ir jaunimas. Šie protestai, nors ir mažesnio masto, rodo, kad kaimo lygmeniu galima imtis ilgalaikių koordinuotų veiksmų (susijusių su komunikacija, logistika, pvz., pirmąją pagalbą ir transportu, ir žiniasklaidos informavimu).¹²⁶ Panašiai pabėgėlių stovyklose dažnai veikia „liaudies paslaugų komitetai“, kurie gali veikti ne tik jų gyventojų aprūpinimo klausimais, bet ir mobilizuoti gyventojus reaguoti į įsiveržimus.¹²⁷

Švietimo įstaigos Vakarų Krante istoriškai buvo politinio aktyvumo inkubatoriai. Birzeito, An-Najah ir Hebrono universitetuose veikia aktyvūs studentų judėjimai. Studentų tarybos rinkimai dažnai atspindi visuomenės politines sroves. Pastaraisiais metais šie rinkimai parodė, kad didėja parama su „Hamas“ susijusioms grupėms Pavyzdžiui, 2023 m. gegužės mėn. su „Hamas“ susijęs blokas laimėjo daugiausia vietų Birzeito universiteto studentų taryboje. Tai buvo laikoma retu visuomenės nuotaikų barometru, kadangi nėra visuotinių rinkimų. Labai svarbu, kad universitetai yra palyginti atvira erdvė organizuotis - kaip pažymėjo vienas Birzeito studentas, universitetai yra viena iš „nedaugelio vietų Vakarų Krante, kur galima organizuotis“, nes Izraelio ir PA institucijos riboja politinę veiklą kitose

¹²⁴ *Ibid.*

¹²⁵ Khaled Abu Toameh, „Palestinians Launch ‘Popular Resistance’ to Foil Normalization Accords”, The Jerusalem Post, paskelbta 2020 m. rugsėjo 13 d., <https://www.jpost.com/middle-east/palestinians-launch-popular-resistance-to-foil-normalization-accords-642111>.

¹²⁶ B'Tselem report, „Background on the demonstrations at a-Nabi Saleh“ B'Tselem, atnaujinta 2023 m. vasario 14 d., https://www.btselem.org/demonstrations/a_nabi_saleh

¹²⁷ Institute for Palestine Studies, „Popular Services Committees in West Bank Refugee Camps: Political Legacies, Formations, and Tensions”, paskelbta 2023 m., <https://www.palestine-studies.org/en/node/1654245>

vietose.¹²⁸ Taigi studentų sąjungos ir jaunimo grupės iš dalies augina naują organizatorių kartą. Šie studentai dažnai vadovauja protestams savo universitetuose ar gimtuosiuose miestuose, koordinuoja savanorių veiklą (pvz., pagalbą kalinių ar sužeistų protestuotojų šeimoms) ir pasitelkia savo žinias socialinėje erdvėje skleidami raginimus veikti. Per 2023 m. karą Gazos Ruože įvairių universitetų studentų grupės skelbė streikus ir eitynes, siekdamos solidarizuotis.¹²⁹ Išsilavinusio jaunimo vaidmuo yra labai svarbus kolektyvinių veiksmų tvarumui: jie suteikia energijos, naujų taktikų ir atsisako tylėti okupacijos sąlygomis.

Vakarų Krante veikia daug nevyriausybinių organizacijų, kurios rūpinasi žmogaus teisėmis, bendruomenių vystymusi ir socialiniais klausimais. Nors šios nevyriausybines organizacijos (pavyzdžiui, kalinių rėmimo organizacija „Addameer“, teisinės gynybos organizacija „Al-Haq“ ar jaunimo kultūros centrai) pačios savaime nėra protestų organizatorės, jos prisideda prie pasipriešinimo ekosistemos dokumentais fiksuodamos nusižengimus, šviečia visuomenę ir kartais padeda rengti bendruomenės susirinkimus.¹³⁰ Pilietinės visuomenės grupės gali sutelkti žmones konkrečioms priežastims, pavyzdžiui, koordinuoti kampanijas prieš namų griovimą ar gyvenviečių žemės užgrobimą. Jos taip pat padeda palaikyti kolektyvinius veiksmus, nes rūpinasi jų išlaidomis: per užsitęsčius streikus ar susirėmimus nevyriausybines organizacijos dažnai organizuoja medicininę pagalbą, maisto dalijimą ar teisinę pagalbą sulaikytiesiems, o tai skatina žmones toliau dalyvauti. Izraelis kelias garsias palestiniečių NVO pavadino „teroristinėmis organizacijomis“, todėl jų veikla buvo apsunkinta sumažinus finansavimą ir baiminantis suėmimo, taip netiesiogiai susilpninant vieną iš nesmurtinės mobilizacijos ramsčių.¹³¹ Nepaisant šio spaudimo, intelektualų, profesionalų (pvz., teisininkų ir gydytojų sąjungų) ir paprastų žmonių aktyvistų tinklas išlieka ir gali suaktyvėti masinių protestų metu, kaip matyti iš visuotinių streikų, kai profesinės sąjungos skelbia solidarumo akcijas.

Laikotarpyje po 2023 m. spalio mėn., pastebima ir didesnė palestiniečių vienybė, ir didelė įtampa jų organizacinėse struktūrose. Karas Gazos Ruože tapo impulsu, kuris bent jau laikinai ištrynė frakcijų ribas. Ilgalaikiai varžovai „Hamas“ ir „Fatah“ rado bendrą kalbą viešuose pasipriešinimą remiančiuose pareiškimuose, be to, pasitaikydavo ir koordinotų pranešimų (bendrų raginimų rengti protestus ar gedulo dienas). Ši vienybė diskurse persikėlė į gatves: įvairiuose Vakarų Kranto miestuose vykusiuose

¹²⁸ Reuters, „Palestinian Student Elections Provide Rare Test of Voter Mood“, Reuters, paskelbta 2023 m. gegužės 24 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/palestinian-student-elections-provide-rare-test-voter-mood-2023-05-24/>.

¹²⁹ *Ibid.*

¹³⁰ NGO Monitor, „Addameer - NGOmonitor.“ NGO Monitor, paskelbta 2024 m. rugpjūčio 31 d., <https://ngo-monitor.org/ngos/addameer/>.

¹³¹ The Guardian, „Israeli Forces Raid Offices of Six Palestinian Human Rights Groups“, paskelbta 2022 m. rugpjūčio 18 d., <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/18/israeli-forces-raid-palestinian-human-rights-groups-offices>.

protestuose kartu buvo keliamos žalios „ Hamas“ ir geltonos „ Fatah“ vėliavos.¹³² Gyventojams, įpratusiems prie politinio susiskaldymo, tai buvo ryškus grupės vidinės sanglaudos pavyzdys. Vietiniai „ Fatah“ kadrai, matydami savo rinkėjų pyktį, buvo mažiau linkę priešintis „ Hamas“ rengiamiems protestams, o kai kuriais atvejais, kaip pranešama, prie jų prisijungė ar bent jau leido juos rengti.¹³³

Vis dėlto po 2023 m. spalio mėn. iškilo didelių organizacinių iššūkių. Dėl sustiprėjusių Izraelio represijų buvo suimti tūkstančiai palestiniečių, iš kurių daugelis yra pagrindiniai organizatoriai arba žinomi aktyvistai (ypač susiję su „ Hamas“). Šis vietos lyderių nušalinimas kai kuriose vietovėse laikinai sutrikdė protestų pastangas. Tuo pat metu vykęs PA susidorojimas su grupuotėmis dar labiau susilpnino kovotojų tinklų pajėgas.¹³⁴ Šios represinės priemonės, pakirsdamos tiek formalius, tiek neformalius pasipriešinimo organizavimo sluoksnius, kėlė grėsmę kolektyvinių veiksmų ilgaamžiškumui: spontaniški protestai gali kilti, tačiau juos palaikyti be organizuotos vadovybės (kuri galėtų strateguoti, vesti derybas ir palaikyti drausmę) yra sudėtinga.

Organizacinių gebėjimų lygis turi tiesioginės įtakos palestiniečių kolektyvinių veiksmų Vakarų Krante tikimybei, mastui ir ilgalaikiškumui. Dideli gebėjimai, pasireiškiantys vieninga lyderyste, veiksmingu bendravimu ir plačiu dalyvavimu, gali pyktį paversti vieningu sukilimu. Kaip rodo Gurr teorija, grupės mobilizaciniai gebėjimai yra itin svarbūs suteikiant galimybes sukilti: Vakarų Krante nuoskaudų yra daug, o grupės tapatybė stipri, tačiau organizacinis aparatas, galintis juos nukreipti į ilgalaikį sukilimą, yra kompliktuotas ir išsiskaidęs.

5.3. Koalicijų formavimas ir vidinių skirtumų įveikimas

Ted Gurr teigia, kad ilgalaikis kolektyvinis veiksmas įmanomas tik tada, kai judėjimas įveikia vidinius nesutarimus ir sukuria vieningą frontą. Palestinos kontekste vidiniai nesutarimai - nesvarbu, ar jie būtų susiję su frakcijomis, geografinėmis ar ideologinėmis nuostatomis - ilgą laiką trukdė vieningai mobilizacijai. Šiandien nė viena organizacija neatstovauja visiems palestiniečiams, o tai silpnina kolektyvinę tapatybę, reikalingą masiniams veiksams. Ryškiausias susiskaldymas yra „ Fatah“ ir „ Hamas“ nesutarimai, prasidėję 2007 m., kai po trumpo pilietinio konflikto su „ Fatah“, „ Hamas“ jėga perėmė Gazos Ruožo kontrolę. Šis skilimas faktiškai sukūrė dvi konkuruojančias administracijas Vakarų

¹³² Yosri Al Jamal ir Ali Sawafta, „West Bank Palestinians across Political Divides March in Solidarity with Gaza“, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 13 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/west-bank-palestinians-across-political-divides-march-solidarity-with-gaza-2023-10-13/>.

¹³³ *Ibid.*

¹³⁴ The Guardian, „Israeli Forces Raid Offices of Six Palestinian Human Rights Groups“, paskelbta 2022 m. rugpjūčio 18 d., <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/18/israeli-forces-raid-palestinian-human-rights-groups-offices>.

Krante ir Gazoje ir sustiprino frakcijų nesutarimus.¹³⁵ Faisal Abu Sahla, „Fatah“ partijos išrinktas Palestinos įstatymų leidžiamosios tarybos atstovas Gazos mieste, teigė, jog 2007 m. įvykius laiko antrąja Nakba palestiniečiams ir sako, jog tai buvo pirmas toks palestiniečių visuomenės susiskaldymas: „įprastai palestiniečiai būna vieningi ir mes nekreipiame dėmesio į savo religinius ar kilmės skirtumus - esame geras derinys. Perversmas suskaldė Gazos Ruožą ir Vakarų Krantą ir susilpnino palestiniečių klausimą. Mūsų silpnumu pasinaudojo mūsų žemes okupavusi jėga - Izraelis.“¹³⁶

Per daugiau nei 16 metų daugybė bandymų susitaikyti - nuo 2007 m. Mekos susitarimo¹³⁷ iki 2010 m. Kairo ir Dohos derybų¹³⁸ - nuolat žlugdavo, dažnai dėl abiejų pusių nenoro atiduoti valdžią ar siekti kompromiso esminiais klausimais. Dėl šių nesėkmių palestiniečiai neturėjo vieningos nacionalinės lyderystės ar strategijos, o tai yra silpnybė, kuri Gurr teorijoje įvardijama kaip viena iš pagrindinių efektyvaus kolektyvinio veiksmo kliūčių. Šis ilgalaikis skilimas ne tik suskaidė Palestinos valdymą, bet ir sumažino galimybes plačiau dalyvauti kitoms grupėms ar nepriklausomiems veikėjams. Mažesnės frakcijos buvo nustumtos į šalį nuo sprendimų priėmimo proceso, o pilietinės visuomenės, jaunimo ir moterų judėjimai, kurie yra labai svarbūs paprastų žmonių koalicijų kūrimui, iš esmės nedalyvavo oficialiuose mėginimuose susivienyti.¹³⁹ Dėl to, kad nebuvo įtraukiančių nacionalinių institucijų, palestiniečiai neturėjo bendros sistemos, kuri padėtų koordinuoti pasipriešinimą įvairiuose regionuose.

Koalicijos kūrimą apsunkino ir kiti vidiniai nesutarimai: ideologiniai skirtumai (pasaulietinis nacionalizmas ir islamizmas bei kairiosios marksistinės atmainos), kartų skirtumai (senstanti senoji revoliucionierių gvardija ir jauni, naujos patirties ir protestavimo taktikų turintys gyventojai) ir net vietinė (klaninė) priešprieša Vakarų Kranto bendruomenėse.¹⁴⁰ Klasiniai ir geografiniai skirtumai taip pat yra svarbūs, pavyzdžiui, pabėgėliai stovyklose ir ilgamečiai miestų gyventojai arba santykinai pasiturintis Ramalos elitas ir marginalizuoti rajonai, tokie kaip Dženinai.¹⁴¹ Istorškai Palestinos išlaisvinimo organizacija (PLO), vadovaujama Jasir Arafat, bandė suvienyti įvairias frakcijas po vienu

¹³⁵ BBC, „Palestinian Split: Views from Hamas and Fatah, Six Years On“, paskelbta 2013 birželio 17 d., <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-22902880>.

¹³⁶ *Ibid.*

¹³⁷ Jonathan Halevi, „The International Implications of the Hamas-Fatah Mecca Agreement“, Jerusalem Center for Security and Foreign Affairs, paskelbta 2007 m. vasario 15 d., <https://jcpa.org/article/the-international-implications-of-the-hamas-fatah-mecca-agreement/>.

¹³⁸ Deutsche Welle, „Hamas Talks“ Deutsche Welle, paskelbta 2010 m. gegužės 19 d., <https://www.dw.com/en/us-and-europe-tacitly-look-for-ways-to-bring-hamas-to-the-negotiating-table/a-5559053>.

¹³⁹ Asher Susser, *The Rise of Hamas in Palestine: And the Crisis of Secularism in the Arab World*. (Brandeis University, 2010): 43-55.

¹⁴⁰ Raja Khalidi, „Nation and class: Generations of Palestinian liberation.“, Kn. *Rethinking Israel and Palestine*, (Routledge, 2020): 68-70.

¹⁴¹ *Ibid.*

skėčiu, tačiau po Oslo eros ir Palestinos savivaldos institucijos iškilimo PLO integracinis vaidmuo sumenko. PLO institucijos reikšmingai neintegravo „ Hamas“ ir „Islamo džihado“, palikdamos jas už oficialios politinės sistemos ribų. Palestiniečių susiskaldymo palaikymas tarnauja Izraelio interesams, nes trukdo koordinuotam nacionaliniam judėjimui.¹⁴²

2023 m. spalio 7 d. prasidėjęs Izraelio ir „ Hamas“ karas, tam tikra prasme tapo bendra priežastimi, peržengiančia vidinius nesutarimus. Palestiniečiai, nepaisant ideologinių linijų, jautė bendrą sielvartą ir pyktį. Iškart po įvykių buvo pastebimų vieningos pilietinės akcijos pavyzdžių.¹⁴³ Vyko jau minėtas „ Hamas“ ir „ Fatah“ viešas paraginimas palestiniečiams žygiuoti solidarizuojantis su Gazos Ruožu, o tai paskatino protestus visame Vakarų Krante. Tą dieną susirinkusieji buvo apibūdinami kaip „skirtingų politinių pažiūrų“ palestiniečiai, susibūrę dėl bendro tikslo. Taip pat pilietinės visuomenės grupės, profesinės sąjungos ir visos pagrindinės frakcijos kartu paskelbė visuotinius streikus, protestuodamos prieš karą Gazos ruože.¹⁴⁴ Per vieną tokį visuotinį streiką 2025 m. balandžio mėn. buvo visiškai uždaryti Vakarų Kranto miestai; streiko laikėsi visi visuomenės sluoksniai, jam pritarė visi politiniai judėjimai (nacionalistai, kairieji ir islamistai).¹⁴⁵ Toks platus dalyvavimas rodo, kad bendros egzistencinės grėsmės gali bent laikinai paskatinti vienybę paprastų žmonių lygmeniu. Karas suteikė postūmį mažinti nesutarimus, apie tai liudija atsinaujinusi vienybės retorika: 2024 m. liepą „ Fatah“ ir „ Hamas“ (kartu su dešimtimi kitų frakcijų) Kinijoje pasirašė susitarimą, kuriame išdėstyti veiksmai, skirti „laikinajai nacionalinio susitaikymo vyriausybei“ po karo. Ši iniciatyva, kuriai tarpininkavo išorės veikėjai, buvo mėginimas elgtis kitaip, kad būtų įveiktas susiskaldymas, pripažįstant, kad nacionalinės krizės sąlygomis susiskaldymo status quo tapo itin komplikuoju.¹⁴⁶

Realybė po spalio 7 d. taip pat paaštrino tam tikrus nesutarimus, atskleisdama, kokie gilūs yra politiniai lūžiai. 2024 m. pabaigoje prezidentas Mahmoud Abbas griežtai atmetė bet kokią valdžios pasidalijimą, kuris į valdymą įtrauktų „ Hamas“. Kai kurie „ Fatah“ veikėjai buvo pasirengę kompromisui

¹⁴² Cecilia Pellosniemi, „CMI Insight: Lessons learned on Palestinian unity in the midst of the Gaza war (June 2024)“, paskelbta 2024 m. birželio mėn., 1-2

¹⁴³ Ben Reiff, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity“, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.

¹⁴⁴ Yosri Al Jamal ir Ali Sawafta, „West Bank Palestinians across Political Divides March in Solidarity with Gaza“, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 13 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/west-bank-palestinians-across-political-divides-march-solidarity-with-gaza-2023-10-13/>.

¹⁴⁵ Qassam Muaddi, „West Bank Strike Highlights Palestinian Frustrations with ‘Symbolic’ Gestures of Protest.“, Mondoweiss, paskelbta 2025 m. balandžio 8 d., <https://mondoweiss.net/2025/04/west-bank-strike-highlights-palestinian-frustrations-with-symbolic-gestures-of-protest/>.

¹⁴⁶ Al Jazeera, „Palestinian Rivals Hamas and Fatah Sign Unity Deal Aimed at Gaza Governance“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. liepos 23 d. <https://www.aljazeera.com/news/2024/7/23/palestinian-rivals-hamas-and-fatah-sign-unity-deal-brokered-by-china>.

(pripažindami, kad po karo nebegalima ignoruoti „ Hamas“ palaikymo), tačiau aukščiausioji vadovybė nesutiko.¹⁴⁷ Tai rodo, kad net pačioje „Fatah“ organizacijoje išlieka vidinių nesutarimų.

Pastaraisiais metais pastebimas visuotinių pilietinių judėjimų, kurie apeina frakcijų hierarchiją, iškilimas. Ryškiausias pavyzdys - ginkluota grupė „Liūtų urvas“ (angl. „*Lions' Den*“) Nabluso mieste. Įkurta 2022 m. jaunų kovotojų, „Liūtų urvas“ aiškiai atsisako frakcijų etikečių: jos nariai yra jaunimas, susijęs su „Fatah“, „ Hamas“, „Islamo džihadu“ ir PFLP, tačiau jie veikia už oficialios bet kurios partijos vadovybės ribų. Grupė pareiškė, kad „nusigrėžė nuo grupuočių ginčų“ ir yra susitelkusi tik į kovą su Izraelio okupacija. Iš esmės tai yra tarpfrakcinė pasipriešinimo koalicija vietos lygmeniu, atsiradusi dėl nusivylimo tradicinių lyderių tarpusavio kovomis ir stagnacija. „Liūtų urvas“ greitai sulaukė visuotinio palaikymo - jo kankinių laidotuvis tapo masiniais mitingais, o tokie veikėjai kaip Ibrahim al-Nabulsi („Nabluso liūtas“) tapo liaudies didvyriais, kuriuos gerbė daugelis palestiniečių.¹⁴⁸ Panašių koalicijų atsirado ir kitur: Dženino pabėgėlių stovykloje „Islamo džihadu“, „ Hamas“ ir vietinių su „Fatah“ susijusių brigadų kovotojai laisvai koordinuoja savo veiksmus, kad apgintų stovyklą nuo Izraelio įsiveržimų, vadindami save „Dženino brigada“. ¹⁴⁹ Šių neoficialių sąjungų motyvas - ne ideologija, o tiesioginis išgyvenimas ir pasipriešinimas; jos rodo „koalicijos kūrimą iš apačios“. Tačiau šie aljansai, nors ir simboliškai galingi, išlieka lokalizuoti ir fragmentiški (nedidelės grupės keliuose miestuose), be visa apimančios struktūros ar politinės programos. Krizių grupės analitikai pažymėjo, kad šios naujos ginkluotos grupuotės yra mažos, susiskaldžiusios ir išsibarsčiusios ir neturi aiškos politinės programos, o tai riboja jų galimybes tapti plačiu nacionaliniu judėjimu.¹⁵⁰

Apibendrinant galima teigti, kad vidinių nesutarimų įveikimas tebėra didžiulis iššūkis Vakarų Kranto palestiniečiams, net jei dėl bendrų nuoskaudų nuo 2023 m. spalio mėn. vienybės poreikis tapo dar aktualesnis ir akivaizdesnis. Retkarčiais įvykstantys bendri protestai parodė, kaip galėtų atrodyti vieningas palestiniečių atsakas - masiniai streikai, bendros demonstracijos ir jaunimo vadovaujamas ginkluotas pasipriešinimas, peržengiantis frakcijų ribas, - o tai rodo, kad žemiausiu lygmeniu išlieka darni nacionalinė tapatybė. Tačiau struktūrinės kliūtys - „Fatah“ ir „ Hamas“ dvikova, praeities

¹⁴⁷ Cecilia Pellosniemi, „CMI Insight: Lessons learned on Palestinian unity in the midst of the Gaza war (June 2024)“, paskelbta 2024 m. birželio mėn., 1-2

¹⁴⁸ Al Jazeera, „Who Are the Lions' Den Armed Group in the Occupied West Bank?“ paskelbta 2022 m. spalio 26 d., <https://www.aljazeera.com/news/2022/10/26/who-are-the-lions-den-armed-group-in-occupied-west-bank-explainer>.

¹⁴⁹ Masarat, „The Jenin Brigades and the Lion's Den: Palestine's New Resistance“, paskelbta 2022 m., <https://www.masarat.ps/article/6032/The-Jenin-Brigades-and-The-Lion%E2%80%99s-Den-Palestine%27s-new-resistance>.

¹⁵⁰ Crisis Group, „The New Generation of Palestinian Armed Groups: A Paper Tiger?“, paskelbta 2023 m. balandžio 17 d., <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/new-generation-palestinian-armed>.

nuoskaudos ir išorinis spaudimas - ir toliau trukdo suformuoti ilgalaikę koaliciją.¹⁵¹ Gurr teorija teigia, kad nesudarius koalicijos, kuri įveiktų šias kliūtis, kolektyvinis veiksmas vargu ar bus veiksmingas ar ilgalaikis. Trečiosios Intifados ar bet kokios plačios mobilizacijos Vakarų Krante perspektyvos priklauso nuo to, ar palestiniečiai sugebės įveikti vidinius nesutarimus. Kol frakcijų ir ideologinis susipriešinimas neišspręstas, bet kokiems kolektyviniams veiksams greičiausiai trūks veiksmingumo ir ilgalaikiškumo, kurį Gurr įvardija kaip būtiną veiksmingam pasipriešinimui.

5.4. Lyderių legitimumas

Gurr teorijoje taip pat pabrėžiamas itin svarbus lyderystės vaidmuo - veiksmingiems kolektyviniams veiksams reikia lyderių, kurie būtų laikomi teisėtais savo tautos tapatybės ir siekių atstovais. Vakarų Krante, valdant PA, kilo stipri lyderystės legitimumo krizė. Atotrūkis tarp valdomųjų ir jų politinių lyderių tikriausiai dar niekada nebuvo toks didelis kaip 2023-2024 m., todėl atsirado rimta kliūtis sutelkti žmones kolektyviniams veiksams.¹⁵² Tuo pat metu šią erdvę ėmė užpildyti naujos pasipriešinimo lyderystės formos. Prezidentas Abbas ir jo vadovaujama PA per pastarąjį dešimtmetį prarado visuomenės pasitikėjimą, kuris po karo Gazos ruože pasiekė „istoriškai žemiausią lygį“. ¹⁵³ Abbas, kuriam dabar jau 89-eri metai, Vakarų Krantą valdo nuo 2009 m. Rinkimai Vakarų Krante nebuvo rengti jau beveik du dešimtmečius, tad visa jaunų palestiniečių karta niekada neturėjo galimybės rinkti savo lyderio.¹⁵⁴ 2023 m. gruodžio mėn. atlikta viešosios nuomonės apklausa parodė, kad 90 % palestiniečių norėjo, kad Abbas atsistatydintų. Daugumos palestiniečių akimis oficialioji vadovybė Ramaloje „neturi jokio visuotinio teisėtumo“. ¹⁵⁵

Šio legitimumo žlugimo priežastys yra įvairios. Palestiniečiai mano, kad PA nesugebėjo jų apsaugoti nuo Izraelio karinių reidų ir stiprėjančio naujakurių smurto, ypač pastaraisiais metais.¹⁵⁶ Vakarų Krante 2023 m. buvo daugiausiai aukų nusinešę metai nuo Antrosios Intifados laikų: Izraelio

¹⁵¹ Yezid Sayigh, „The Palestinian Struggle Needs to Be Reimagined.“ Carnegie Endowment for International Peace, paskelbta 2024 m. lapkričio 12 d., <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/11/the-palestinian-struggle-needs-to-be-reimagined?lang=en>.

¹⁵² Ben Reiff, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity“, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.

¹⁵³ *Ibid.*

¹⁵⁴ Alice Speri, „Missing in Action’: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.

¹⁵⁵ Ben Reiff, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity“, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.

¹⁵⁶ Alice Speri, „Missing in Action’: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.

pajėgos per antskrydžius ir naujakurių išpuolius nužudė mažiausiai 500 palestiniečių. Tačiau per visą šį puolimą Abbas valdoma PA dažniausiai siūlė tik simbolinius pasmerkimus, neturėdama jokios strategijos, kaip pasipriešinti Izraelio veiksams ar juos sustabdyti.¹⁵⁷ Dėl tokio neveiksnumo visuomenėje susidarė nuomonė, kad PA yra neveiksminga ir bendradarbiaujanti su Izraeliu. Iš tiesų, PA saugumo koordinavimo su Izraeliu politika, vykdoma pagal Oslo laikų susitarimą, pagal kurį PA pajėgos padeda palaikyti tvarką ir dalijasi žvalgybine informacija su Izraelio kariuomene - yra labai nepopuliari visuomenėje, kadangi manoma, kad PA pajėgos iš esmės tampa okupacijos vykdytojomis. Abbas saugumo pajėgos dažnai teikė pirmenybę palestiniečių nesutarimų ar ginkluoto pasipriešinimo Vakarų Krante slopinimui, o ne palestiniečių gynybai nuo Izraelio išpuolių.¹⁵⁸ Tokie incidentai, kaip PA vykdomas žiaurus protestų malšinimas (pvz., 2023 m. spalio mėn. ašarinėmis dujomis išvaikyti prieš Izraelį nusiteikę demonstrantai), sustiprino visuomenės nuomonę, kad PA tarnauja Izraelio saugumo interesams, o ne savo žmonėms.¹⁵⁹ Be to, žinomi PA žmogaus teisių pažeidimai, pavyzdžiui, 2021 m. aktyvisto Nizar Banat mirtis PA areštiniėje, dar labiau pablogino jos įvaizdį. Korupcija, nepotizmas ir ekonominės privilegijos tarp PA elito atstūmė paprastus palestiniečius, kurie kovoja su ekonominiais sunkumais.¹⁶⁰ Visi šie veiksniai skatina išdavystės ir neteisingumo jausmą.

Kai po spalio įvykių Gazos Ruožas buvo bombarduojamas, o Vakarų Krantas patyrė didesnes Izraelio represijas, PA pasitraukė į antrą planą. Abbas kalba Jungtinėse Tautose, kurioje jis ragino siekti taikos, daugumai palestiniečių pasirodė atitrūkusi nuo realybės.¹⁶¹ Tuo tarpu PA vis dar siuntė savo pajėgas, kad užkirstų kelią neramumams Vakarų Krante, užuot mobilizavusi paramą Gazos Ruožui. Tai sukėlė didelį visuomenės nepasitenkinimą. Spalio mėnesį Ramaloje protestuotojai skandavo prieš Abbas ir net bandė šturmuoti PA būstinę, pykdami dėl jos pasyvumo.¹⁶² „Fatah“ viduje taip pat atsirado

¹⁵⁷ Ben Reiff, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity“, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.

¹⁵⁸ Alice Speri, „Missing in Action’: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.

¹⁵⁹ Reuters, „Palestinians Clash with Abbas’ West Bank Forces after Gaza Hospital Strike“, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 18 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/palestinians-clash-with-abbas-west-bank-forces-after-gaza-hospital-strike-2023-10-17/>.

¹⁶⁰ Ben Reiff, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity“, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.

¹⁶¹ Alice Speri, „Missing in Action’: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.

¹⁶² Reuters, „Palestinians Clash with Abbas’ West Bank Forces after Gaza Hospital Strike“, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 18 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/palestinians-clash-with-abbas-west-bank-forces-after-gaza-hospital-strike-2023-10-17/>.

nesutarimų ženklų; kai kurie nariai kritikuoja Abbas pasyvumą ir teigia, kad PA turėtų remti pasipriešinimą, o ne jį slopinti.¹⁶³

PA pasyvumo sukeltame galios vakuume atsiranda vietos kitiems žaidėjams. Pavyzdžiui, kovotojas Ibrahim al-Nabulsi, vadintas „Nabluso liūtu“, įkvėpė palestiniečius pasipriešinimui. Jo mirtis 2022 m. tik sustiprino jo misijos reikšmę - minios žmonių plūdo jo pagerbti, taip pabrėžiant pasiaukojimo ir atsidavimo pasipriešinimui vertinimą.¹⁶⁴ Be vienijančio lyderio bet kokie galimi sukilimai Vakarų Krante bus spontaniški ir fragmentiški, galbūt kils daugelyje vietų, bet nebus vieningi, o tai Izraelis galėtų lengvai suvaldyti. Dabartinis pasipriešinimo Vakarų Krante modelis tai atspindi: egzistuoja vietiniai Dženino, Nabluso ar Hebrono židiniai, kuriems vadovauja vietinis jaunimas, tačiau nėra jokios vienijančios vadovybės ar politinės strategijos, kuri juos jungtų.¹⁶⁵

Valdžios delegitimacija taip pat gali paskatinti visuomenę arčiau siekti permainų. Šios plačiai paplitusios nuotaikos pačios savaime gali tapti mobilizuojančia jėga - tam tikru protesto prieš valdžią potencialu, nukreiptu ne tik prieš Izraelį, bet ir prieš PA. Šis vidinis nepasitenkinimas, jei jis būtų organizuotas, galėtų paskatinti politines reformas arba galios pokyčius. Itin svarbi asmenybė, galinti pakeisti Abbas ir galinti padėti įveikti vidinius nesutarimus tarp „Fatah“ ir „Hamas“ yra Marwan Barghouti.¹⁶⁶ Kai kurie palestiniečiai jį laiko savo Nelson Mandela ir pagrindiniu kandidatu ateityje tapti jų prezidentu. 2024 m. vasarį „Hamas“ ir Izraelio derybose dėl paliaubų ant kortos buvo pastatyta „Fatah“ atstovo Barghouti lemtis: „Hamas“ lyderiai pareikalavo, kad Izraelis paleistų Barghouti į laisvę.¹⁶⁷ Tai nurodo, kokią svarbą turi jo lyderystė, jog net praleidęs daugiau kaip du dešimtmečius už grotų, jis vaidina itin svarbų vaidmenį palestiniečių politikoje. Per Antrąją Intifadą Vakarų Krante Barghouti buvo vienas iš palestiniečių lyderių, už vaidmenį keliuose mirtinuose išpuoliuose nuteistas penkioms laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmėms. Ami Ayalon, aukšto rango Izraelio pareigūnas, teigė, kad Marwan Barghouti, kuriam dabar 64-eri metai, yra vienintelis lyderis, galintis vesti palestiniečius. To priežastis jis įvardina Barghouti tikėjimą dviejų valstybių koncepcija, ir „laimėtą legitimumą“ už sėdėjimą Izraelio

¹⁶³ Alice Speri, „Missing in Action: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.

¹⁶⁴ Al Jazeera, „Who Are the Lions' Den Armed Group in the Occupied West Bank?“ paskelbta 2022 m. spalio 26 d., <https://www.aljazeera.com/news/2022/10/26/who-are-the-lions-den-armed-group-in-occupied-west-bank-explainer>.

¹⁶⁵ Crisis Group, „The New Generation of Palestinian Armed Groups: A Paper Tiger?“, paskelbta 2023 m. balandžio 17 d., <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israel-palestine/new-generation-palestinian-armed>.

¹⁶⁶ Julia Frankel, „Hamas Demands Israel Release Marwan Barghouti, a Man Some Palestinians See as Their Nelson Mandela.“, AP News, paskelbta 2024 m. vasario 3 d., <https://apnews.com/article/israel-palestinians-hamas-marwan-barghouti-ceasefire-deal-fb3152db0cc4d37683a2019017e34bc1>.

¹⁶⁷ *Ibid.*

kalėjimuose.¹⁶⁸ Padedamas savo žmonos, advokatės Fadwa Barghouti, jis išliko itin politiškai aktyvus iš kalėjimo.¹⁶⁹

Kita dabartinės vadovavimo krizės pasekmė - palestiniečiai linkę dėti viltis į simbolinį ar išorinį vadovavimą. Kadangi vietos lyderiai patiria sunkumų, kaip į įkvėpimo šaltinį atsisuka į kalinius, kankinius ar tarptautinius sąjungininkus. Panašiai kai kurie palestiniečiai deda viltis į tarptautinius lyderius ar forumus, pavyzdžiui, Tarptautinį Teisingumo Teismą ar JT balsavimus, iš esmės perduodami vadovavimą pasaulinei arena, atsižvelgiant į vadovavimo vakuumą šalies viduje.¹⁷⁰

Pasipriešinimo judėjimai Dženine bei visoje Judėjoje ir Samarijoje yra giliai įsišakniję, o PA pastangos nuslopinti šias grupes iš esmės buvo neveiksmingos. Tai rodo platesnę problemą: vis labiau abejojama, ar PA sugebės išlaikyti kontrolę didėjančio pasipriešinimo akivaizdoje. Izraelis yra suinteresuotas remti PA pastangas saugumo srityje, tačiau akivaizdu, kad to nepakaks ilgalaikiam stabilumui regione užtikrinti. Izraelis taip pat ruošiasi erai po Abbas valdymo pabaigos ir baiminasi, jog stipriai krentantis jo populiarumas sukels itin regiono stabilumui pavojingą galios vakuumą.¹⁷¹

Kaip teigia Gurr teorija, lyderystės legitimumas itin svarbus veiksnys kolektyviniam veiksmui. Šiuo metu ši atrama yra silpna: valdžia visuomenėje dažnai laikoma neteisėta, o alternatyvios vadovybės struktūros yra arba besiformuojančios, arba susiskaldžiusios. Dėl to susidarė lyderystės vakuumas, kuris riboja organizuotą kolektyvinį veiksma. Sukilimai dažniausiai būna spontaniški arba organizuojami mažesnių grupių, kurių veikla nėra tarpusavyje koordinuojama. Kad kiltų ilgalaikis ir veiksmingas visuotinis sukilimas, turi būti legitimus lyderis, kuris galėtų suvienyti žmones ir suformuluoti bendrus tikslus. Gurr įžvalga svarbi: judėjimas, kuris išsprendžia savo vidines lyderystės dilemas, turi kur kas daugiau galimybių sutelkti savo narius veiksmingiems ir vieningiems veiksams.

6. Taikos pasipriešinimo galimybės

Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorijoje pabrėžiama, kad itin svarbi yra galimybė siekti tikslų taikiomis priemonėmis. Izraelio valstybė ir toliau griežtai nereaguoja į taikius palestiniečių reikalavimus.

¹⁶⁸ Serge Schmemmann, „Opinion | Why Marwan Barghouti Is so Popular”, The New York Times, paskelbta 2024 m. vasario 14 d., <https://www.nytimes.com/2024/02/14/opinion/marwan-barghouti-palestinian-israel.html>.

¹⁶⁹ *Ibid.*

¹⁷⁰ Qassam Muaddi, „West Bank Strike Highlights Palestinian Frustrations with ‘Symbolic’ Gestures of Protest.”, Mondoweiss, paskelbta 2025 m. balandžio 8 d., <https://mondoweiss.net/2025/04/west-bank-strike-highlights-palestinian-frustrations-with-symbolic-gestures-of-protest/>.

¹⁷¹ Amine Ayoub, „Israel Must Prepare for a Post Mahmoud Abbas PA”, The Jerusalem Post, paskelbta 2025 m. sausio 10 d., <https://www.jpost.com/opinion/article-836851>.

Izraelio vyriausybėje nuo 2023 m. dominuoja ultranacionalistinės jėgos, atvirai prieštaraujančios Palestinos valstybingumui.¹⁷² Žmogaus teisių organizacijos pažymi, kad Izraelio dominavimo režimas okupuotoje teritorijoje prilygsta sistemingam apartheidui ir palestiniečių persekiojimui, o tai rodo institucinį nenorą suteikti palestiniečių teises įprastais politiniais kanalais.¹⁷³

Tradiciniai taikūs būdai - diplomatija, derybos ir teismai – palestiniečiams yra sunkiai prieinami. Palestiniečių lyderiai kreipėsi į tarptautinius teisinius forumus: jų bendradarbiavimas su Tarptautiniu Baudžiamuoju Tismu davė tam tikrų rezultatų: 2024 m. pabaigoje teisėjai žengė precedento neturintį žingsnį ir išdavė arešto orderius aukštiems Izraelio pareigūnams (ir „Hamas“ lyderiams) dėl įtariamų karo nusikaltimų.¹⁷⁴ Taip pat Tarptautinis Teisingumo Teismas 2024 m. liepos mėn. paskelbė svarbią patariamąją nuomonę, kurioje Izraelio užsitęsusią okupaciją paskelbė neteisėta ir paragino ją nutraukti,¹⁷⁵ o JT Generalinė Asamblėja priėmė rezoliuciją, kuria paragino Izraelį pasitraukti iš Vakarų Kranto ir Gazos ruožo.¹⁷⁶ Tačiau praktinį poveikį riboja didžiųjų valstybių politika - Jungtinės Valstijos ir kiti sąjungininkai griežtai gina Izraelį ir priešinasi tokioms tarptautinėms pastangoms arba jas ignoroja.¹⁷⁷ Taigi, nors teisiniai ir diplomatiniai kanalai egzistuoja, jų prieinamumas yra ribotas: bet koks tarptautinių sprendimų vykdymas ar atskaitomybė yra itin ribota ir sunkiai apčiuopiama.

Palestiniečiai naudojami plačiomis pasaulio pilietinės visuomenės simpatijomis bei JT parama, tačiau šis solidarumas dar netapo stipriais politiniais svertais.¹⁷⁸ Vakarų Kranto palestiniečių patirtis rodo didelį skepticizmą, kad vien taikiais metodais galima užtikrinti jų politines teises, ypač po 2023 m.¹⁷⁹ Pasaulio taikos fondo tyrėjai dokumentuoja, kad palestiniečiai nuolat rengia taikius protestus, pilietinio

¹⁷² Yezid Sayigh, „The Palestinian Struggle Needs to Be Reimagined.” Carnegie Endowment for International Peace, paskelbta 2024 m. lapkričio 12 d., <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/11/the-palestinian-struggle-needs-to-be-reimagined?lang=en>.

¹⁷³ Human Rights Watch, „Israel and Palestine: Events of 2023”, Human Rights Watch, paskelbta 2024 m. sausio 11 d., <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/israel-and-palestine>.

¹⁷⁴ Human Rights Watch, „Palestine: ICC Warrants Revive Hope for Long-Delayed Justice”, paskelbta 2024 m. lapkričio 21 d., <https://www.hrw.org/news/2024/11/21/palestine-icc-warrants-revive-hope-long-delayed-justice>.

¹⁷⁵ United Nations, „Experts Hail ICJ Declaration on Illegality of Israel’s Presence in the Occupied Palestinian Territory as ‘Historic’ for Palestinians and International Law.”, OHCHR, paskelbta 2024 m. liepos 30 d., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/experts-hail-icj-declaration-illegality-israels-presence-occupied>.

¹⁷⁶ Vibhu Mishra, „UN General Assembly Demands Israel End ‘Unlawful Presence’ in Occupied Palestinian Territory”, UN News, paskelbta 2024 m. rugsėjo 18 d., <https://news.un.org/en/story/2024/09/1154496>.

¹⁷⁷ Human Rights Watch, „Palestine: ICC Warrants Revive Hope for Long-Delayed Justice”, paskelbta 2024 m. lapkričio 21 d., <https://www.hrw.org/news/2024/11/21/palestine-icc-warrants-revive-hope-long-delayed-justice>.

¹⁷⁸ Bidisha Biswas, „Time to Renew an Old Promise? A Brief History of Global South Solidarity with Palestine”, The Cairo Review of Global Affairs, paskelbta 2024 m. birželio 11 d., <https://www.thecaireview.com/essays/time-to-renew-an-old-promise-a-brief-history-of-global-south-solidarity-with-palestine/>.

¹⁷⁹ Arneson, „The Silenced Voices of Nonviolent Resistance in Palestine - World Peace Foundation”, World Peace Foundation, paskelbta 2024 m. spalio 14 d., <https://worldpeacefoundation.org/blog/the-silenced-voices-of-nonviolent-resistance-in-palestine/>.

nepaklusnumo kampanijas ir diplomatinės iniciatyvas, tačiau Izraelis lieka „beveik nepajudinamas“, o tarptautiniu mastu tokioms pastangoms skiriama mažai dėmesio.¹⁸⁰ Net į atvirai taikius protestus dažnai buvo atsakoma kulkomis, o ne susitarimais. 2024 m. spalio mėn., Izraelio snaiperis nužudė 26 metų amerikietę solidarumo aktyvistę Aysenur Eygi, kuri stebėjo taikų protestą netoli Vakarų Kranto gyvenvietės.¹⁸¹ Tokie incidentai sustiprina niūrią vietinių gyventojų nuotaiką: jei net tarptautinis savanoris, dalyvaujantis taikiame proteste, nėra apsaugotas nuo mirtinų represijų, kaip neginkluoti palestiniečiai gali pasiekti reikšmingų pokyčių?

Palestiniečių motyvaciją taikiai siekti tikslų žlugdo ir daugybės metų taikaus PA bendradarbiavimo su Izraeliu ir periodiškai rengiamų taikių eitynių negebėjimas sustabdyti nausėdijų plėtros ir žemių okupacijos. Kai kurie teigia, kad masinis, koordinuotas taikus sukilimas ilgainiui galėtų būti sėkmingas ten, kur pavieniai protestai patyrė nesėkmę, ypač jei būtų kreipiamasi į pasaulinę pilietinę visuomenę dėl solidarumo pasitelkiant naujas priemones (socialinė žiniasklaida, teisinės kampanijos, boikotai) spausti Izraelį.¹⁸² Dėl sparčios informacijos sklaidos šiandien Izraelio represijos prieš taikius demonstrantus gali būti transliuojamos visame pasaulyje realiu laiku, o tai gali paskatinti didesnę išorės spaudimą. Iš tiesų, 2023 m. visame pasaulyje įvyko viena didžiausių per pastaruosius dešimtmečius palestiniečių palaikančių demonstracijų bangų.¹⁸³ Toks pasaulio palaikymas gali paskatinti didesnę susivienijimą ir tikėjimą, jog pokytis įmanomas.

Tačiau, nepaisant šių galimų impulsų, mobilizacija Vakarų Krante išlieka fragmentuota ir trumpalaikė, o tai leidžia pagrįsti antrąją teorinį spėjimą – silpni organizaciniai gebėjimai, grupės susiskaldymas ir legitimios lyderystės stoka reikšmingai riboja kolektyvinio veiksmo galimybes net esant stiprioms mobilizacinėms paskatoms. Nors egzistuoja tiek motyvacija, tiek įrėminti pasakojimai, tiek tarptautinis solidarumas, jų nepakanka, kai trūksta struktūrinių sąlygų veiksmui organizuoti. Gurr teorijoje pabrėžiama, kad mobilizacijos tvarumui būtini organizaciniai ištekliai, geografinis susitelkimas, lyderių legitimumas ir strateginė kryptis – šių komponentų stoka Vakarų Krante paaiškina, kodėl kolektyvinis veiksmas čia neperauga į ilgalaikę sukilimo formą. Todėl antrojo teorinio spėjimo rėmuose galima teigti, kad ribotos veikimo galimybės ir fragmentuotas organizacinis laukas veiksmingai neutralizuoja net stipriausią pyktį ir kolektyvinę valią.

¹⁸⁰ *Ibid.*

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² Alaa'a Ashkar, „Social Media's Key Role in Palestinian Activism for Gaza“, *Modern Diplomacy*, paskelbta 2024 m. spalio 25 d. <https://moderndiplomacy.eu/2024/10/25/social-medias-key-role-in-palestinian-activism-for-gaza/>.

¹⁸³ *Ibid.*

Apibendrinant galima teigti, kad taikant Gurr teoriją Vakarų Krantui išryškėja, jog struktūrinės problemos - griežta Izraelio kontrolė, silpnos sąjungos ir vidiniai susiskaldymai - labai apriboja palestiniečių taikaus veikimo galimybes. Šie suvaržymai, kartu su lyderystės trūkumu palestiniečių pusėje, padeda paaiškinti, kodėl nesmurtinės iniciatyvos iki šiol davė mažai rezultatų ir kodėl kai kurie palestiniečiai jautėsi priversti imtis dar desperatiškesnių priemonių. Dabartinėje aplinkoje šios taikios sėkmės galimybės atrodo niūrios, todėl nei palestiniečių vadovybė, nei visuomenė nemato aiškaus taikaus kelio savo tikslams pasiekti. Tai gali skatinti radikalizaciją ir norą pereiti prie ginkluoto pasipriešinimo.

Išvados

Šiame darbe buvo siekiama išanalizuoti, kodėl po 2023 m. spalio 7 d. „Hamas“ išpuolio Izraelyje Vakarų Kranto teritorijose nėra kolektyvinio veiksmo – mobilizacijos smurtui. Remiantis Ted Gurr kolektyvinio veiksmo teorija, buvo tiriama, kokios sąlygos yra būtinos kolektyviniam veiksmui ir kodėl Vakarų Kranto atveju, nepaisant objektyvių priežasčių, kolektyvinio veiksmo vis dar nėra. Darbe aiškinama Ted Gurr teorija ir analizuojamas Vakarų Kranto atvejis per keturis teorijos pjūvius: etnokultūrinės tapatybės svarbą, kolektyvines paskatas veikti, galimybes kolektyviniam veiksmui ir taikaus pasipriešinimo galimybes. Tuo pagrindu darbe buvo suformuluoti du teoriniai spėjimai: (1) santykinis ekonominis, politinis ir kultūrinis nepriteklis, patiriamas Vakarų Krante po 2023 m. spalio, sustiprina kolektyvines paskatas veikti; (2) silpni organizaciniai gebėjimai, grupės susiskaldymas ir legitimios lyderystės stoka riboja kolektyvinio veiksmo galimybes, net kai egzistuoja priežastys mobilizacijai smurtui. Darbe taikomas kokybinis atvejo studijos metodas, remiamasi akademinių tyrimais, žmogaus teisių organizacijų ataskaitomis, viešai prieinamais dokumentais, ekspertiniais vertinimais ir vienu interviu. Darbas unikalus tuo, jog dėmesys perkeliamas į kontekstą, kuriame mobilizacija smurtui nevyksta, nepaisant iš pažiūros palankių sąlygų. Tai leidžia efektyviai patikrinti Gurr teoriją ir geriau užčiuopti, ar nėra kažkokių papildomų priežastinių kintamųjų, kurių lengva nepastebėti tiriant tik tuos atvejus, kur mobilizacija smurtui sėkminga.

Šis darbas atskleidžia, jog Vakarų Kranto palestiniečių etnokultūrinė tapatybė yra stipri ir istoriškai susiformavusi per bendrą patirtį, naratyvą ir simbolinius elementus – tai yra vienas iš veiksmų, lemiančių didesnę polinkį kolektyviniam veiksmui. Analizuojant kolektyvines paskatas veikti, išryškėjo, kad palestiniečiai Vakarų Krante patiria gilų santykinį ekonominį, politinį, kultūrinį bei socialinį nepriteklį, jaučia politinės autonomijos praradimą bei plataus masto represijas. Šie veiksniai formuoja

stiprias kolektyvines nuoskaudas, kurios virsta motyvacija veikti. Nepasitikėjimas prezidentu Abbas ir atstovaujamąją valdžią dėl pataikavimo Izraeliui skatina nepasitenkinimą esama situacija ir sukelia jausmą, lyg palestiniečiams atstovaujanti valdžia net nesistengia kovoti už jų teises ir „kapituliuoja“ Izraeliui. Nepasitenkinimą esama situacija stipriai didina reikšmingas gyvenimo sąlygų kontrastas tarp izraeliečių ir palestiniečių, žymiai išaugęs nuo spalio įvykių. Sustiprėjęs, didelę dalį gyvenimo sričių apimantis represijų mastas taip pat kelia visuomenės pyktį, kuris gali būti mobilizuotas. Po spalio įvykių stipriai mažėjantis palaikymas valdžiai, dažnėjantys vietiniai protestai ir didėjantis ginkluoto pasipriešinimo siekis patvirtina Gurr teoriją, jog kuo didesnės bendros paskatos, tokios kaip santykinis nepriteklis, politinės autonomijos praradimas ir represijos tarp vieningos etnokultūrinės tapatybės grupės narių, tuo didesnė motyvacija imtis kolektyvinio veiksmo. Tokiu būdu pirmasis teorinis spėjimas laikytinas patvirtintu.

Nepaisant daugybės reikšmingų kolektyvinį veiksma skatinančių priežasčių, jį stipriai riboja galimybės. Itin svarbus geografinis susitelkimas: mikrolygiu jis leidžia greitai mobilizuotis lokaliai, tačiau viso Vakarų Kranto lygmens mobilizaciją riboja stiprus geografinis suskaldymas, fiziniai barjerai, naujakurių nausėdijos – visa apimanti Izraelio saugumo struktūra. Bet kokio visuotinio kolektyvinio veiksmo galimybės tampa sunkiai įmanomos vien dėl žymaus teritorijos išskaidymo, paverčiančio Vakarų Kranto teritoriją tarsi „rėčiu“. Organizaciniai gebėjimai taip pat išlieka itin fragmentuoti: nėra vieningos lyderystės, ilgalaikės strategijos ar struktūrinių sąlygų, kurios leistų palaikyti plataus masto veiksma. Frakcijų susiskaldymas, neįveikti ideologiniai skirtumai ir lyderystės legitimumo stoka dar labiau apsunkina sukilimo galimybes. Nepasitenkinimas valdžią skatina burtis mažesnes ginkluotas gruputes ir bendruomenių judėjimus – tačiau šie turi itin ribotą galią veikti ir yra aktyviai slopinami. Pasipriešinimo lyderių iškilimas taip pat labai stipriai apribotas – aktyvistai sparčiai sulaikomi ir uždaromi į Izraelio kalėjimus. Tai nurodo, jog kolektyvinio veiksmo stygius kyla iš ribotų galimybių. Šie rezultatai patvirtina Gurr teoriją, kuri teigia, jog didesnes galimybes sukilti turi grupės, turinčios palankų geografinį susitelkimą, efektyvius organizacinius gebėjimus, koalicijų formavimą ir legitimius lyderius – šių veiksmų ribotumas lemia kolektyvinio veiksmo stygių Vakarų Krante. Analizuojant taikaus pasipriešinimo galimybes, pastebėta, jog jos itin ribotos dėl struktūrinių kliūčių – tai apsunkina bet kokių taikių veikimo priemonių efektyvumą ir gali skatinti imtis ginkluoto pasipriešinimo. Ilgą laiką rezultato nedavusios taikios pasipriešinimo priemonės skatina radikalizaciją ir naujų kovos būdų paieškas. Todėl antrasis teorinis spėjimas taip pat laikytinas patvirtintu – kolektyvinis veiksmas Vakarų Krante yra ribojamas būtent dėl organizacinių struktūrų fragmentacijos, susiskaldymo ir nepalankių veikimo sąlygų.

Kartu šis darbas suteikia naujų įžvalgų kolektyvinio veiksmo teorijai, integruodamas šiuolaikinę dinamiką. Vienas iš indėlių – dėmesys skaitmeninės eros mobilizacijai: analizėje pastebimas stiprus socialinių tinklų, kaip organizavimosi priemonės, vaidmuo. Ted Gurr teorija, nors ir akcentuoja organizacinius gebėjimus, neapima naujausių šiuolaikinės medijos dinamikos aspektų. Vakarų Kranto patirtis rodo, jog socialiniai tinklai tampa neatsiejama pasipriešinimo koordinavimo represijų sąlygomis dalimi. Šios priemonės leidžia efektyviai dalintis informacija, organizuoti protestus, kaupti įrodymus apie patiriamas represijas – visa tai leidžia apeiti fizinius barjerus ir geografinį suskaldymą. Ateities tyrimuose vertėtų analizuoti, kaip socialinė medija veikia organizacinius gebėjimus ir keičia kolektyvinio veiksmo dinamiką geografiškai apribotose teritorijose.

Šios išvados yra reikšmingos tiek kolektyvinio veiksmo teorijų plėtrai, tiek konkrečiai palestiniečių mobilizacijos analizės laukui. Vakarų Kranto atvejis iš esmės patvirtina Ted Gurr teorinį modelį, pabrėždamas, jog stiprios kolektyvinės nuoskaudos ir santykinis nepriteklis yra būtinos, bet nepakankamos sąlygos kolektyviniam veiksmui kilti. Šis tyrimas akcentuoja, jog kolektyvinio veiksmo potencialas tampa realus tik tada, kai egzistuoja organizacinės struktūros ir galimybės veiksmingai mobilizuoti visuomenės nusivylimą. Tai, kad Vakarų Krante dar nesusiformavo ilgalaikė ar koordinuota pasipriešinimo forma, nepaisant struktūrinės neteisybės ir frustracijos, išryškina, kokią reikšmę kolektyviniam veiksmui turi mobilizacijos struktūra ir politinės galimybės. Šis darbas papildo egzistuojančią kolektyvinio veiksmo literatūrą – Vakarų Kranto atvejo analizė leidžia pažvelgti kitu kampu – kaip net turint reikšmingas priežastis kolektyviniam veiksmui, jį sustabdo galimybių trūkumas. Tyrimo trūkumai atsiremia į šaltinių ribotumą: daugiausiai analizei pasitelkti antriniai šaltiniai, susidurta su informacijos neobjektyvumo rizika, kalbos barjeru bei medžiagos trūkumu dėl nagrinėjamo itin naujo laikotarpio. Didesniam tyrimo išvadų patikimumui ateities tyrimuose vertėtų pasitelkti daugiau pirminių šaltinių, interviu ir visuomenės nuomonės tyrimų.

Literatūros ir šaltinių sąrašas

1. Abraham, Yuval et al. (režisierius), „No Other Land“, (2024).
2. Abu Toameh, Khaled, „Palestinians Launch ‘Popular Resistance’ to Foil Normalization Accords“, The Jerusalem Post, paskelbta 2020 m. rugsėjo 13 d., <https://www.jpost.com/middle-east/palestinians-launch-popular-resistance-to-foil-normalization-accords-642111>.
3. AJLabs, „Mapping 1,800 Israeli Settler Attacks in the West Bank since October 2023“, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/mapping-1800-israeli-settler-attacks-in-the-occupied-west-bank-since-october-7>.
4. Al Jamal, Yosri ir Ali Sawafta, „West Bank Palestinians across Political Divides March in Solidarity with Gaza“, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 13 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/west-bank-palestinians-across-political-divides-march-solidarity-with-gaza-2023-10-13/>.
5. Al Jazeera, „Palestinian Rivals Hamas and Fatah Sign Unity Deal Aimed at Gaza Governance“, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. liepos 23 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/7/23/palestinian-rivals-hamas-and-fatah-sign-unity-deal-brokered-by-china>.
6. Al Jazeera, „Who Are the Lions’ Den Armed Group in the Occupied West Bank?“ paskelbta 2022 m. spalio 26 d., <https://www.aljazeera.com/news/2022/10/26/who-are-the-lions-den-armed-group-in-occupied-west-bank-explainer>.
7. Al Tahhan, Zena, „Analysis: Palestinian ‘Popular Outburst’ in May a Turning Point.“, Al Jazeera, paskelbta 2021 m. spalio 4 d., <https://www.aljazeera.com/features/2021/10/4/october-2000-vs-may-2021-how-palestinians-defied-fragmentation>.
8. Al Tahlan, Zena, „Palestinian Authority Cracks down on Protests over Israel Gaza Attacks“, Al Jazeera, paskelbta 2023 m. spalio 18 d., <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/18/palestinian-authority-cracks-down-on-protests-over-israel-gaza-attacks>.
9. Al-Sahli, Nabil, „Israel Is Falsifying Palestinian History and Stealing Its Heritage – Middle East Monitor“, paskelbta 2019 m. lapkričio 6 d., <https://www.middleeastmonitor.com/20191106-israel-is-falsifying-palestinian-history-and-stealing-its-heritage/>.
10. Amnesty International, „Amnesty International Concludes Israel Is Committing Genocide against Palestinians in Gaza.“, Amnesty International, paskelbta 2024 m. gruodžio 5 d.,

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/12/amnesty-international-concludes-israel-is-committing-genocide-against-palestinians-in-gaza/>.

11. Amnesty International, „Human Rights in Palestine (State Of)”, Amnesty International, paskelbta 2023 m., <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/palestine-state-of/report-palestine-state-of/>.
12. Andre, James ir Julie Dungledoff, „Focus - in West Bank City of Hebron, Violence Soars between Israeli Settlers and Palestinians“, France 24, paskelbta 2023 m. gruodžio 4 d., <https://www.france24.com/en/tv-shows/focus/20231204-in-west-bank-city-of-hebron-violence-soars-between-israeli-settlers-and-palestinians>.
13. Anera, „What Are Area A, Area B, and Area c in the West Bank?“, Anera, <https://www.anera.org/what-are-area-a-area-b-and-area-c-in-the-west-bank/>.
14. Antonius, Rachad, „Au-Delà Du Discours Sur Les Droits Humains En Palestine”, Ligue des droits et libertés, paskelbta 2020 m. gruodžio 12 d., <http://liguedesdroits.ca/au-dela-discours-droits-humains-palestine/>.
15. Arafah, Nur, „Current Situation in Gaza and the West Bank — a Palestinian Perspective”, VIDC, paskelbta 2024 m. rugsėjo 9 d., <https://www.vidc.org/en/detail/current-situation-in-gaza-and-the-west-bank-a-palestinian-perspective>.
16. Arneson, „The Silenced Voices of Nonviolent Resistance in Palestine - World Peace Foundation”, World Peace Foundation, paskelbta 2024 m. spalio 14 d., <https://worldpeacefoundation.org/blog/the-silenced-voices-of-nonviolent-resistance-in-palestine/>.
17. Ashkar, Alaa’a, „Social Media’s Key Role in Palestinian Activism for Gaza”, Modern Diplomacy, paskelbta 2024 m. spalio 25 d. <https://moderndiplomacy.eu/2024/10/25/social-medias-key-role-in-palestinian-activism-for-gaza/>.
18. Asi, Yara, „The Lessons from Gaza Manifest in the West Bank: Israel’s Escalating Threats to Palestinian Life”, Arab Center Washington DC, paskelbta 2025 kovo 3 d., <https://arabcenterdc.org/resource/the-lessons-from-gaza-manifest-in-the-west-bank-israels-escalating-threats-to-palestinian-life/>.
19. Ayoub, Amine, „Israel Must Prepare for a Post Mahmoud Abbas PA”, The Jerusalem Post, paskelbta 2025 m. sausio 10 d., <https://www.jpost.com/opinion/article-836851>.

20. Baba, Anas, „All This Blood, All This Death’: Palestinians Protest Israel War with No End in Sight.” NPR, paskelbta 2024 m. spalio 7 d., <https://www.npr.org/2024/10/07/nx-s1-5144289/israel-hamas-gaza-war-palestinians-protest-west-bank>.
21. BBC, „Palestinian Split: Views from Hamas and Fatah, Six Years On”, paskelbta 2013 birželio 17 d., <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-22902880>.
22. Bein, Joel ir Lisa Hajjar, *Palestine, Israel, and the Arab-Israeli Conflict: A Primer* (Washington, DC: Middle East Research and Information Project, 2014).
23. Berger, Miriam, „What to Know about Palestinian Security Forces and Their Role in West Bank.”, Washington Post, paskelbta 2023 liepos 11 d., <https://www.washingtonpost.com/world/2023/07/11/palestinian-authority-security-forces-west-bank-faq/>.
24. Biswas, Bidisha, „Time to Renew an Old Promise? A Brief History of Global South Solidarity with Palestine”, The Cairo Review of Global Affairs, paskelbta 2024 m. birželio 11 d., <https://www.thecaireview.com/essays/time-to-renew-an-old-promise-a-brief-history-of-global-south-solidarity-with-palestine/>.
25. Bouissou, Julien, „From Gaza to the West Bank, Palestine’s Economy Is Asphyxiated”, Le Monde, paskelbta 2024 m. spalio 9 d., https://www.lemonde.fr/en/middle-east-crisis/article/2024/10/09/in-palestine-an-asphyxiated-economy-from-gaza-to-the-west-bank_6728700_368.html.
26. B’Tselem report, „Background on the demonstrations at a-Nabi Saleh“ B’Tselem, atnaujinta 2023 m. vasario 14 d., https://www.btselem.org/demonstrations/a_nabi_saleh
27. B’Tselem report, „Welcome to Hell: The Israeli Prison System as a Network of Torture Camps”, B’Tselem, paskelbta 2024 m. rugpjūčio mėn.
28. Caglar, Edibe Beyza, „Palestinians March at Youth’s Funeral Following Settler Rampage”, TRT, paskelbta 2023 spalio 3 d., <https://www.trtworld.com/middle-east/palestinians-march-at-youths-funeral-following-settler-rampage-15283238>.
29. Chronique de Palestine, „Palestine : Unité de La Terre, Du Peuple et de La Lutte.”, paskelbta 2024 m. kovo 28 d., <https://www.chroniquepalestine.com/palestine-unite-de-la-terre-du-peuple-et-de-la-lutte/>.
30. Cordall, Simon Speakman, „What Is Israel’s Deadly ‘Iron Wall’ Military Raid in the West Bank’s Jenin?”, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 23 d.,

<https://www.aljazeera.com/news/2025/1/23/what-is-israels-deadly-iron-wall-military-raid-in-the-west-banks-jenin>.

31. Crisis Group, „The New Generation of Palestinian Armed Groups: A Paper Tiger?“, paskelbta 2023 m. balandžio 17 d., <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/new-generation-palestinian-armed>.
32. Daraghme, Alaa, „A Brief History of Palestinian ‘Martyr Posters’“, VICE, paskelbta 2017 m. gruodžio 4 d., <https://www.vice.com/en/article/a-brief-history-of-palestinian-martyr-posters/>.
33. Deutsche Welle, „ Hamas Talks“ Deutsche Welle, paskelbta 2010 m. gegužės 19 d., <https://www.dw.com/en/us-and-europe-tacitly-seek-ways-to-bring-hamas-to-the-negotiating-table/a-5559053>.
34. EBSCO, „Intifada“, EBSCO, paskelbta 2024 m., <https://www.ebsco.com/research-starters/history/intifada>
35. Fanon, Frantz, *The Wretched of the Earth* (New York: Grove Press, 1963).
36. Fidel, Raya, „The case study method: A case study.“, *Library and Information Science Research* 6, No. 3 (1984)
37. Fisk, Robert, „I Spoke to Palestinians Who Still Hold the Keys to Homes They Fled Decades Ago – Many Are Still Determined to Return.“, The Independent, 2018 m. birželio 28 d., <https://www.independent.co.uk/voices/palestine-keys-return-home-israel-palestinians-a8398341.html>.
38. Forced Migration Review, „Territorial Fragmentation of the West Bank - Forced Migration Review“, paskelbta 2024 m. rugpjūčio 27 d., <https://www.fmreview.org/shearer/>.
39. Frankel, Julia, „ Hamas Demands Israel Release Marwan Barghouti, a Man Some Palestinians See as Their Nelson Mandela.“, AP News, paskelbta 2024 m. vasario 3 d., <https://apnews.com/article/israel-palestinians-hamas-marwan-barghouti-ceasefire-deal-fb3152db0cc4d37683a2019017e34bc1>.
40. Freedom House, „West Bank: Freedom in the World 2023 Country Report“, <https://freedomhouse.org/country/west-bank/freedom-world/2023>.
41. Gurr, Ted Robert, „Minorities, Nationalisms and Islamists: Managing Communal Conflict in the Twenty-First Century“ kn. *Leashing the Dogs of War: Conflict Management in a Divided World*, sud. Chester Crocker et al. (Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2007), 137-139.

42. Haddad, Kareen, „The Instafada: Social Media as Resistance.” Shado Magazine, paskelbta 2023 m. lapkričio 14 d., <https://shado-mag.com/articles/act/the-instafada-social-media-as-resistance/>.
43. Halevi, Jonathan, „The International Implications of the Hamas-Fatah Mecca Agreement”, Jerusalem Center for Security and Foreign Affairs, paskelbta 2007 m. vasario 15 d., <https://jcpa.org/article/the-international-implications-of-the-hamas-fatah-mecca-agreement/>.
44. Hamas Media Office, „Our Narrative - Operation Al-Aqsa Flood“, paskelbta 2024 m. sausio 21 d., <https://www.palestinechronicle.com/wp-content/uploads/2024/01/PDF.pdf>
45. Harris, Emily, „The Complications of Getting Running Water in the West Bank”, NPR, paskelbta 2013 m. rugpjūčio 12 d., <https://www.npr.org/sections/parallels/2013/08/12/205736028/the-complications-of-getting-running-water-in-the-west-bank>.
46. Hawari, Yara, „Defying Fragmentation and the Significance of Unity: A New Palestinian Uprising”, Al-Shabaka, paskelbta 2021 m. birželio 29 d., <https://al-shabaka.org/commentaries/defying-fragmentation-and-the-significance-of-unity-a-new-palestinian-uprising/>.
47. Human Rights Watch, „Born without Civil Rights”, HRW, paskelbta 2019 m. gruodžio 17 d., <https://www.hrw.org/report/2019/12/17/born-without-civil-rights/israels-use-draconian-military-orders-repress>.
48. Human Rights Watch, „Israel and Palestine: Events of 2023”, Human Rights Watch, paskelbta 2024 m. sausio 11 d., <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/israel-and-palestine>.
49. Human Rights Watch, „Palestine: ICC Warrants Revive Hope for Long-Delayed Justice”, paskelbta 2024 m. lapkričio 21 d., <https://www.hrw.org/news/2024/11/21/palestine-icc-warrants-revive-hope-long-delayed-justice>.
50. Institute for Palestine Studies, „Popular Services Committees in West Bank Refugee Camps: Political Legacies, Formations, and Tensions”, paskelbta 2023 m., <https://www.palestine-studies.org/en/node/1654245>
51. International Labour Organization, „ILO Assessment: Palestinian unemployment rate set to soar to 57 per cent during first quarter of 2024“, ILO, paskelbta 2024 m. kovo 18 d., <https://www.ilo.org/resource/news/palestinian-unemployment-rate-set-soar-57-cent-during-first-quarter-2024>

52. Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, „Parched: Israel’s policy of water deprivation in the West Bank“, B’Tselem, paskelbta 2023 m. kovo mėn., https://www.btselem.org/publications/202305_parched
53. Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, „The Separation Barrier“, B’Tselem, paskelbta 2017 m. lapkričio 11 d., https://www.btselem.org/separation_barrier.
54. Karim, Fatima Abdul ir Patrick Kingsley, „Palestinian Displacement in the West Bank Is Highest since 1967, Experts Say“, The New York Times, paskelbta 2025 vasario 17 d., <https://www.nytimes.com/2025/02/17/world/middleeast/west-bank-palestinian-displacement.html>.
55. Khalidi, Raja, „Nation and class: Generations of Palestinian liberation.“, Kn. *Rethinking Israel and Palestine*, (Routledge, 2020)
56. Khalidi, Rashid, *The Hundred Years' War on Palestine: A History of Settler Colonialism and Resistance, 1917–2017* (New York: Metropolitan Books, 2020).
57. Khalidi, Rashid, *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness*, (New York City: Columbia University Press, 1997)
58. Khan, Thanvir, „Al-Aqsa Mosque: A daily battleground for influence“, Middle East Monitor,
59. Kouachi, Ikrame Imane, „Cisjordanie : Bilan Alarmant Des Violations Par Les Colons Israéliens – 5 350 Incidents En 10 Ans.“, Anadolu Agency, paskelbta 2023 m. kovo 22 d., <https://www.aa.com.tr/fr/monde/cisjordanie-bilan-alarmant-des-violations-par-les-colons-isra%C3%A9liens-5-350-incidents-en-10-ans/3517471>.
60. Labadi, Taher, „Économie Palestinienne : De Quoi Parle-t-on (Encore) ?“, *Revue Des Mondes Musulmans et de La Méditerranée*, No. 147 (2019 m. lapkričio 15 d.), <https://doi.org/10.4000/remmm.14298>.
61. Labadi, Taher, „Le Colonialisme Israélien Se Déploie Aussi Sur Le Terrain Économique“, Contretemps, paskelbta 2023 gruodžio 20 d., <https://www.contretemps.eu/economie-palestinienne-colonialisme/>.
62. Lecoquierre, Marion, „Hebron: A nested division of sacred spaces.“ Kn. *Contested Holy Cities*, (Milton Park: Routledge, 2019)
63. Markin, James, „Palestine in 2023: The Oslo System Is Collapsing — What Will Replace It?“, Workers’ Voice, paskelbta 2023 m. sausio 4 d,

<https://workersvoiceus.org/2023/01/04/palestine-in-2023-the-oslo-system-is-collapsing-what-will-replace-it/>.

64. Masarat, „The Jenin Brigades and the Lion’s Den: Palestine’s New Resistance”, paskelbta 2022 m., <https://www.masarat.ps/article/6032/The-Jenin-Brigades-and-The-Lion%E2%80%99s-Den-Palestine%27s-new-resistance>.
65. Mercan, Hüseyin Muhammed, „Operation Al-Aqsa Flood: A Rupture in the History of the Palestinian Resistance and Its Implications”, SETA, paskelbta 2024 m. sausio 1 d., <https://www.setav.org/en/opinion/operation-al-aqsa-flood-a-rupture-in-the-history-of-the-palestinian-resistance-and-its-implications>.
66. Milton-Edwards, Beverley ir Stephen Farrell, *Hamas: The Islamic Resistance Movement* (Cambridge: Polity Press, 2010).
67. Mishra, Vibhu, „UN General Assembly Demands Israel End ‘Unlawful Presence’ in Occupied Palestinian Territory”, UN News, paskelbta 2024 m. rugsėjo 18 d., <https://news.un.org/en/story/2024/09/1154496>.
68. Muaddi, Qassam, „West Bank Strike Highlights Palestinian Frustrations with ‘Symbolic’ Gestures of Protest.”, Mondoweiss, paskelbta 2025 m. balandžio 8 d., <https://mondoweiss.net/2025/04/west-bank-strike-highlights-palestinian-frustrations-with-symbolic-gestures-of-protest/>.
69. Nashed, Mat, „Palestinian Authority’s Raid on Jenin Appeals to Israeli, Western Interests”, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. gruodžio 30 d., <https://www.aljazeera.com/features/2024/12/30/the-pa-crackdown-on-palestinians-appeals-to-israeli-western-interests>.
70. Nashed, Mat, „The Battlefield Is about to Shift’: West Bank Braces for Rising Violence”, Al Jazeera, paskelbta 2025 m. sausio 22 d., <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/22/the-battlefield-is-about-to-shift-palestinians-brace-for-rising-violence>.
71. Nassar, Issam, „Reflections on writing the history of Palestinian identity”, *Palestine-Israel Journal* 8, No. 4 (2001)
72. NGO Monitor, „Addameer - NGOmonitor.” NGO Monitor, paskelbta 2024 m. rugpjūčio 31 d., <https://ngo-monitor.org/ngos/addameer/>.
73. OHCHR, „A/79/363: Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories”, paskelbta 2024 m. rugsėjo 20 d., <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a79363-report-special-committee-investigate-israeli-practices-affecting>.

74. Omer-Man, Michael Schaeffer, „Applying the Law by Ethnicity: Israel’s Dual Legal Systems Explained”, +972 Magazine, paskelbta 2019 m. sausio 18 d., <https://www.972mag.com/israel-dual-legal-systems-explained/>.
75. Orient XXI, „Amnesty International dissèque l’apartheid d’Israël”, paskelbta 2025 gegužės 10 d., <https://orientxxi.info/magazine/amnesty-international-disseque-l-apartheid-d-israel,5346>
76. Osseiran, Nazih, „In West Bank, Israeli Army Operation Batters War-Depleted Economy”, Context News, paskelbta 2025 vasario 7 d., <https://www.context.news/money-power-people/in-west-bank-israeli-army-operation-batters-war-depleted-economy>.
77. Palestinian Center for Policy and Survey Research , „Press Release: Public Opinion Poll No (90)”, PCPSR, paskelbta 2023 m. gruodžio 13 d., <https://www.pcpsr.org/en/node/961>.
78. Pappe, Ilan, *A history of modern Palestine* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022)
79. Pellosniemi, Cecilia, „CMI Insight: Lessons learned on Palestinian unity in the midst of the Gaza war (June 2024)”, paskelbta 2024 m. birželio mėn.
80. Pietromarchi, Virginia, „Why Do Some Palestinian Teens in Jenin Dream of ‘Martyrdom’?“, Al Jazeera, 2023 m. liepos 14 d. <https://www.aljazeera.com/news/2023/7/14/why-do-some-palestinian-teens-in-jenin-dream-of-martyrdom>.
81. Pitcher, Linda, „„The divine impatience”: Ritual, narrative, and symbolization in the practice of martyrdom in Palestine”, *Medical Anthropology Quarterly* 12, No. 1 (1998)
82. Pressman, Jeremy, „The Second Intifada: Background and Causes of the Israeli-Palestinian Conflict.” *Journal of Conflict Studies* 23, No. 2 (2003)
83. Reiff, Ben, „Fed up with Absent Leadership, Palestinians Yearn for Political Unity”, +972 Magazine, paskelbta 2024 m. vasario 4 d., <https://www.972mag.com/palestinian-leadership-west-bank-unity-gaza/>.
84. Reuters, „Far-Right Minister Calls for Israeli Sovereignty in West Bank in 2025”, Reuters, paskelbta 2024 m. lapkričio 11 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/far-right-minister-calls-israeli-sovereignty-west-bank-2025-2024-11-11/>.
85. Reuters, „Palestinian Student Elections Provide Rare Test of Voter Mood”, Reuters, paskelbta 2023 m. gegužės 24 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/palestinian-student-elections-provide-rare-test-voter-mood-2023-05-24/>.
86. Reuters, „Palestinians Clash with Abbas’ West Bank Forces after Gaza Hospital Strike”, Reuters, paskelbta 2023 m. spalio 18 d., <https://www.reuters.com/world/middle-east/palestinians-clash-with-abbas-west-bank-forces-after-gaza-hospital-strike-2023-10-17/>.

87. Robinson, Kali, „Who Governs the Palestinians?”, Council on Foreign Relations, paskelbta 2024 m. gegužės 28 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/who-governs-palestinians>.
88. Rosenberg, Yair, „From This Hill, You Can See the Next Intifada“, The Atlantic, paskelbta 2023 m. vasario 6 d., <https://www.theatlantic.com/international/archive/2023/02/israel-palestine-west-bank-illegal-settlement-netanyahu/672944/>.
89. Sa’Di, Ahmad, „Catastrophe, memory and identity: Al-Nakbah as a component of Palestinian identity", *Israel Studies* 7, No. 2 (2002)
90. Saad-Ghorayeb, Amal, *Hizbu'llah: Politics and Religion* (London: Pluto Press, 2002).
91. Salhab, Akram ir Dahoud al-Ghoul, „Jerusalem Youth at the Forefront of 2021’s Unity Intifada”, Middle East Research and Information Project, paskelbta 2021 m. lapkričio 10 d., <https://merip.org/2021/11/jerusalem-youth-at-the-forefront-of-2021s-unity-intifada/>
92. Sanbar, Elias, „Out of place, out of time”, *Mediterranean Historical Review* 16, No. 1 (2001)
93. Sayigh, Yezid, „The Palestinian Struggle Needs to Be Reimagined.” Carnegie Endowment for International Peace, paskelbta 2024 m. lapkričio 12 d., <https://carnegieendowment.org/middle-east/diwan/2024/11/the-palestinian-struggle-needs-to-be-reimagined?lang=en>.
94. Schmemmann, Serge, „Opinion | Why Marwan Barghouti Is so Popular”, The New York Times, paskelbta 2024 m. vasario 14 d., <https://www.nytimes.com/2024/02/14/opinion/marwan-barghouti-palestinian-israel.html>.
95. Speri, Alice, „Missing in Action’: Where Has Palestinian Authority Been since October 7?”, Al Jazeera, paskelbta 2024 m. spalio 16 d., <https://www.aljazeera.com/news/2024/10/16/missing-in-action-where-has-palestinian-authority-been-since-october-7>.
96. Susser, Asher, *The Rise of Hamas in Palestine: And the Crisis of Secularism in the Arab World*. (Brandeis University, 2010)
97. Tacchi, Jake, „Israeli Outpost Settlers Rapidly Seizing West Bank Land”, BBC, 2024 m. rugsėjo 2 d., <https://www.bbc.com/news/articles/c207j6wy332o>.
98. Tarrow, Sidney, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994).
99. The Guardian, „Israeli Forces Raid Offices of Six Palestinian Human Rights Groups”, paskelbta 2022 m. rugpjūčio 18 d., <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/18/israeli-forces-raid-palestinian-human-rights-groups-offices>.

100. Times of Israel, „Settler Extremists Are Sowing Terror, Huwara Riot Was a ‘Pogrom,’ Top General Says”, paskelbta 2023 m. vasario 28 d., <https://www.timesofisrael.com/settler-extremists-sowing-terror-huwara-riot-was-a-pogrom-top-general-says/>.
101. Tricontinental: Institute for Social Research, „Memory and Resistance in Palestinian Art”, paskelbta 2024 m. lapkričio 29 d., <https://thetricontinental.org/asia/ticaa-03-resistance-palestine-art/>.
102. TRT „Al Aqsa Mosque: Why is it so special in Islam?“, TRT World, <https://www.trtworld.com/magazine/al-aqsa-mosque-why-is-it-so-special-in-islam-66850>.
103. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „Israel: UN Experts Condemn Decades of Unfair Trials for Palestinians in the Occupied West Bank”, paskelbta 2024 m. liepos 3 d., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/israel-un-experts-condemn-decades-unfair-trials-palestinians-occupied-west>.
104. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, „West Bank Monthly Snapshot - Casualties, Property Damage and Displacement | December 2024”, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, paskelbta 2025 sausio 14 d., <https://www.ochaopt.org/content/west-bank-monthly-snapshot-casualties-property-damage-and-displacement-december-2024>.
105. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, „Data on Casualties”, paskelbta 2023 m., <https://www.ochaopt.org/data/casualties>.
106. United Nations, „Experts Hail ICJ Declaration on Illegality of Israel’s Presence in the Occupied Palestinian Territory as ‘Historic’ for Palestinians and International Law.”, OHCHR, paskelbta 2024 m. liepos 30 d., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/07/experts-hail-icj-declaration-illegality-israels-presence-occupied>.
107. UNRWA, „Jenin Camp”, <https://www.unrwa.org/where-we-work/west-bank/jenin-camp>.
108. UNRWA, „West Bank | UNRWA”, paskelbta 2019 m., <https://www.unrwa.org/where-we-work/west-bank#>.
109. Visualizing Palestine, „Israel’s System of Segregated Roads in the Occupied Palestinian Territories”, <https://visualizingpalestine.org/visual/segregated-roads-west-bank/>.
110. Williamson, Lucy, „Support for Hamas Grows among Palestinians in West Bank”, BBC, paskelbta 2023 m. gruodžio 13 d., <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-67695861>.
111. World Bank Group, „GDP per capita, PPP (current international \$) - West Bank and Gaza”, paskelbta 2023 m., <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=PS>.

112. World Bank Group, „GDP per capita, PPP (current international \$) – Israel”, paskelbta 2023 m., <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?locations=IL>.

Summary

Why Societies Revolt: Causes and Possibilities of Collective Action in the West Bank After the October 7, 2023 Hamas Attack

This thesis explores the absence of large-scale collective action in the West Bank following the October 7, 2023 Hamas attack on Israel. Despite deep historical grievances, widespread frustration, and strong collective identity among Palestinians, no mass mobilization emerged. The study seeks to understand why mobilization for violent resistance did not occur, even in a context shaped by intensified repression, socio-political inequality, and long-standing occupation.

The research is grounded in Ted Robert Gurr's theory of collective action, which explains political violence and rebellion as outcomes of relative deprivation. Gurr's model identifies four key components that shape a group's likelihood to mobilize: (1) ethnocultural identity; (2) collective incentives to act, shaped by deprivation, repression, and perceived injustice; (3) organizational capacity and cohesion; and (4) the availability of peaceful avenues for achieving political goals. These four dimensions structure the empirical analysis of the West Bank after October 2023.

Based on this framework, the thesis formulates two theoretical propositions:

- (1) that intense political, economic, and cultural deprivation in the West Bank after October 2023 reinforces collective incentives for action;
- (2) that weak organizational capacities, intra-group fragmentation, and a lack of legitimate leadership significantly constrain the ability to translate grievances into collective action, even when the motivation to act is strong.

To test these propositions, the study employs a qualitative case study methodology. The analysis draws on a broad range of secondary sources: academic literature, reports by international organizations and human rights NGOs, news media, public documents, and one expert interview. This data is used to assess the extent to which each of Gurr's four elements is present or absent in the current West Bank context.

The analysis confirms that both theoretical propositions hold. The first proposition is supported by evidence of widespread and intensifying relative deprivation, growing frustration with Palestinian leadership, and strong collective identity and narrative framing. Together, these factors create strong incentives for resistance. However, the second proposition is also confirmed: structural conditions severely limit the ability to mobilize. Organizational capacity remains highly fragmented; the territory is

geographically divided by physical barriers and settlements; and leadership is either repressed, delegitimized, or absent. Political opportunities for either peaceful or violent mobilization are extremely limited. Despite brief moments of local protest or solidarity, no sustained or large-scale collective action has emerged.

In addition, the thesis offers an original contribution by drawing attention to how digital communication and social media are increasingly central to modern mobilization strategies, particularly in contexts where physical movement and organization are constrained. While Gurr's theory addresses organizational capability, it does not account for contemporary technological developments that shape resistance in new ways. In this sense, the West Bank case highlights both the enduring relevance of Gurr's framework and the need to adapt it to the realities of digital-era resistance.

Ultimately, this thesis contributes to the broader literature on collective action and Palestinian resistance by analyzing a moment of inaction rather than revolt. It shows that the absence of uprising can be theoretically rich and empirically revealing. The findings underscore that structural conditions—not just motivation—determine whether societies revolt. The West Bank case affirms Gurr's view that grievances alone are insufficient: without the capacity and opportunity to act, collective frustration remains politically inert. This reinforces the importance of studying not only the causes of rebellion, but also the causes of restraint.

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO DEKLARACIJA

Vardas, pavardė: Gabija Veličkaitė

Studento pažymėjimo numeris: 2315597

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktams:

☐ Aš **nenaudojau** dirbtinio intelekto įrankių pateikiamame darbe.

☒ Aš **naudojau** vieną ar kelis dirbtinio intelekto įrankius pateikiamame darbe.

Jei taip, kokius? „ChatGPT“

Dirbtinio intelekto įrankius naudoju kritiškai, kaip pagalbinę priemonę. Prisiimu visą atsakomybę už darbe pateiktą informaciją, argumentus ir galutinius darbo rezultatus.

(Parašas)

.....

Prašome pažymėti „x“ taikytiniems punktams bei paaiškinti, kaip naudojote dirbtinį intelektą:

Aš naudoju dirbtinio intelekto įrankius šiam/-iems tikslui/-ams:

1. ☐ **Idėjų generavimui** (pavyzdžiui: argumentų ar kontra-argumentų generavimui, struktūros plano sudarymui, galimų tyrimo klausimų generavimui)

Paaiškinkite:

2. ☒ **Informacijos paieškai** (pavyzdžiui: papildomos literatūros ar kontekstinės informacijos paieškai)

Paašškinkite: ššame darbe papildomų internetinių šaltinių paieškai buvo pasitelktas dirbtinis intelektas kaip alternatyva tradicinėms paieškos sistemoms.

3. ☐ **Kaip rašymo asistentą** (pavyzdžiui: gramatinių ar stiliaus klaidų taisymui, vertimui, pastraipų perstruktūravimui ir pan.)

Paašškinkite:

4. ☐ **Vizualinės medžiagos kūrimui** (pavyzdžiui: naujo paveikslėlio, žemėlapių sukūrimui ar redagavimui)

Paašškinkite:

5. ☐ **Kaip mokymosi pagalbininką** (pavyzdžiui: papildomam medžiagos paaiškinimui paprastesne kalba, sąvokų ar teorinių koncepcijų palyginimui, žinių patikrinimo užduočių generavimui ir pan.)

Paašškinkite:

6. ☐ **Duomenų analizei** (pavyzdžiui: skaičiavimui, kodavimui, kokybinių ar kiekybinių duomenų vizualizacijai, lentelės ar grafiko sukūrimui)

Paašškinkite:

7. ☐ **Efektivumo didinimui** (pavyzdžiui: tekstų santraukų kūrimui, išnašų formatavimui ir pan.)

Paašškinkite:

8. ☐ **Kitu būdu.**

Paašškinkite:

9. **Kokių žingsnių ėmėtės siekdami sumažinti dirbtinio intelekto daromų klaidų ar neatsakingo naudojimo tikimybę?**

Paašškinkite: Dirbtinis intelektas šiame darbe buvo naudotas papildomų internetinių šaltinių paieškai, kaip alternatyva tradicinėms paieškos sistemoms, o siekiant sumažinti galimų klaidų riziką, rasti šaltiniai buvo vertinami kritiškai ir tikrinami pagal akademinius patikimumo kriterijus.